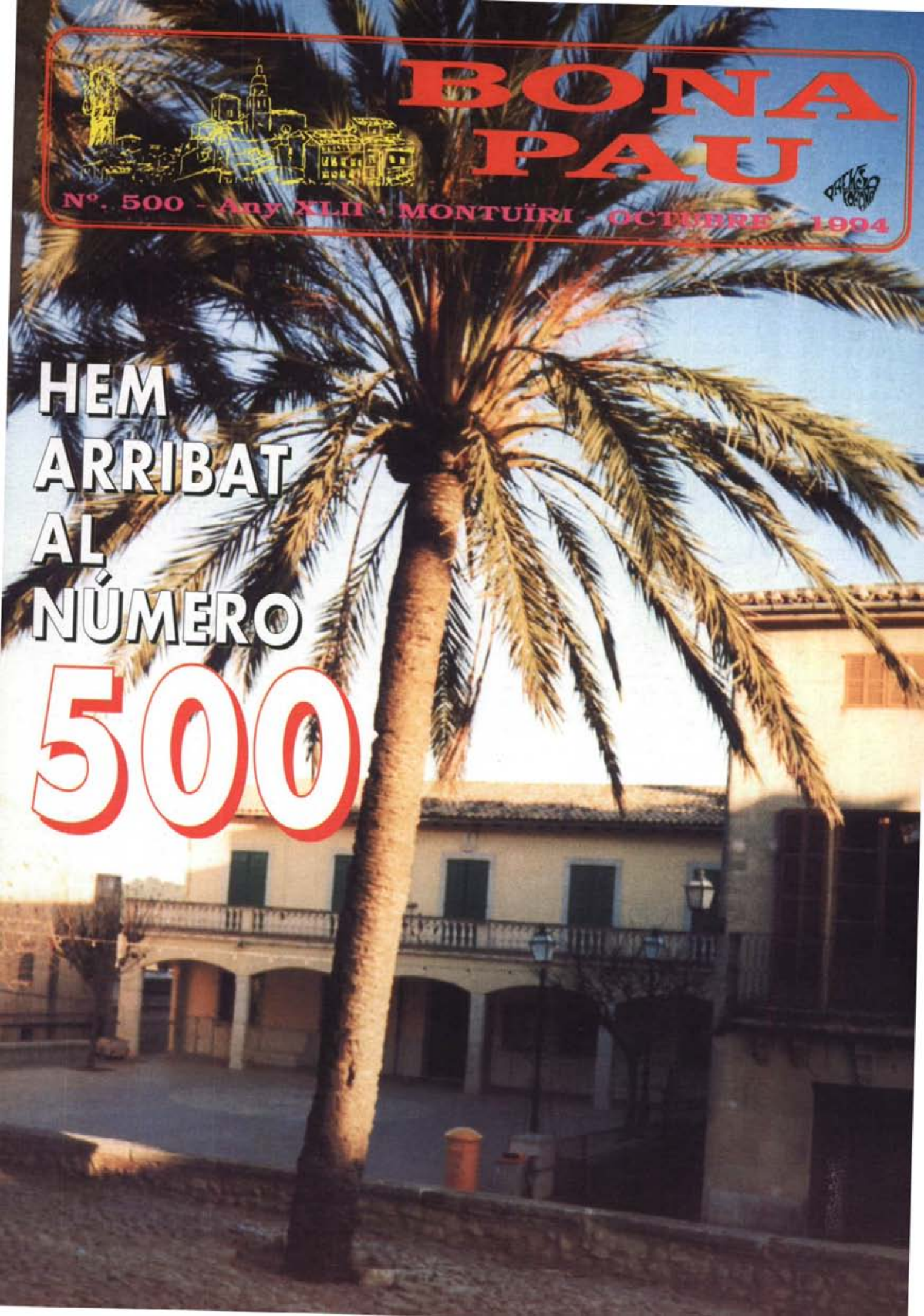

BONA PAU

Nº. 500 - Any XLII - MONTUÏRI - OCTUBRE - 1994

HEM
ARRIBAT
AL
NÚMERO
5000

Ja hem arribat al número 500

Justificació de la portada

En aquest número tan significatiu hem volgut sobresortir dels anteriors. L'esdeveniment del número 500 bé s'ho mereixia. La portada, com es veu, és totalment en color i el que representa simbolitza el punt que hem considerat més eloqüent del poble, com és l'església, la plaça, els graons, la casa de la vila en un dia com aquests, de començament d'octubre. Però encara és més expressiu si pensam que la palmera, que es veu en primer terme, fou plantada aproximadament els mateixos dies en que va néixer **Bona Pau**, tant és així que a principis de 1952 encara hi havia el noguer a la part de Can Ferrando. De llavors ençà, palmeres i **Bona Pau** han anat creixent.

Amb il·lusió: gràcies

El fet d'haver arribat a una fita tan alta no ha estat una tasca fàcil ni tampoc una feina de una sola persona. Hem hagut de ser bastants els qui hi hem acostat l'espatlla per espai de molt de temps. Ho hem fet, però, amb il·lusió i desinteressadament, tot considerant que l'esforç que hi hem aportat haurà servit de qualque cosa en bé informació, cultura i història del nostre poble. I encara que sols haguéssim escrit els fets de cada dia, que conformen la vida montuïrera, ja considerariem justificada la nostra tasca.

Però, com tothom haurà pogut comprovar, **Bona Pau** és qualque cosa més, sobretot aquests darrers anys en què ens hem pogut estendre amb els medis dels quals venim disposant, com són persones ben sacrificades, mitjans econòmics (això ha fet que no hi hagués dèficit) i pràcticament tot un poble que ens recolza i encoratja i anima a seguir endavant, a no aturar-nos en aquest 500.

Les nombroses mostres d'afecte i d'aprovació que hem rebut, tant de Montuïri com d'altres indrets i de persones més o manco significatives, tant per escrit com de paraula, confirmen l'aprovació de la nostra tasca.

És per això que amb motiu d'haver arribat al número 500 i en representació de tots els qui, amb esforç il·lusionat, han fet possible que **Bona Pau** assolís aquesta xifra: *Gràcies a tots.*

Onofe Arbona, director

CORREDURIA DE SEGUROS

GOMILA S.A.

25 AÑOS DE EXPERIENCIA A SU SERVICIO

AHORA TAMBIÉN EN LA COLONIA DE SANT JORDI

Pasaje Santa Catalina de Siena, 2 entlo.C
Telf. 72 27 36 - fax 55 34 72
PALMA

NUEVA OFICINA
Avda. Primavera, 34 b
Tel. 65 65 75 - fax 65 61 62
COLONIA DE SANT JORDI

Jaime II, 4
Tel. 64 60 43 - fax 64 60 43
MONTUÏRI

Plaza Ramón Llull, 22 B
Telf 55 13 56 - fax 55 34 72
MANACOR

La celebració dels actes commemoratius del número 500 de *Bona Pau*

Invitació

En aquesta celebració cinc-centenària li hem volgut donar un caire cultural a més de festiu, perquè consideram que *Bona Pau* és i ha de ser sobretot un mitjà difusor de cultura. I com que així hem concebut els actes d'aquesta commemoració, esperam que els nostres lectors -amics tots- hi participin, que de bon gust son convidats. Esperam trobar-nos-hi.

Programa dels actes

8 Octubre a les 20 h. A la sala d'actes de l'Ajuntament: Vetlada poètica.

9 Octubre a les 11: Missa a l'església.

A les 12: A la sala d'actes de l'Ajuntament: Taula rodona sobre normalització lingüística. Mantenedora: Aina Moll.

A les 14: Dinar de companyonia en el restaurant de "Munper". (Tiquet, 2.000 pts.)

Sortir a sembrar

Als inicis d'un nou curs som convidats a sortir a sembrar. En aquesta ingrata i a la vegada bella tasca hi són convidats pares i mares de família, mestres i catequistes, religioses i sacerdots, padrins i padrines i totes les persones de bona voluntat que encara creuen que sense sembra no hi pot haver collita.

Els temps no són bons; hi ha més cards i pedres que no terra bona, i la sequera ha arribat al cor de molts... Fins i tot n'hi ha que pensen que amb el desencant, el desencís i el materialisme regnant, sortir a sembrar és com anar a "fer retxes dins s'aigo".

Tal vegada ara més que mai, es fa precís agafar el sac ple de llavors d'il·lusió, d'esperança, de gratuïtat, d'entrega, de fraternitat, i anar a escampar-les per les places i carrers, per escoles i esglésies, per comerços i discoteques...

Sortir a sembrar requereix les virtuts de la fe, l'esperança, la paciència, la constància, totes elles ben cristianes i poc preuades a la borsa dels valors de la nostra societat consumista. En qualsevol cas el que queda ben clar és que si no sembram, mai la llavor no fruitarà.

Sortiguem a sembrar llavors d'il·lusió amb el nostre testimoni.

Sortiguem a sembrar llavors de fraternitat amb la nostra entrega i el nostre compartir.

Sortiguem a sembrar llavors d'esperança els qui encara creim en l'home.

Els seguidors de Jesús sortiguem a sembrar la seva Paraula alliberadora amb la nostra pobra paraula.

En qualsevol cas, sortiguem a sembrar.

ES GRAONS

POSITIU

La bona *acceptació* que té **Bona Pau** sobretot dins Montuïri, les *crítiques* positives dels lectors que se senten de tant en tant i l'empenyen a millorar, la *gent nova* que es va incorporant amb el desig de col·laborar, la *comprensió* de certes persones davant algunes errades, el *recolzament* d'aquells montuïrers que viuen allunyats del poble, les *atencions* d'aquells que comprenen tot quan suposa cercar informacions... i tantes i tantes qualificacions *afalagadores* que han fet arribar **Bona Pau** al número 500.

NEGATIU

El reduït número de persones que encara rebutgen **Bona Pau** perquè està escrita en la nostra llengua o perquè la consideren partidista, o perquè, segons ells, es deixen al marge algunes informacions..., son motius que indueixen a pensar que aquesta publicació encara no és la de tots els montuïrers. Entre ells hi ha gent que podria donar una mà, exposar raons convincents cap al seu punt de vista... i així milloraria el contingut de **Bona Pau**. Mentrestant, tot i havent arribat al número 500, aquesta postura és negativa.

La impressió de **Bona Pau**

Les impremtes que han efectuat la impressió de **Bona Pau** durant aquests 500 números han estat: "*Roselló*" de Porreres (a l'1 al 3), "*Nazaret*" (del 4 al 23), "*Atlante*" (del 24 al 46), "*Cristina*" (del 47 al 107), "*Bellver*" (del 108 al 310), "*Ramón*" (del 311 al 334) aquestes de Ciutat, "*Apóstol y Civilizador*" de Petra (del 335 al 454) i "*Tirrena*" de Manacor (del 455 al 500).

Al llarg dels 500 números Les sis capçaleres de **Bona Pau**

BONA PAU

Hoja Parroquial de Montuïri
27 de Enero de 1952 - Número 1

Aquesta fou la capçalera amb la que va començar a editar-se **Bona Pau**. Fou la dels números 1, 2 i 3 corresponents a gener, febrer i març de 1952.

BONA PAU

Juny 4 HOJA PARROQUIAL DE MONTUÏRI Juny 1952

Del número 4 al 58 corresponents a juny del 53 fins al desembre del 57 portà aquesta capçalera. Total 55 edicions.

Durant l'any 1958 —des del número 59 al 70— aquest dibuix figurava al principi de la nostra publicació. No agradà, motiu pel qual sols sortí a 12 números.

Des del gener del 59 fins al setembre del 69, corresponents als números 71 al 199 aquesta capçalera donava personalitat a **Bona Pau**.

Aquest tipus de lletra de **Bona Pau** encara ara no ha canviat. Sols els dibuixos, i no molt. Des del 200 al 406 fou així, si bé a partir del gener de 1982, número 347, suprimírem el subtítol de "Full parroquial" i es quedà sols el de "Montuïri".

Des del número 407 (gener de 1982) és el que porta en l'actualitat. I així hem arribat al 500.

Dos dits de seny

...d'ase vell

No hi ha perquè tornar elogiar la llarga tasca de **Bona Pau**. Els lectors saben que aquesta és la 500 sortida, la qual cosa suposa hores i hores d'un treball desinteressat que no tothom valora tal com pertoca.

Així i tot hi ha gent que ha alçat la veu dient que els qui escriuen **Bona Pau** no han tengut seny quan han publicat una determinada notícia o divulgat fets passats que valdria més, segons ells, que ningú els sabés: "s'ho haurien d'haver callat", digueren.

Potser tinguin part de raó, ja que els fets no es contempen sempre de la mateixa manera ni es jutgen per un igual. Però una cosa és certa: quan arriben els primers dies de cada mes, tots els qui ho desitgen tenen **Bona Pau** en les seves mans. Aquells que critiquen són els qui no hi posen les mans, no hi tenen res que veure ni tal vegada ni el seny per discernir el seu contingut.

El fet d'haver arribat sense interrupcions al número 500 suposa haver vençut mils i mils d'obstacles, ja que són molts els que s'han de superar; com també haver espigolat infinitat d'esdeveniments de la nostra història, cercant a vegades persones que relataessin els fets; estar al dia de tot quan passa a la vila en els diferents caires socials, polítics, esportius, demogràfics... tot allò que conforma la vida del poble.

No tothom considera la feina que suposa investigar, averiguar, visitar, corroborar fets i dates... i ja no parlem d'aquells que "l'envien a porgar fum".

S'ha assolit una meta, com és la d'arribar als 500 números, i això suposa haver tengut més de 500 vegades més de seny que aquells que critiquen negativament. Així ho han entès tots quants han fet possible difondre tantes vegades fets i esdeveniments superant els vituperis dels satírics detractors. I d'aquesta manera han demostrat fins i tot tenir "seny d'ase vell".

Salomó

BONA PAU NÚMERO 500

Satisfacció i esperança

Qui s'hagués pensat mai que aquella petita fulla de tamany octavilla que sortí pels carrers de Montuïri amb el nom de **Bona Pau**, sense cap mena de previsions el 27 de gener de 1952 amb el número 1, hagués d'arribar 42 anys i 9 mesos després a la majoria de llars de la vila havent-ne sortit 500 números corresponents a 500 mesos!

Idò sí; el present exemplar, amb aquest número, que aquest mes d'octubre de 1994 arriba a les mans dels lectors, ha estat possible gràcies a 500 vegades de constant treball i continua dedicació. Una tasca il·lusionada que mes rera mes hem anat fent perquè el nostre poble pogués gaudir d'una publicació literària periòdica on s'hi veïessin plasmats tots els angles de la vida local, com són preferentment els que fan referència a història, vida social, opinió, esports, demografia... i vida religiosa: totes quantes manifestacions conformen la vida montuïrera.

Tot això ha estat possible, en primer lloc, gràcies a l'empenta que li donà la parròquia, en segon, als desitjos dels diferents rectors per mantenir-la i promocionar-la; en tercer, al grup de persones que d'una manera desinteressada, però eficaç, han fet i fan possible la redacció, administració i difusió. I naturalment i d'una manera molt especial a tots els qui la reben i llegeixen, com també als qui insereixen algun anunci: entre tots "treim el carro". Amb aquest esforç compartit i comunitari, es pot dir que, en general, tot el poble ha fet i fa possible que aquella petita octavilla de l'any 52 hagi crescut i s'hagi transformat en aquesta agradable revista montuïrera, avui ben considerada dins i fora del nostre poble, com es demostra al llarg dels nombrosos escrits que inserim en aquest mateix número.

Així com en el transcurs de la vida d'una persona se celebren esdeveniments importants, com són el naixement, baptisme, 1ª Comunió, noces... **Bona Pau** també va celebrar pel juny del 62 l'aparició del número 100; pel gener del 77, els 25 anys; el gener del 82, el 30è aniversari; el gener del 87, el 35è, i fa poc, en el gener del 92, els 40 anys. Ara, aquest octubre, festejam el número 500... i tant de bo que qualcú pugui veure l'aparició del número 1.000! Serà una mostra palpable d'una continuïtat permanent. A això, però, ho haurà de fer possible una altra generació de persones o els més joves dels que ara col·laboren, perquè hauran de transcórrer altres 42 anys; un lapse de temps al qual hi arribaran els nostres successors, no els qui assistim al seu naixement i l'encobrirem des dels seus inicis.

Montuïri –o sia la gent del poble– ha progressat en els aspectes cívics, intel·lectuals i altres. De cada dia un troba persones amb l'adequada disposició que es requereix per assegurar la continuïtat de **Bona Pau**.

I així com ara, amb aquest número, hem pogut expressar la satisfacció d'haver arribat a les 500 sortides, apuntem ja –com dèiem en el número anterior– per l'esdeveniment dels 50 anys. Aleshores ens serà obligat tornar fer una altra aturada i un recompte del temps passat. Però... encara manquen poc més de 7 anys.

Déu faci que hi arribem amb l'esperit que ens ha animat i amb les condicions que es requereixen. Serà una prova més que encara "hi som", un justificat motiu per congratular-nos i una excel·lent ocasió per celebrar les noces d'or de **Bona Pau**.

O. Arbona

Amb motiu del "Dia Diocesà de l'Aspirant d'A.C." celebrat a Montuïri (14 maig 1953) **Bona Pau** publicà la primera foto

BONA PAU

Hoja Parroquial de Montuïri

27 de Enero de 1952 - Número 1

CURACION DE UN LEPROSO

Domingo III después de Eufemia

Senar, si quiere, puede irse

La curación del leproso es perfecta, dice el Credencioso, pero las dos condiciones le preceden y crean un hombre de la sociedad. La lepra mancha el leproso en la administración de Jesús la curación en la curación. Pero se trata de un hijo mortal, como es la salud del cuerpo que uno dice, se quiere, de la curación. Con las dos condiciones de nuestra iglesia, cuando se trata de pedir a Dios cosas buenas. «¡Dios, solo Tú puedes!»: así muestra de gloria, pero que no sea momento ni de curación, sino de Dios, el que, concurramos (El Evangelio según Mateo, 23:12).

RECUERDA: Que la Bula de 1951 valia hasta día 31 de Enero. ¿Has tomado la bula que corresponde a tus ingresos? Has esta limosna a la iglesia.

MOVIMIENTO DE LA PARROQUIA

AÑO 1951

Nacimientos		Defunciones	
Niños	16	Hombres	17
Niñas	8	Mujeres	13
Total	24	Total	30
Matrimonios		32 Defunciones	
Celebrados en Montuïri		24 Nacimientos	
Celebrados fuera de Montuïri		08 Pérdidas	
1		1	

Relació de rectors de la parròquia de Montuïri Des del segle XIII a l'actualitat

Són possiblement molts més els rectors que han regit la parròquia de Montuïri que els que oferim a la següent relació, sobretot en segles anteriors a l'actual. Ens hagués agradat més poder-la publicar completa, però dels arxius parroquials sols hem pogut trobar aquesta, i d'aquesta manera. És probable que fos redactada cap als anys 30 d'aquest segle, quan era rector Gregori Barceló Escarrer, i sembla que encara s'hagueren de valer de documents notarians i de l'arxiu de la Cúria Diocesana; i així aconseguiren poder saber que aquell determinat any, els relacionats eren rectors de la nostra parròquia.

De totes maneres les dades dels clergues que han regit la nostra feligresia durant el segle actual es poden considerar reals i segures, tota vegada que han pogut esser contrastades.

Rd. Geraldo Setriola (o Sitjola), Rector.- Al 12 de desembre de l'any 1320 fundà un benefici en lo altar de Sant Esteve, en poder de Joan Antoni Mesquida, notari. Ja era rector a 24 novembre de 1285.

Rd. Pere Plens, Rector.- (1338).

Nom desconegut (1351-1380).

Rd. Raimundo Llorens, Rector.- Any 1404, en temps del rei don Joan.

Rd. Guillem Forteza, Rector.- (1563).

Rd. Pere Tomàs, Rector.- (1570).

Rd. Llorenç Socies, Rector.- L'any 1596, dia 2 de gener, féu un inventari dels objectes de la Parròquia. Era durant el pontificat del Bisbe Joan Vich i Manrique.

Rd. Doctor Miquel Fonollar, Rector.- Als 28 de setembre de 1625 atorgà testament rebut per Bartomeu Parets, notari, de diferents trossos de terra situats en lo present terme de Montuïri i les vuitanta lliures d'arrendament s'han de distribuir a pobres vergonyants de dita parròquia.

Rd. Joan Serra, Rector.- Als 22 d'octubre de 1651, conforme son testament rebut per Antoni Cugullada, notari, fundà una Obra Pia per repartir almoines entre los pobres de la present vila.

Interior de l'església de Montuïri abans de la reforma que es féu l'any 1954.
Ente altres, es destrí la trona, a la dreta

Rd. Doctor Jaume Riera, Rector.- L'any 1664, a 26 de novembre rebé la visita pastoral del Bisbe Pere Fernández Manjares de Heredia. Dia 1er, d'abril de 1668 se rebé lo inventari dels hereus del dit rector, és a dir, una continuació. Se suposa que era mort i s'encomanà tot a Francesc Socies, prevere, beneficiat en nom i veu del Rd. Juanot Martorell, prev. i vicari de la present església.

Rd. Doctor Pere Joan Manera, Rector.- L'any 1674 a 20 de maig rebé

la visita pastoral del Rdm. Bernat Cotoner, Arquebisbe-Bisbe de Mallorca. Rebé a 13 de novembre de 1695 altra visita del mateix bisbe.

Rd. Miquel Ramonell, Prev. Rector.- Dia 4 de març de 1713 rebé la visita pastoral del bisbe Atanasi de Estarripa y Franajauregui. Fonc rector des 1713 a 29 abril 1923.

Rd. Gabriel Ramonell Prev. Rector.- Dia 7 de maig de 1724 rebé la visita del bisbe Joan Fernández Zapata.

Aquest rector prengué possessió d'aquesta parròquia als 30 d'abril de 1723 en virtut de Lletres Apostòliques per resigne a son favor feta per lo doctor Miquel Ramonell prev. i rector anterior, son germà. Rebé la visita del bisbe Fr. Benito Pafelles y Escardó als 4 de maig de 1732. Rebé la visita del mateix bisbe a 8 de desembre de 1738. Rebé la visita del bisbe Llorens Despuig l'any 1751 i dia 31 d'octubre del mateix any publicà les seves ordinacions. Rebé la visita del bisbe Francesc Garrido de la Vega a 5 d'octubre de 1766.

Rd. Doctor Gabriel Company, Vicari Ecònom.- Féu un inventari dia 15 de setembre 1773, per ordre del Bisbe Juan Diaz de la Guerra a causa de la vacància del Rector per la mort del Rd. Gabriel Ramonell.

Rd. Miquel Far, Rector.- Rebé la visita pastoral del Bisbe Pedro Rubio Benedicto y Herrero a 8 d'abril de 1779. Aquest rector prengué possessió dia 12 d'abril de 1774 a causa de la mort del doctor Gabriel Ramonell. Rebé altra visita del mateix Bisbe als 7 maig de 1786. Féu l'actual custòdia dia 23 agost 1775. Va importar 450 lliures 22 sous.

Rd. Matias Espinosa, Rector.- Rebé la visita del Bisbe Bernat Nadal Crespí dia 26 d'abril 1798. Prengué possessió l'any 1790. A l'any 1804, a l'octubre, encara era rector.

Rd. Lluç Juan, Rector.- Dia 26 de febrer 1824 presenta una relació de tots els censos de les deixes pies de les quals n'és administrador.

Rd. Miquel Palou, Rector.- El setembre de 1828 consta que era rector de la parròquia de Montuïri.

Rd. Pere Josep Capó, Rector.- Rebé la visita de Rafael Mansa, Bisbe de Mallorca, als 10 de novembre de 1849. en el seu temps hi havia 12 sacerdots i un total d'ànimes de 2.096.

Rd. Miquel Cerdà, Beneficiat, Vicari Ecònom.- 12 de maig de 1853.

Rd. Pere Antoni Sala, Rector.- Rebé la visita de Miquel Salvà, Bisbe de Mallorca. Féu un inventari dia 20 setembre de 1861. En el seu temps es féu l'Ecce Homo, l'any 1857, i va costar 72 lliures. Consta en aquest inventari.

Rd. Miquel Cerdà, Ecònom.- Des de l'1 setembre de 1861.

Bernat Martorell i Jaume Cabrer, els dos rectors de Montuïri durant la dècada dels 50

Rd. Gregori Escarrer, Rector.- Reial Ordre 14 abril de 1862. Fou nomenat rector i la seva col·lació fou dia 11 de juny de 1862.

Rd. Rafel Nicolau, Ecònom.- Fins a 1899.

Rd. Jaume Homar Reinés, Rector.- Des de l'any 1899 fins el 28 d'abril de 1913.

Rd. Pere Isern Alemany.- Des del dia 28 d'abril de 1913 fins al 4 de maig de 1917.

Rd. Gregori Barceló Escarrer, Rector.- Ecònom des del 4 de maig de 1917 fins a l'any 1920, en què per virtut d'oposicions guanyades fou elegit rector, càrrec que va exercir fins a la seva mort, dia 12 de juny de 1951.

Rd. Bernat Martorell Nicolau, Rector.- Des de l'1 de juliol de 1951 fins al 23 d'abril de 1955. Deixà la parròquia per anar-se'n com a missioner al Perú. En el seu temps es fundà *Bona Pau* (1952), es féu la reforma del Roser, impulsà la restauració del temple parroquial i projectà la construcció de la carretera del Puig de sant Miquel.

Rd. Jaume Cabrer Lliteras, Rector.- Des del 12 de maig de 1955 fins a l'1 de gener de 1961. Adquirí la nova vicaria i féu diferents reformes en el Puig de sant Miquel.

Rd. Miquel Vallespir Riera,

Rector.- Des del 12 de març de 1961 fins al 18 d'octubre de 1970. Féu la reforma de l'Altar Major i substituï l'enrajolat vell de l'església, per l'actual.

Rd. Guillem Rigo Amengual, Rector.- Del 25 d'octubre de 1970 fins al 16 d'octubre de 1977. Va reformar els dormitoris del Puig de sant Miquel, es construí el restaurant i s'asfaltà la carretera.

Rd. P. Miquel Lliteras Mestre, Rector.- Del 16 d'octubre de 1977 al 10 de juny de 1979. Era Missioner dels SS.CC. i al mateix temps responsable de Sant Honorat.

Rd. Bartomeu Tauler Valens, Rector.- De l'1 de juliol de 1979 al 8 novembre 1987. En el seu temps va aconseguir una major obertura de l'Església cap al poble. Va cedir el camp de futbol (que era de la parròquia) a l'Ajuntament, així com també la cessió del local de Ca s'Escolà per a Persones Majors, com també va influir en la cessió de l'edifici de Ca ses Monges.

Rd. Pere Orpí Ferrer, Rector.- Del 8 de novembre de 1987 al 5 de setembre de 1992. Promogué reformes l'església (sobretot la de l'enllumenat), a la rectoria i a la Sala Mariana.

Rd. Onofre Torres Ramis, Rector.- Del 5 de setembre de 1992, i continua.

O. Arbona

**Amb motiu de la publicació
del número 500, "la Caixa"
vol fer arribar la més
sincera felicitació a la
revista Bona Pau, als
seus col·laboradors i a
tot el poble de Montuïri**

"la Caixa"

De l'1 al 100

Dels primers números de *Bona Pau* no en feu cas ningú

1952

Surt el número 1

Quan va aparèixer el número 1, el 22 de gener, era batle de Montuïri, des del setembre de 1950, Gabriel Jordà. Era un temps en què es feien el bancs nous de l'església. La gent d'edat sap que abans sols en tenien els homes i encara sense respaltes. *Bona Pau* publicava els noms de les persones que feien donatius per aquest fi. El rector, Bernat Martorell, ja tenia ganes que aquesta fos una publicació per al poble, però la seva sortida tal vegada fou un poc precipitada i amb poca col·laboració. Els tres primers números, els únics d'aquest any, es referien totalment a aspectes de la feligresia relacionats amb l'Església. Incloua un petit comentari a l'Evangeli, el moviment parroquial, especialment naixements, defuncions, matrimonis, donatius i també alguns consells. Era, com hem dit altres vegades, del tamany d'octavilla escrita totalment en castellà, a les dues cares. Per altre part anava en apogeu el moviment d'Acció Catòlica.

1953

Comencen les col·laboracions

El primer número que sortí aquest any de *Bona Pau* fou el 4. Era pel mes de juny, tamany quartilla, a quatre pàgines. Ja hi va haver col·laboracions, com la de Pere Capella amb una glosa que començava així:

De Montuïri m'han dit,
"Mos has de fer qualche cosa,
si pot ser una glosa
per un diari petit".

Sembla volen editar
una fulla volandera,
que sia montuïrera
com es Graons i es Fossar.

També hi començaren a col·laborar Bartomeu Verger Serra, secretari de l'Ajuntament, en la part històrica, Miquel Martorell Arbona, Gabriel Rossiñol "d'Es Dau", i el qui subscriu va prendre "ses missions".

Ja havia estat nomenat batle (12 de gener) Joan Miralles Riera, quan dia 14 de maig se va celebrar a Montuïri la clausura del XIV Dia Diocesà de l'Aspirani

Als tres anys de Bona Pau, el seu fundador, Bernat Martorell, se n'anava a les missions del Perú. Així el veim dins el vaixell "Marco Polo" per Nadal del 55

Don Gori i don Bernat en una de les aturades quan anaven a veure les obres de la carretera del Puig

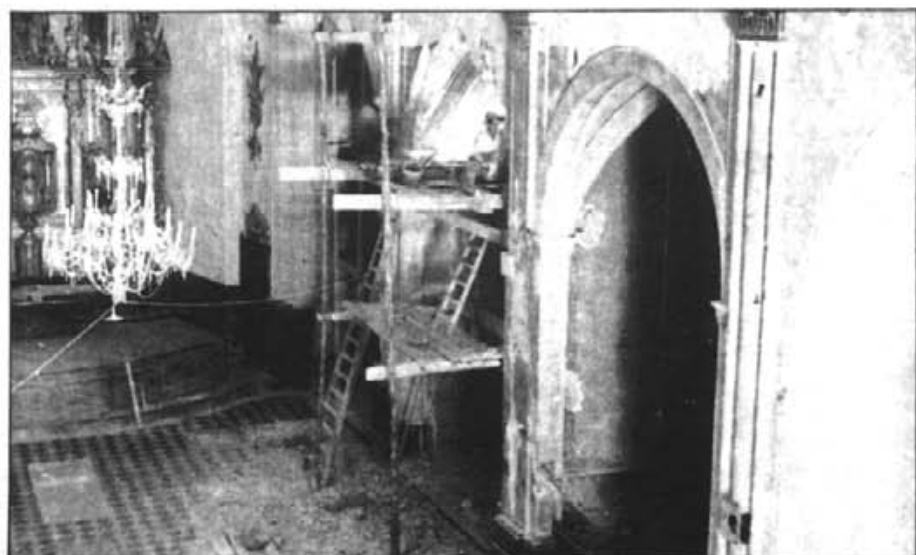
El Dia Diocesà de l'Aspirant d'Acció Catòlica féu que l'església s'omplís de gom a gom a l'horabaixa del 14 de maig de 1953

Els exercicis, retiros, curssets, reunions d'Acció Catòlica... eren freqüents en aquella època. Del 6 al 10 d'octubre del 53 es feia el primer cursset del curs, en el Puig, amb la participació de joves de Montuïri i Vilafranca. Aquí veim algunes montuïreres en un moment de descans.

Es construïa la carretera del Puig. Molts foren els montuïrers que hi anaren a treballar. La tasca per acabar-la encara estava enrera (1950)

La cara interior de l'església durant els primers anys de la dècada dels 50 fou totalment restaurada i retornada a l'estil gòtic original

d'Acció Catòlica, presidit pel Bisbe.

Altres fets destacats d'aquest any, inclosos a la nostra revista, foren la missa nova de Sebastià Miralles "Queló", el qual fou destinat com a vicari a Artà, i la venguda d'Antoni Lladó com a vicari de Montuïri.

1954

Mort de Pere Capellà

La Mare de Déu de Fàtima, que recorria Mallorca, pel gener vingué a Montuïri i fou objecte d'una gran rebuda. També donàrem notícia de la visita que el Governador Civil féu a l'església i l'oferiment d'un donatiu de 5.000 pesetes per a les obres que es feien. Aquest any, pel desembre, morí Pere Capellà, i a partir d'aleshores vàrem romandre sense les seves gloses.

1955

Don Bernat se'n va

Quan ningú s'ho esperava va sorgir com si fos una bomba l'anada de Bernat

Martorell a Amèrica, a les missions del Perú. Qualcú féu gestions perquè no se n'anàs, però ell considerà que havia de partir i ningú l'aturà. Era el 23 d'abril. Li feren alguns homenatges i l'acomiadament en el mateix aeroport fou multitudinari. El 19 de maig següent vengué de rector Jaume Cabrer i la rebuda no va desmerèixer, i pel setembre el bisbe Enciso també vengué a Mallorca.

1956

El Cossiers, a Madrid

Pel febrer caigué damunt Montuïri, com també a tota Mallorca, una gran nevada. La neu durà tres o quatre dies. El

27 de maig el Bisbe Enciso visità Montuïri per beneir els locals de la nova Escola Parroquial i per impartir el sacrament de la confirmació a uns 70 (entre nins i nines). El 3 de desembre un grup d'al·lotges va representar a Madrid *Els Cossiers*, on obtingué un premi nacional. Dia 8 de desembre Antoni Lladó s'acomia com a vicari de Montuïri i ve Antoni Ramis per substituir-lo. Aquell any començà a funcionar en el poble una fàbrica de "bolsos", d'Antoni Martorell. I la jove Joana Lladó, que s'havia fet monja, se n'anava a les missions d'Àfrica. Mentrestant continuaven les rifes que organitzava la parròquia: a l'octubre 1 cotxe, 2 motos i 10 bicilettes foren el premi.

1957

Restauració del retaule de Sant Pere

A principis d'any donàvem compte d'haver recaudat els doblers per a la reforma de l'escola parroquial, si bé encara hi havia dèficit. Pel febrer "Es Saio" guanyava una etapa de la volta a Andalusia. A final de març s'acabà la reforma de l'escenari de la Sala Mariana. L'antic retaule de l'anunciació i de Sant Pere, una vegada restaurat, fou beneït el 16 de juny. Del 16 al 22 de desembre se celebraren amb èxit unes conferències per a matrimonis, orientades a l'educació dels fills. Un grup de jovenetes havien sortit pels carrers a col·lectar per al Domund a finals d'octubre, i publicàrem la foto. Dia 18 de novembre foren inaugurades les noves oficines de la sucursal de "La Caixa".

1958

Asfaltat del camí del cementari

Pel maig es va asfaltar la carretera del cementeri, una millora que molta gent va agrair. Dia 7 de novembre, després de 36 anys d'estar aquí, el metge Munar deixa Montuïri. El 6 i el 7 de desembre el Bisbe Enciso va passar visita pastoral. A la parròquia s'havien fet moltes obres en les quals s'invertiren 135.000 pessetes. En l'aspecte esportiu ressenyarem la constitució d'un equip d'infants de futbol.

1959

Gaspar Oliver, nou batle

Com si fos un fet transcendent, i realment ho era, donàvem compte que dia 23 de febrer es va veure per primera vegada la televisió a Montuïri. El 9 de juny fou nomenat batle Gaspar Oliver Barceló. El 8 de desembre fou beneïda la imatge de Santa Cecília, que la banda de música regalà a la Parròquia. A l'agost, Isabel Arbona Cerdà anà com a Missionera al Perú i pel setembre es constituïa un equip de futbol de juvenils.

1960

Primera pedra de la nova vicaria

Dia 25 de juliol el vicari general beneïa el matí la primera pedra de la que havia de ser nova vicaria; i l'horabaixa el Bisbe també beneïa les obres de la po-

La celebració conjunta de les Primeres Comunions durant moltíssims anys havia estat una gran festa a la que hi participava tot el poble. Aquest és el grup de nins que la celebraren l'any 1949. Per tant, el qui són vius, ja han passat els 50.

El grup de nines que celebraren la Primera Comunió l'any 1949. Com el nins, les veim enrevoltades de moltíssima gent.

sada i de la capella del Puig. I el darrers dies de l'any es rebia la notícia que Jaume Cabrer havia estat nomenat professor del Seminari, motiu pel qual va haver de deixar la rectoria de Montuïri.

1961

Canvi de rector i de vicari

Miquel Vallespir serà des del 12 de març el nou rector. El 28 de maig es beneïa el nou sagrari d'Es Puig. Pel juny

sortia el número 100 de *Bona Pau* amb un número extraordinari de 8 pàgines i algunes col·laboracions més de les habituals. Pel juliol Mateu Amorós era nomenat vicari de la parròquia. Dia 15 d'agost fou beneïda la instal·lació elèctrica en Es Puig, fins aleshores no n'hi havia. I dia 1er d'octubre es féu l'ofrena d'una batuta a Baltasar Pocoví, director de la Banda de Música. I així i amb algunes notícies més que oferim, ja havíem traspasat els primers cent números.

La Caixa de Balears

**Desitja molts d'anys a
la revista Bona Pau
amb motiu del
número 500**

Del 100 al 200

Titular de *Diario de Mallorca* amb motiu del número 200: "Bona Pau, latido de Montuïri"

1962

Fundació de la rondalla "Monte-Lirio"

Ens trobam dins un temps en què a Montuïri la vida de l'església tenia una forta incidència dins la vida del poble, especialment en els aspectes culturals, socials, esportius i no diguem religiosos. Pel gener d'aquest any foren elegits presidents d'Acció Catòlica Joan Oliver (de la Junta Parroquial), Jaume Ignacio (dels homes), Antònia Jaume (de les dones), Joan Gomila (dels joves) i Magdalena Fullana (de les joves). A principis d'any es fundà una rondalla i dia 6 de març se li donà el nom de "Monte-Lirio". Dia 15 de maig fou consagrat l'altar de la Mare de Déu del Rosari i beneït un nou sagra-ri pel canonge "Pofanc". Per altra part, dia 30 de desembre, Baltasar Amengual va cantar missa nova a Montuïri.

Els nins que anaven a l'Escola Parroquial a l'entorn de l'any 1950. Aleshores Miquel Pieras n'era el mestre i don Bernat, encara vicari, també hi donava classes.

*L'any 1956
va caure
una gran
nevada
damunt
Montuïri.
Així i tot
madò
"Xorri" anà
a missa.
El noguer
ple de neu
destaca
damunt
Es Graons.*

→
*La Sala
Mariana fou
reformada
en el cantó
del carrer
d'es Pujol
perquè fos
el centre
d'Acció
Catòlica.
A la foto,
els primers
dies d'obra.*

1963

Els ciclistes Mas i Tous participen a la volta a França

Pel que fa a **Bona Pau**, hem d'esmentar que en el mes de març d'aquest any començàvem a inserir la pluviometria, secció que encara ara perdura. Nous bancs es van incorporant als que ja hi havia a l'església. Els joves ciclistes Gabriel Mas i Antoni Tous participen al *tour* de França i Sebastià Portell fou nomenat mestre de l'Escola Parroquial, per oposició. Dia 22 de novembre fou beneït el nou harmònim.

1964

Any d'accidents

Un pic cada deu anys es venia celebrant la missió a totes les parròquies dels pobles de Mallorca, i aquest va tornar tocar a Montuïri. En l'aspecte esportiu, i en el futbolístic en concret, la proclamació del Montuïri com a campió de 2ª categoria regional, fou molt celebrat. Dia 29 de març Joan Pocoví cantà missa nova a la vila. Per altra part, el juny d'aquest any fou pròdig en accidents: el jove de 29 anys, Rafel Mayol, moria a la carretera de Porreres, Jaume Martorell perdia el braç dret en una batedora, i Antoni Verd es va fracturar sis costelles a resultes d'una caiguda des d'un remolc.

1965

El governador, fill adoptiu de Montuïri

En el mes d'abril d'aquest any, previ acord del Consistori municipal, el governador Pardo Santillana fou nomenat fill adoptiu de Montuïri. Dia 27 de juny, Bartomeu Gomila cantava missa nova a l'església parroquial i dia 25 de juliol, Josep Oliver feia la mateixa cosa. A l'agost Bartomeu Ramonell fou nomenat jutge de Pau. I el 16 de desembre, el Governador, el President de la Diputació i altres autoritats provincials vingueren a Montuïri i inauguraren reformes, com són voravies, asfaltat, bàscula...

1966

El telèfon, semiautomàtic

A partir de dia 9 de juliol d'aquest any comença a haver-hi la missa vespertina. Després de tres dies de predicar a l'església, el Pare Martí, dels Sagrats Cors, dia 24 d'abril es presentava a la vila el bisbe i aquí 520 famílies es consagraven als Sagrats Cors. Pel juny, dia 29, Miquel Pons celebra missa nova, i també aquest juny, Mateu Oliver aprova les oposicions a notari. A l'agost es posà el telèfon semi-automàtic. I dia 16 de setembre un capellà que feia poc havia sortit del seminari, Guillem Rigo, era nomenat el nou vicari de Montuïri. A

Durant la dècada dels 50 moltes nines i també joves passaves els diumenges i festius horabaixa a Ca Ses Monges i allà gaudien de trobar-s'hi i fer comentaris de la vida del poble

l'estiu d'aquest any s'instal·laren els ventiladors a l'església. Dia 26 de setembre fou inaugurada a Montuïri la sucursal de la Banca March.

Nins (a l'esquerra) i adolescents (damunt) que durant la dècada dels cinquanta havien participat a unes jornades de formació en dues ocasions diferents, d'aquelles que es varen repetir amb tanta freqüència, sobretot quan era rector don Bernat

1967

Un accident commocionà el poble: 9 anglesos morts a la carretera

Després de quasi cent anys de parlar-ne ja es pot assegurar que serà un fet: la construcció d'una nova casa de la vila. Dia 2 de febrer comencen a tomar l'edifici antic, que quasi no s'aguantava dret i part de les oficines municipals foren traslladades a les escoles. Gabriel Rossinyol i Bartomeu Moll, el 24 i el 27 de juny respectivament, celebren missa nova. A la matinada del 12 d'agost un greu accident a la carretera de Manacor, un poc més enllà dels Creuers va sacsar el poble, a conseqüència del qual morien 9 turistes anglesos. Dia 12 de desembre es beneïa la reforma de l'Altar Major i el nou enrajolat. I dia 31 de desembre deixa de funcionar el tren que des de Felanitx anava a Palma i passava per Montuïri.

1968

Inauguració de la nova Casa de la Vila

La nova Casa de la Vila amb la petita plaça que se li construí davant, fou inaugurada el 14 de gener. Dia 13 de març el bisbe féu visita pastoral a Montuïri i va confirmar 110 nins i 135 nines. El 24 de juny Joan Martorell celebra missa nova i dia 13 de juliol don Guillem Rigo se'n va destinat a Campos. Al dia següent, 14 de juliol, es produeix un gran incendi forestal en els boscos de Sa Bastida, Son Valls d'en Sastre i Sa Maimona i quasi es va propagar a Alcoraia. Es cremaren unes 200 quarterades i es perderen més de 7.500 pins; molta gent del poble acudí a sufocar l'incendi. A l'agost la parròquia compra el camp de futbol i el 15 de desembre mor Honorat Ribas, Canonge i Prelat Domèstic de SS.

1969

Inauguració d'una fàbrica de vidre

Pel gener, Miquel Moncadas es nomenat bisbe de Menorca; Melcior Arbona a partir del febrer és el nou delegat de "La Caixa". Bartomeu Verd mor d'accident amb el seu cotxe anant a Sant Joan, el 16 de març. A s'Hostal, pel maig, fou inaugurada una fàbrica de vidre "Villama". Pel juny el CD Montuïri es proclama campió del torneig de prima-

Durant la dècada dels 50 foren molts els al·lots montuïrers que anaren al Seminari amb el propòsit de seguir la vocació sacerdotal, però no tots arribaren al sacerdoci, si bé la major part d'aquest grupet cantà missa.

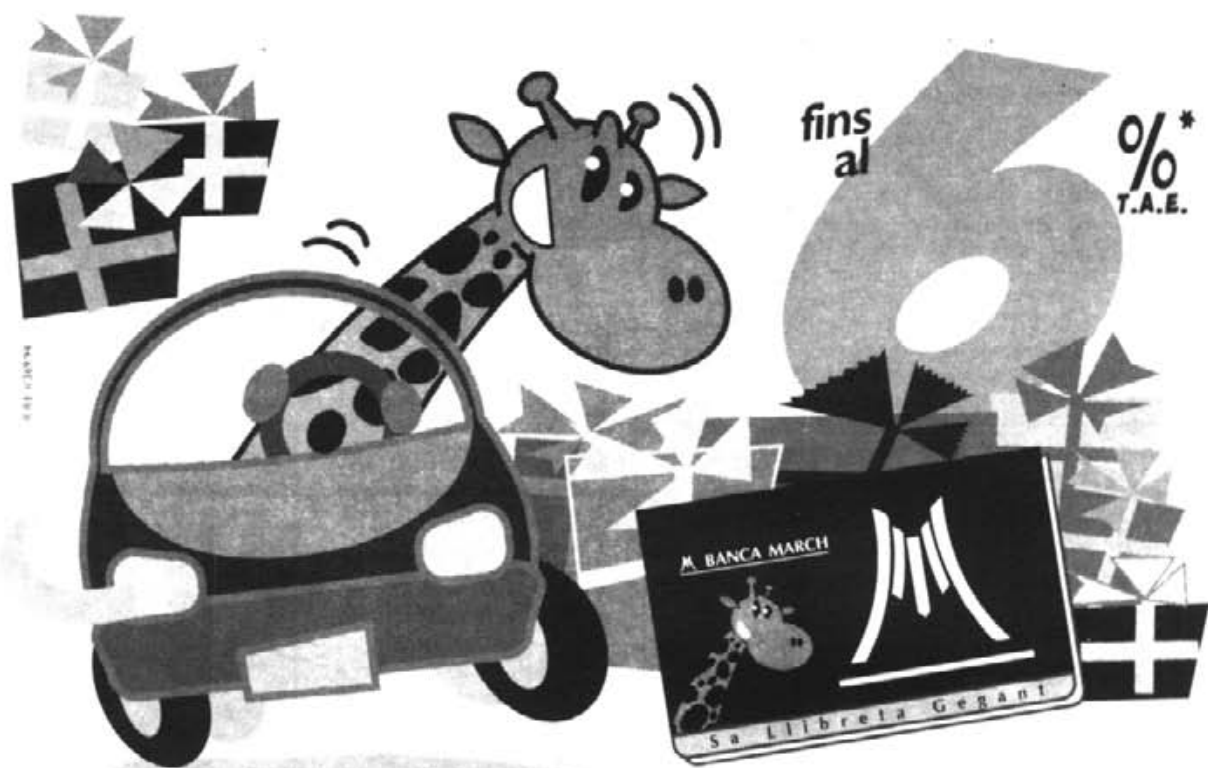
Ja començaven a ser joves. De tant en tant tenien qualche diumenge horabaixa de convivència espiritual o de formació, que moltes vegades acabava amb divertiments. També era durant la dècada dels 50. Sortiren de la rectoria i a l'escalonada dels graons es feren la foto

vera, si bé, per haver guanyat, anteriorment, la lliga ascendeix a 1ª regional. Joan Miralles, pel juliol, després de dos anys de jugar amb el Pontevedra, fitxa amb el Mallorca. El 29 de novembre mor Baltasar Pocoví, que era director de la banda de música, i des d'aleshores el substitueix Pere Miralles. Però el mes abans, **Bona Pau** publicava el número 200, amb un extraordinari de vuit pàgi-

nes. A l'editorial entre altres coses dèiem: "200 números que han vist la llum pública perquè els montuïrers hi veiéssim reflectit el bategar d'un poble que anhela millorar sempre". També aparegueren semblances dels tres rectors que havia tengut Montuïri des del nostre començament. *Diario de Mallorca* se'n féu ressò amb un article titulat així: **Bona Pau, latido de Montuïri**.

S'ALLIBRETA GEGANT

PES SEU INTERÈS

...SORTEJAM MUNTANYES DE REGALS

I UN COTXE CADA MES!!

* Exemples de T.A.E.: Per 100.000 Pts.: 1,99% • Per 500.000 Pts.: 3,79%
• Per 1.000.000 Pts.: 4,89% • Per 5.000.000 Pts.: 6% Saldo mínim 100.000 Pts.

BANCA MARCH

Del 200 al 300

Pel gener de 1977 celebràrem el 25e aniversari

1970

Canvi de rectors

El 3 de gener d'aquest any fou beneït el nou baptisteri de l'església i a l'octubre hi hagué canvi de rectors: dia 18 se n'anava Miquel Vallespir i dia 25 se reincorporava Guillem Rigo, ara com a rector. Abans, però, havien succeït altres coses: dia 18 de juny a conseqüència d'un accident de cotxe, morí el qui era mestre de l'escola parroquial: Lambert Juncosa, com també morí en un altre accident, el 19 de novembre, el jovenet Bartomeu Sastre. A l'escola parroquial s'hi incorporà com a mestre, Gabriel Gomila. I el 18 d'octubre era beneïda la reforma de la capella de Ca Ses Monges. A la fi de l'any 70 Montuïri encara tenia 2.581 habitants.

1971

I Homenatge a la vellesa

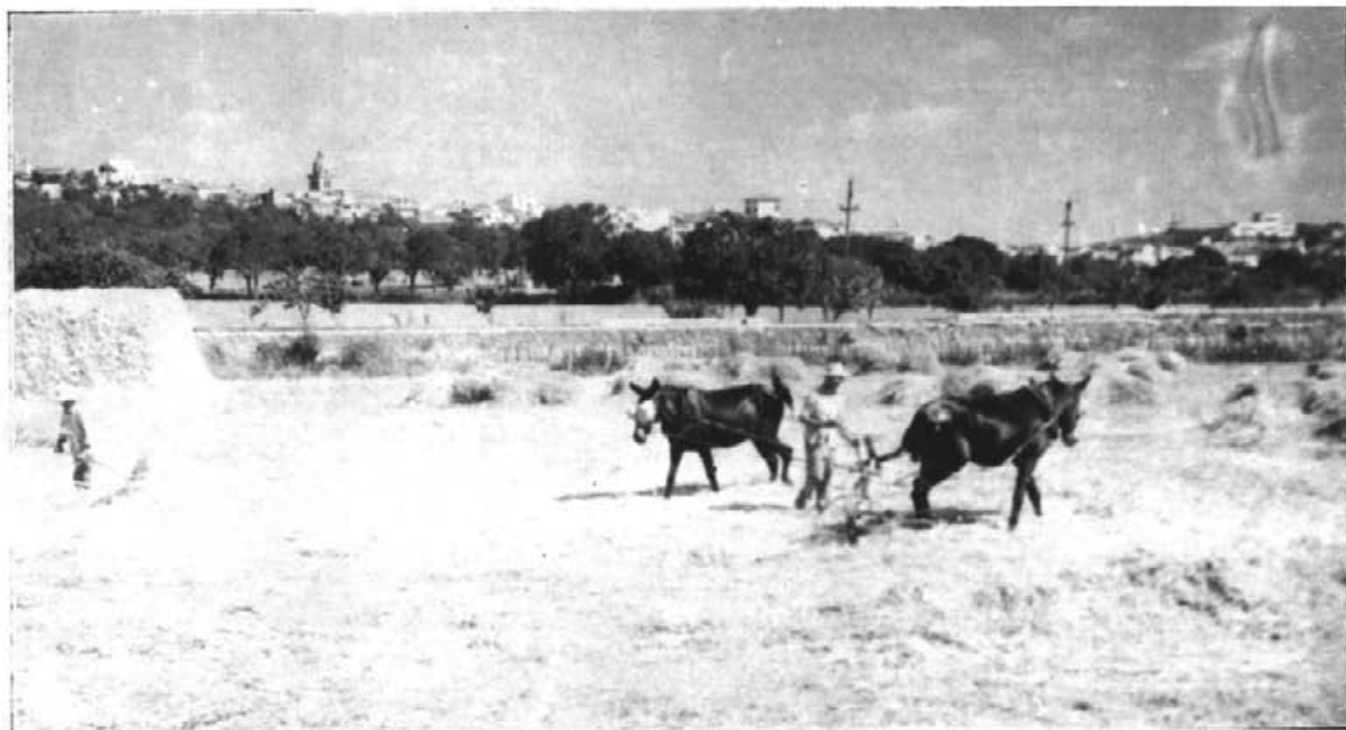
Pel gener és reelegit jutge de pau, Bartomeu Ramonell. Aquest mes el grup de teatre de Montuïri representà "L'amo de Son Magraner" i després ho féu a altres pobles. En els baixos de l'Ajunta-

Quan don Bernat vengué a Montuïri no disposava de cap mena de vehicle. Durant el temps d'estada aquí es comprà primer una moto i després el cotxe que veim aquí, avui considerat com un d'època. Quan se n'anà no volgué dur-lo-se'n i el regalà a la parròquia. Tres jovenetes posaren per donar brillantor a la fotografia

ment la Comissió cultural montà un museu d'antiguitats. En el mes de juny cessa d'escolà major Miquel Arbona i és substituït per Llorenç Bauzà. Aquest any s'iniciaren els homenatges a la vellesa:

el primer tengué lloc el 22 d'agost: aleshores 69 persones superaven els 80 anys. Després de 25 d'haver-la construïda, aquest any fou asfaltada la carretera del Puig de Sant Miquel.

Quan començà a sortir Bona Pau ja eren els darrers anys que es batia amb bisties, com ho feien en aquesta era devers Son Na Moianes

1972

Constitució d'una Comissió Cultural

A principis d'any es va constituir la Comissió Cultural impulsada per Joan Miralles. També hem d'anotar el cessament de Jerònia Verd, qui havia estat durant molts d'anys apotecària titular. La substitueix Pau Servera. L'altre fet de relleu del 1972 és el començament d'activitats a la pista poli-esportiva d'Es Dau.

1973

Inauguració del telèfon automàtic

El 24 de gener fou inaugurat el telèfon automàtic; i el 24 de febrer moria Joan Oliver, el metge de Meià. Un altre fet cal esmentar en el terreny esportiu, com és el de la celebració del I Torneig de sa Llum, dies abans de Sant Bartomeu; i en el terreny cultural, el de la celebració del primer curset de mallorquí durant l'estiu; però abans, pel febrer, ja s'havia constituït el "Patronat Cultural Musical de Montuïri"; i el primer de juliol la banda de música va estrenar nous uniformes.

1974

Mor el batle Gaspar Oliver

Joan Miralles va presentar a Montuïri (26 de gener) el llibre "Un poble, un temps", possiblement el primer escrit sobre peculiaritats i idiosincràcia de la gent del nostre poble. El 17 de juliol i després de 15 anys de regir l'alcaldia, va morir el batle Gaspar Oliver. Provisionalment el va substituir el qui era primer tinent de batle, Joan Miralles, el qual ja ho havia estat pels anys 50. El 26 d'octubre Antoni Gomila va obrir una gestoria administrativa; i el 22 de desembre fou inaugurat el local de l'Obra Cultural Balear a Montuïri en un acte que fou presentat per Antoni Mateu.

1975

Jubilació de dos mestres i el secretari

Pel mes de febrer d'aquest any es produïen dues jubilacions de mestres: dia 15, la de Pere Rosselló, després de 34 anys d'exercici a Montuïri; i dia 27 la de Jerònia Juan, la qual n'hi havia estat 40. I encara una altra, aquesta la del secretari de l'Ajuntament, Bartomeu Verger, el 25 de març, després de 45 d'exercici a la

Jovenets després d'un dia de recés (dècada dels 50)

Jovenetes a Ca Ses Monges al final d'uns exercicis (dècada dels 50)

Algunes de les joves que freqüentaven Ca Ses Monges durant la dècada dels 50

vila. Per altra part, el maig es va constituir l'Associació de Pares d'Alumnes del Col·legi Públic i Francesc Bauzá fou el primer president. La parròquia va organitzar una excursió a Roma a finals de maig. Allà, afectat d'una dolència, va haver de romandre hospitalitzat el batle de Montuïri, Joan Miralles, i no retornà fins a una setmana després. Dia 5 de juliol, quan amb el carro travessava la carretera de Manacor anant cap a Randa, a resultes d'un accident perdé la vida Maria Martorell. Dia 2 d'agost s'inaugurava oficialment el camp de futbol "Es Revolt", si bé feia 6 anys que ja estava acabat, i en feia 24 que s'hi jugava. El 22 de novembre a l'església se celebrava un funeral per la mort de Franco i pocs dies després per TV es pogué contemplar l'entrada del nou rei, Joan Carles I.

1976

L'any en què el dia de Sant Bartomeu plougé tant: 108 litres per m²

Pel març Margalida Bauzá es nomena da practicant titular de Montuïri. A principis de juliol en Es Dau en Raimon va donar un concert, i el 27 d'aquest mes el Governador va visitar Montuïri i fou inaugurat el carrer Batle Gaspar Oliver. Aquest any el dia de Sant Bartomeu es va donar un cas insòlit: plougé i caigueren 108'5 litres d'aigua i, per altra part, aquest any és el que més ha plogut des que venim anotant la pluja: 862 litres d'aigua per metre quadrat. Pel novembre d'aquest any es va constituir l'Associació de Veïns.

1977

Biel "Badia" arribà a centenari

Amb un número extraordinari de 12 pàgines celebràvem pel gener la commemoració dels 25 anys de **Bona Pau**. Pensem que cada número sols en tenia 4, però aquesta cojuntura bé s'ho mereixia. El darrer diumenge de gener, dia 30, es va retre un homenatge a **Bona Pau** a l'església: una orquestra va donar un concert i es va lliurar una placa al seu director. El 23 d'abril Gabriel Cerdà Miralles va complir 100 anys i el dia següent Montuïri li reté un homenatge, però l'amo en Biel "Badia" moria el 1er d'agost següent. Prèvia campanya electoral, el 15 de juny se celebraren les primeres eleccions democràtiques per al

El gener de 1954 aquest grup d'al·lots, aleshores Aspirants d'Acció Catòlica, havien assistit a una tanda d'Exercicis Espirituals a la casa de la Sagrada Família de Ciutat (Can Tàpera). Una vegada retornats a Montuïri, damunt es graons, es fotografiaren

Aquestes jovenetes també eren Aspirants d'Acció Catòlica femenina i havien celebrat la seva festa a començaments de l'any 1954. Feia poc que havien beneït el seu banderí, i juntament amb ell posaren com a record, damunt es graons

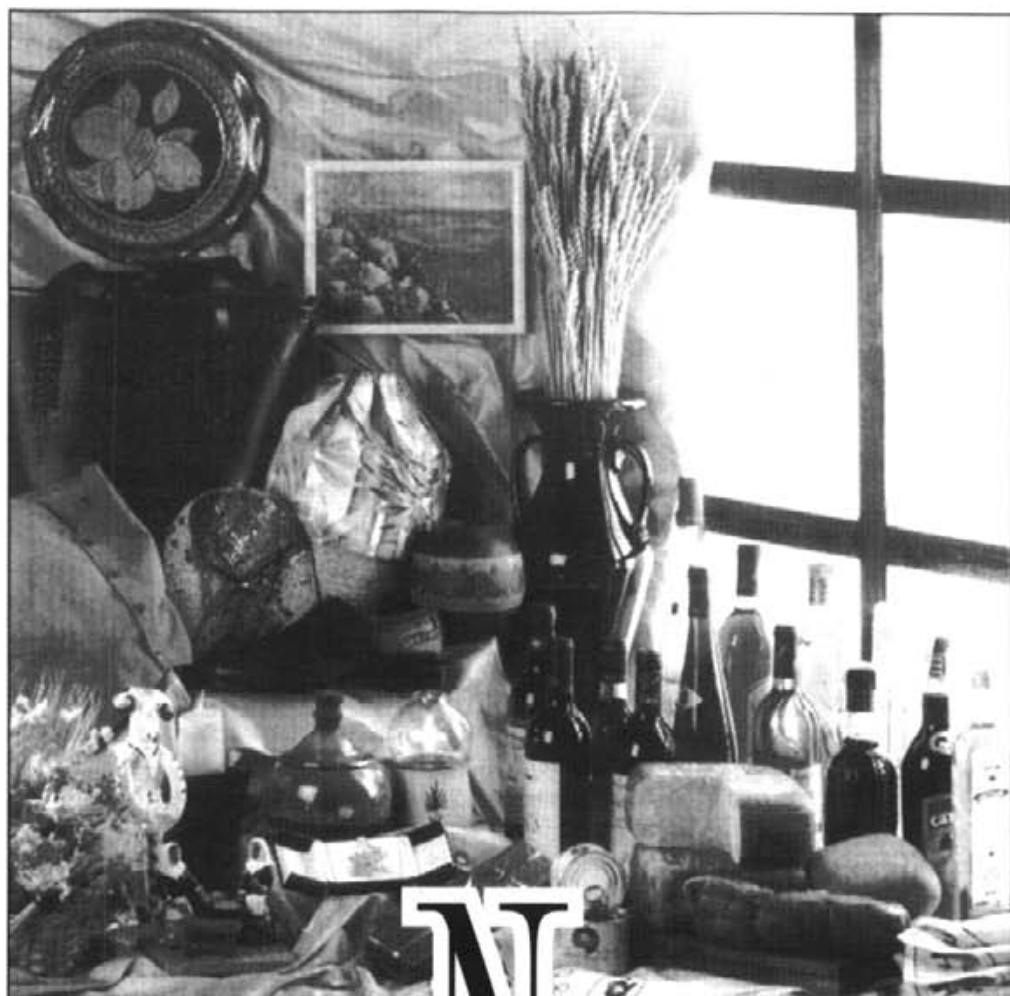
Senat i el Congrés de Diputats. A l'agost d'enguany, un grup de jovenets s'estrenaren com a cossiers. Dia 16 d'octubre es va produir el canvi de rectors: va cessar Guillem Rigo i entrà Miquel Lliteras. A finals d'any surt el primer número de la revista escolar "Puput Xerrador".

1978

Joan Miralles, doctor

Sense fer cap acte extraordinari ni cap commemoració, ni tan sols especificar-

ho, es pot dir que va passar desapercibuda, pel febrer, l'edició del número 300 de **Bona Pau**. A les excavacions del poblal talaiòtic de Son Fornés d'aquest any (les quals ja havien començat el 1975) es feren els més importants descobriments arqueològics. Per altre part, amb la qualificació de *d'excel·lent cum laude*, Joan Miralles i Monserrat fou investit doctor per la Universitat de Barcelona, el 24 de novembre. Fou el darrer esdeveniment notable d'aquest any.

A CA NOSTRA TENIM DE TOT I MOLT

PRODUCTES AMB:
DENOMINACIÓ D'ORIGEN
QUALITAT CONTROLADA
PRODUCTE DE QUALITAT ARTESANA

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Agricultura i Pesca

Del 300 al 400

Bona Pau, al format actual i a la nostra llengua

1979

Francesc Trobat, batle

A resultes de l'accident de tràfic que hi hagué devers Algaida dia 12 de gener d'aquest any, moriren els esposos Andreu i Maria "Peluquers". En l'aspecte esportiu cal ressenyar que pel gener la nina Maria del Carme Robles es proclamava campiona de Balears d'aleví. Pel març la central telefònica s'ampliava a 300 números. Per altra part i després de les eleccions democràtiques, dia 15 d'abril es constituïa el primer Ajuntament democràtic, del qual Francesc Trobat en fou el primer batle. Dia 10 de juny va cessar com a rector Miquel Lliteras i dia 1er de juliol el va substituir Bartomeu Tauler. El 13 de juliol va caure el sostil de la Casa de la Vila, però no hi hagué desgràcies personals. El 12 d'octubre es va retre homenatge als cosiers i a mestre Joan "Niu"; i el 8 de desembre se celebrà la "I Mostra de sa Perdiu".

1980

Retorna "Sa Fira"

El moment de donar el condol als funerals ha canviat a partir de començament d'any; des d'ara es donarà abans de la missa. També aquest gener tengué lloc un altre esdeveniment: després de 100 anys aquest, per Sant Antoni, en Es Graons, es torna posar en escena la representació de *Sant Antoni al viu*. A finals d'any i transcorreguts 32 anys des de la darrera vegada, torna tenir lloc "Sa Fira"; aquest any fou el 23 de novembre. I ja a finals d'any, pel desembre, els noms dels carrers són retolats a la nostra llengua.

1981

Jubilació de per "Saig" i de don Melchor

Pel gener, després de 29 anys d'existència i coincidint amb el número 335, comença la 3ª època de *Bona Pau*: s'inicia la publicació total en la nostra llengua i al tamany actual de foli, si bé sols de 8 pàgines. Aquest fet va suposar també la incorporació de nous col·labo-

Feia poc temps que la Banda de Música havia estrenat uniformes. Així vestits, com si fos de gala, recorren els carrers davant l'expectació de la gent

Era per Nadal de l'any 1935 quan aquest grup d'amics es fotografiaren davant Ca na Xoroia

radors, disposar de més espai, poder publicar més fotografies, destacar notícies, fer comentaris... en poques paraules: haver arribat a la majoria d'edat. Per altra part i en les competicions esportives dels mesos de gener-febrer, M^a del Carme Robles assoleix el campionat de

Balears de Cadet i el tercer lloc en el d'Espanya. Pere Pocoví "Saig" després de 37 anys d'exercici, es va jubilar el 5 de febrer. Pel juny, Joana Mª Pocoví ve com a metgessa a Montuiri. En el setembre, Llorenç Amengual, després d'haver aprovat el curs d'entrenador de futbol,

L'any 1981 començarem a publicar fotografies antigues de gent de la vila, la majoria de les quals han tengut bona acceptació. La de l'esquerra correspon a madò Bet "Palosa", feta als voltants de l'any 30; i a la de la dreta (també de la mateixa època) veim (d'esquerra a dreta) na Margalida "Roqueta", germana d'en Jaume "Roqueta"; na Francisca Sampol, germana d'en Sampol de s'Estany, que viu a Porreres; na Joanaina Bauzà Arbona "Xoroia" (morta); i la seva germana Fancisca.

ho és del Montuïri, de I Regional. A les Escoles es jubila el mestre Melcior Matas, pel novembre. Dia 15 d'aquest novembre s'inaugurava la biblioteca municipal.

1982

Inauguració de l'Arxiu Municipal

El gener d'aquest any **Bona Pau** celebra el 30^è aniversari amb un número extra de 12 pàgines, una exposició de premsa forana i una taula rodona. Fou el primer número que editarem sense el subtítol de "Full Parroquial", condició que també se'ns havia imposat per poder-la editar en temps de la dictadura (a més d'escriure-la en castellà). El 28 de febrer es dona a les Escoles el nom de "Joan Mas i Verd". Una vegada ordenat, l'11 de juliol s'inaugurava l'arxiu municipal, acte al que, entre d'altres, hi assistiren el rector de la Universitat de Barcelona i el filòleg Francesc de Borja

Moll. En l'aspecte esportiu, el Montuïri ascendeix a 1ª preferent i la parròquia va cedir el camp de futbol a l'Ajuntament. Es va tornar obrir el bar de Can Pieres; devers es Puig es va descobrir el cos d'un taxista mort... i a la inauguració del "X Torneig de sa Llum" actuà per primera vegada el grup de *Majorettes*.

1983

L'any dels tres batles

Antònia Tous es proclama campiona infantil de cross de Balears, el 23 de gener. A partir del mes de març es ve fent la recollida de fems tres vegades per setmana. Com a resultat de les eleccions municipals, Miquel Cardell és elegit batle i Joan Verger i Miquel Fiol, membres del Parlament Balear, si bé a rel d'unes impugnacions es veié obligat a cessar Miquel Cardell i el 2 de novembre fou elegit batle Joan Miralles Julià. I tot se-

guit els cinc regidors d'AP presentaren la dimissió.

1984

Constitució de l'Associació de la Tercera Edat

Un accident dins un pou de Son Rubí va commocionar tot el poble el 24 de gener: les parets s'esbaldragaren, però els dos obrers foren rescatats vius. El 1er d'abril fou inaugurat a Ca s'Escolà la Llar per a la vellesa. Joan Miralles presentà el "Llibre de Cort Reial", el 20 de maig. Les monges de la Caritat deixen Montuïri amb gran sentiment, tant per part seva com del poble; el 17 de juliol Montuïri les va retre un homenatge. Durant el mes d'agost, Andreu Genovart començà a col·laborar en les tasques parroquials i en les de **Bona Pau**. El 26 d'agost es va inaugurar el Centre de Salut (ara consultori). Una altra víctima al creuer de la carretera Manacor-Randa;

Quadre que es va descobrir el 15 de desembre de 1985, quan el P. Martorell fou proclamat fill il·lustre, i que roman a la Sala d'Actes de l'Ajuntament

Pel febrer del 85 es compliren els 50 anys de la inauguració de l'Escola Pública, la qual es va edificar en temps del batle "Collet" i que porta el seu nom. La foto correpon al moment en què ell mateix pronunciava el discurs inaugural, el 24 de febrer de 1935.

el 9 de setembre mor Gabriel Ferrer. Les Monges de la Caritat, que ja no són a Montuïri, deixen la clau del convent perquè es pugui fer ús del menjador per a la 3ª edat, i aquest s'inaugura el 2 de desembre. I quasi tot d'una comença el servei domiciliari de menjador.

1985

El P. Martorell, fill il·lustre

Amb molta solemnitat es va commemorar el 50è aniversari, el 24 de febrer, de la inauguració del Col·legi Públic. A l'abril s'incorporen al Consistori Municipal els cinc membres d'AP. El 21 de març comencen les obres del nou parvulari. Pel juny el Montuïri ascendeix per primera vegada a 3ª divisió nacional. Dimittí, per acord entre els partits polítics, Joan Miralles i torna esser batle a l'agost, Francesc Trobat. Joan Miralles "Es Carter" es jubila el 15 de setembre. Essent que l'estructura que aguantava les campanes havia tornat molt vella i corria perill, per l'octubre fou substituïda. A partir del setembre d'aquest any, Joaquim Cebollada és el nou secretari del nostre Ajuntament. El P. Martorell, dia 1 de desembre, és declarat fill il·lustre de Montuïri i el següent dia 15 en un acte solemne se celebra la proclamació i es dona el seu nom a un carrer. Però abans, dia 8, els vestuaris d'Es Dau foren inaugurats.

Grup de joves que acudiren a l'aeroport el dia que don Bernat se n'anava (abril 1955)

1986

Inauguració de "Sa Nostra"

Després de 41 anys de servei a Montuïri, dia 15 de gener moria el Vicari "Queló": el funeral fou oficiat pel Bisbe i 24 capellans. El 15 de febrer en Joan i n'Esteve Barceló es proclamaren respectivament campió i subcampió d'atletisme aleví i benjamí de Mallorca. Era el 17 de març quan tres monges, víctimes d'un accident de tràfic, morien als Creuers, entre elles Sor Rosa. Després de parlar-ne bastant de temps –mesos– el

ple de l'Ajuntament pren l'acord de declarar els carrers Major, Es Pujol, Jaume II i Sant Bartomeu de direcció única. Per altre part i amb un número extraordinari sortia el número 400 de **Bona Pau**: Vertaderament fou insòlit, moltíssimes fotografies i nombroses col·laboracions i adhesions omplien les 24 pàgines. El maig d'aquest any comença a funcionar Ràdio Murta. Com també fou inaugurat oficialment el 15 d'agost el menjador i cuina per a la 3ª Edat. I el 23 del mateix mes es féu una altra inauguració: la de l'oficina de "Sa Nostra" a Montuïri.

PEÇES DE PELL I COMPLEMENTS

**Cada peça de pell
MUNPER és una idea,**
una creació exclusiva,
gràcies a la minuciosa
atenció que es presta als
més petits detalls, i a la
rigorosa selecció de pells
naturals utilitzades en la
confecció.
És un feel reflexe d'una
part de la història, tradi-
ció i cultura de Mallorca.

MUNPER

INCA
CARRETERA PALMA - ALCÚDIA Km. 30
TLF. 80 10 00 - FAX. 50 50 24

MONTUÏRI
CARRETERA PALMA - MANACOR KM. 30
TLF. 64 41 02 - FAX. 64 41 03

Del 400 al 500

Extraordinària commemoració del 40e aniversari de *Bona Pau*

Dues fotografies antigues que no havíem publicat i que són dels voltants de l'any 25. La de l'esquerra correspon a tres germans, el nom dels quals no hem pogut averiguar; i a la de la dreta veim Gabriel Vich (es barber "Ruà") quan tenia 3 anys i el seu pare i mare l'havien col·locat damunt la somera per fer aquesta foto.

1987**Joan A. Ramonell, batle**

Amb un extraordinari de 20 pàgines, corresponent al 35e aniversari, apareixia el número de gener d'aquest any. Contenia opinions sobre *Bona Pau* i dedicàvem les pàgines centrals a les persones que al llarg dels 35 anys, més han enlairat Montuïri. Pel gener d'aquest any es va esfondrar una part de les teulades de Ca Ses Monges. El 19 de març l'Ajuntament comprà l'edifici. El 10 de juny hi hagué eleccions municipals i el 30 Joan A. Ramonell és elegit nou batle; i Joan Verger, president del Consell Insular. El 28 juny, el CD Montuïri baixa de categoria: de III Nacional a I Preferent. A l'octubre els partits de l'oposició presentaren una proposta de reprovació del batle, però no

prosperà. El 8 de novembre hi hagué canvi de rector: Bartomeu Tauler va a Porreres i Pere Orpí és el nou rector de Montuïri. El 4 de desembre la Premsa Forana elegix Aina Socies, *Persona del Poble*.

1988**Inauguració del "Local Jove"**

El 24 de gener fou davallada al poble la Mare de Déu de la Bona Pau. El 5 d'abril s'inaugurava el Local Jove. Per altra part, als 81 anys, el qui havia estat tants d'anys flabioler i mestre de cossiers, l'amo en Joan "Niu", deixava d'existir. Després d'una reforma, el 25 de juny tengué lloc la reobertura de la Sala Mariana. El dia següent, 26 de juny, Montuïri era escenari de la trobada de bandes de música de Mallorca.

També per aquest juny s'inicià la restauració del retaule de Sant Pere. I en l'aspecte esportiu, na Cati Bauzà, pel febrer, es proclamava campiona de Balears de cross cadet femení.

1989**Després de 25 anys, Bartomeu Ramonell cessa com a Jutge de Pau**

A principis d'any els regidors de l'oposició denunciaven obres il·legals a Son Moià, Son Miró, So n'Amianes i altres. Posteriorment cessaren tres regidors (un del PP, un del PSM i un de CDS) i foren substituïts. El 18 de març acaba la restauració de l'orgue. Bartomeu Ramonell, després de 25 anys, cessa com a Jutge de Pau i és substituït el mes de maig per Bartomeu Mas Arbona. El 21 de juliol fou detingut

En el cap de cantó de la Rectoria encara es conserva l'escut del Rector Manera, de 1693

Macià Manera, acusat de pertànyer a "Terra Lliure" i d'haver-li trobat un "zulo", el qual, posteriorment, ingressà la presó d'"Alcalá Meco". El 6 d'agost foren inaugurats els nous vestuaris del camp de futbol.

1990

Nova il·luminació interior de l'església

Mateu Miralles, vell socialista, ara de 81 anys, rebé un homenatge dels seus correligionaris. El 15 de març es proclamà el guanyador del concurs d'idees per a la rehabilitació del Molinar. Abans de l'estiu es feren obres a la rectoria: l'enrajolaren i s'ampliaren el menjador i el local del carrer Major, al costat de la Sala Mariana. Andreu Genovart, rector solidari, a finals de setembre passa a residir a Porreres. El 22 de juny s'atorga a **Bona Pau** un premi de periodisme pels continguts de la secció *Dos dits de seny*. Per les festes de Nadal s'inaugura una nova il·luminació a l'església, de la qual n'excel·leix la llum indirecta.

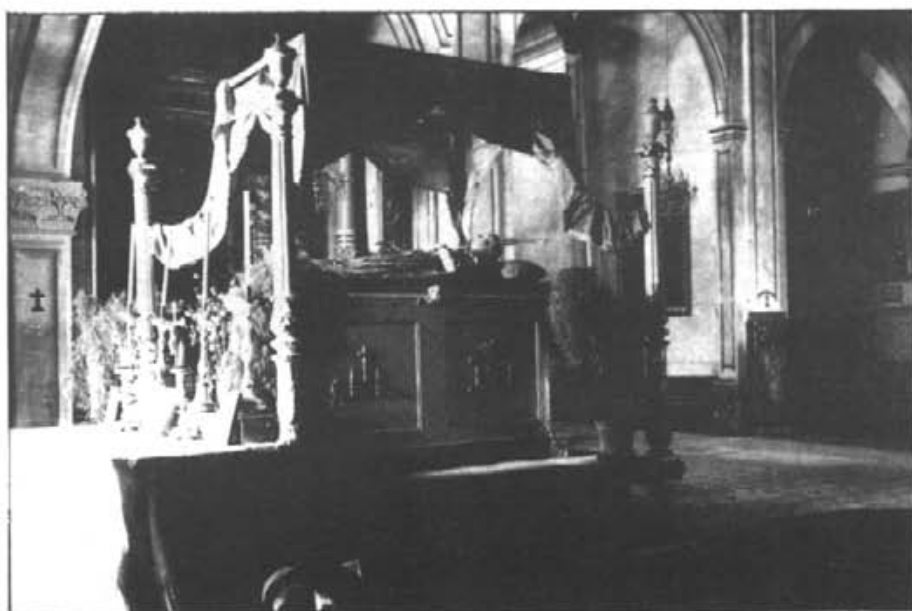
1991

Inauguració de la piscina d'Es Dau i de la discoteca "Ics"

A principis d'any s'instal·la el PAC a Vilafranca, motiu pel qual 750 persones firmen el seu desacord. Tanta d'aigua caigué pels mesos de gener i febrer (110 litres per m² en dos dies), que mols dels

Antiga fotografia d'Es Puig, captada abans dels anys 50, que ha servit per fer-ne postals i també per il·lustrar les nostres pàgines en diferents ocasions

La gent jove no ha vist mai exposat el llit de la Mare de Déu d'Agost. Un bell monument jacent que durant molts d'anys, dia 15 d'agost s'instal·lava en mig de l'església, adornat amb cossiols d'alfabeguera, i era venerat pels feels

nostres camps romangueren inundats com si fossin llacs. A rel de les eleccions que hi hagué el 26 de maig, Joan A. Ramonell és reelegit batle, Joan Verger, president del CIM i Pere Sampol serà diputat del Parlament Balear i Conseller del CIM. L'11 d'octubre fou inaugurat a la carretera el nou edifici de la Creu Roja. També s'inaugurà la piscina d'Es Dau, el 23 de juny, i la discoteca "ICS", el 28 de novembre. Joan Gomila assolí medalla d'argent en els campionats d'Espanya de natació masters, de 50 metres espatlla. A

partir de l'agost d'aquest any **Bona Pau** surt a 28 pàgines cada número.

1992

Cremada d'una bandera per Sant Bartomeu

Amb un número extraordinari de 48 pàgines **Bona Pau** commemora el 40è aniversari de la seva fundació. Els qui havien estat rectors, algunes autoritats autonòmiques i locals i un bon nombre de subscriptors i simpatitzants juntament amb els qui en som responsables

participaren a l'ofici solemne, a l'acte literari a la Casa de la Vila, a la inauguració del monument a la carretera del Puig i al dinar de germanor. Dia 6 de maig fou inaugurat el restaurant "Es Cantó" situat als Creuers. El 15 de juny la parròquia firma la cessió de Ca s'Escolà a l'Ajuntament per dedicar-lo a Persones Majors. La controvèrsia per la participació dels Cossiers a l'Expo de Sevilla (2 de juliol) donà molt que parlar. Per Sant Bartomeu s'inaugura la il·luminació exterior de l'església, si bé les festes patronals d'aquest any foren prou conflictives: en el balcó de la Casa de la Vila, després de la revetlla, es cremà una bandera nacional i la banda de música no sonà el dia de Sant Bartomeu. Dia 6 de maig havia estat alliberat Macià Manera, i el 27 de juliol s'inaugurava la nova benzina "Ses Jardines", a Montuiri. Finalment, dia 5 de setembre es produïa el canvi de rectors: Pere Orpí anà a la Colònia de Sant Jordi i Onofre Torres vengué a Montuiri.

1993

Inauguració de la piscina municipal

A principis d'any patírem dos accidents mortals: el 15 de gener en el creuer de Son Bascós moria Pereta Fiol Garau i el 8 de maig el nin Joan Miralles Pizà, de 6 anys, agafat per un tractor. Pel març fou fundat el grup excursionista "S'Esbart des Pla". A l'abril Aina Socias va haver de deixar l'administració de **Bona Pau** per haver-se traslladat a Ciutat. El 22 de maig fou inaugurada la reforma i ampliació del local per a Persones Majors, de Ca s'Escolà. Pel juny el CD Montuiri torna pujar a III divisió nacional. El 3 de juliol fou inaugurada la piscina municipal. El 22 de juny Bartomeu Mas Arbona és reelegit Jutge de Pau, i des del 20 de desembre Gabriel Ramonell és el nou saig. Per altra part, després de moltíssims anys d'estar obert, pel novembre va tancar el cafè de Can Tomeu.

1994

Comencen les obres per instal·lar la xarxa d'aigua potable

En un suplement municipal, pel gener l'Ajuntament dona compte de les sol·licituds d'obra i dels manaments de pagament. Dia 1 de gener comença a

L'any 1948 vengué a Montuiri, en peregrinació pels pobles de Mallorca, la Mare de Déu de Lluc. La rebuda fou aposteòsica. Aquest és el moment que Pere Capellà li dedicà algunes belles estrofes

*És recent, era el 26 de gener de 1992 quan amb motiu dels 40 anys es reté homenatge a **Bona Pau**. En aquest moment el fundador, Bernat Martorell, a la Sala d'Actes de l'Ajuntament expressa el seu sentir i les seves vivències entorn a la nostra revista.*

actuar Gabriel Ramonell com a nou saig. El 8 de febrer el local on hi havia el cafè de Can Tomeu es inaugura com a gimnàs. El 9 de març comencen les obres per a la instal·lació de la xarxa d'aigua potable. El 13 d'abril moria víctima d'un accident, a la carretera, Jacint Miralles "Moio". El 17 de maig fou inaugurada la nova depuradora. Dia 3 de

juny, a la carretera, davant la benzina, també s'inaugurava la botiga de pells "Munper". I a l'octubre apareix aquesta edició commemorativa del número 500.

*I la vida segueix i esperem que **Bona Pau** continuï aquest camí informatiu per molts d'anys!*

O. Arbona

Bernat Martorell, fundador de Bona Pau

Sense pretensions de grandesa (Així va néixer Bona Pau)

El primer sentiment que em vola per la memòria recordant els meus anys a Montuïri, és un sentiment d'agraïment inoblidable. Sempre he estat ben conscient

que un home tot sol no pot fer res. Però jo sempre he confiat en els altres i aquesta confiança ha estat la que m'ha permès ésser un home agosarat amb aquelles empreses que he començat. Vull dir que tot el que vaig començar a Montuïri ho vaig fer amb l'esperança de saber que algunes persones entendrien la importància de l'obra que jo començava i s'unirien a ella. I així va ésser sempre, d'aquí el meu agraïment al poble.

La revista *Bona Pau* també va néixer d'un acte de gosadia per part meua i d'esperança en tots vosaltres, i anà bé.

Res important resulta fàcil. En un principi estava tot sol al front de la revista i d'aquí en vingué la poca qualitat dels tres primers nombres. Després, un poc avergonyit, i veient que no hi havia cap persona que s'afegís a portar endavant la revista, vaig decidir el deixar momentàniament de publicar-la. Fou una experiència trista. Però passats uns mesos es presentà en Nofre Arbona, i ell agafà la publicació a les seves mans i la millorà, i la millorança ha continuat al llarg dels anys, fins avui.

Mai no sabríem que hagués passat si jo no hagués fundat la revista o si ell no se n'hagués fet responsable... els futuribles es poden moure al nivell de desitjos i per això poden no tenir cap coincidència amb la realitat. Els fets succeïts són l'única història certa de totes les històries possibles.

Parlant de l'estimada revista, no puc evitar el recordar els meus anys entre vosaltres, a Montuïri. Tot ho feiem entre tots. Jo llançava les idees però entre tots les portàvem a terme, i férem coses importants. D'una manera especial record quan construïrem el camí del Puig. De tot d'una es formà un grup de treball for-

Durant els anys que don Bernat va estar a Montuïri, en el Puig de Sant Miquel es feren molts d'exercicis i cursets, assistents a un dels quals s'observen a la foto de dalt.

A la d'abaix podem veure la sortida dels capellans, presidits pel mateix don Bernat, portant la custòdia, quan començava una processó del Corpus devers el 1953.

mat per Joan Socias "Vermei", Joan Oliver "metge", Guillem Pascual, Joan Miralles "Porrerenc", Miquel Martorell "Terric", i a ells s'hi aplegà lentament la gent del poble, i es portà a terme la idea gràcies a tots.

També record que al cap de cantó de la casa parroquial s'hi construí el centre d'Acció Catòlica. També arreglarem les teulades i l'interior de l'església, i tot això fou possible gràcies a l'ajuda del poble i en especial de Joan Miralles "Porrerenc" i del mestre d'obres, i també gràcies als doblers que ens arribaren del sorteig de les "motos" que organitzaren, sota la meua responsabilitat, en Miquel Miralles "Pieres" i en Gabriel Ferrer "de Son Coll".

Tornant a la revista *Bona Pau*, crec que l'arribada d'en Nofre Arbona fou tan encertada, que des del nombre 4 de la revista (quan ell es posà al davant), ja es veu la transformació que hi ha a la qua-

litat literària i que arriba fins al nombre de 500 que ara celebrem. Des del mateix nombre 4 ens trobam amb la meravellosa cooperació d'en Pere Capellà "Mingo Revulgo", del secretari, Bartomeu Verger, d'en Miquel Martorell "Terric" i d'en Gabriel Rossinyol "d'Es D'au". Des del nombre 7 la revista ens dona notícia de l'economia de la parròquia i del nombre dels assistents a "*Cursillos de Cristianidad*" i "*Ejercicios*". Són més de 200, els joves que hi participaren. Ara la revista funcionava i jo podia estar tranquil.

Quan el dia 23 d'abril de 1955 deix Montuïri, sé que *Bona Pau* queda en bones mans, i és per això que hem arribat al nombre 500 de les publicacions.

Enhorabona Nofre Arbona.
Enhorabona poble de Montuïri.

Bernat Martorell Nicolau

Agreesc a Guillem Rosselló Bujosa l'ajuda prestada en la redacció d'aquest escrit.

Gabriel Gomila Jaume

La paga de *Bona Pau*

Qualcú pot pensar que els qui feim *Bona Pau* cobram alguna cosa. Amb sinceritat he d'afirmar que sí. Jo he cobrat de *Bona Pau*, però no han estat doblers. Ha

estat quelcom més important: Aprendre i aprendre molt.

Tenia només devuit anys i en ella - igual que a la desapareguda publicació d'amics, anomenada *Es Revolt*- vaig començar a escriure per a un públic. Uns mesos després, ho vaig fer a la premsa de Ciutat com a corresponsal de la vila. No ho sé, que hagués passat, però la "fulla" em va obrir un camí en el qual he trobat un hobby. Més endavant, quan es va redactar en la nostra llengua, hi vaig enviar els meus primers textos en català. Sempre recordaré les discussions que fèiem amb Tomeu Tauler, Pere Orpí i Onofre Arbona. Aquestes xerrades, aquests consells, aquestes regles que poc a poc, dia rera dia, anaves assolint, esdevingueren les primeres palades d'una nova manera d'expressar-me i els primers coneixements de la nostra llengua que posteriorment vaig estudiar. L'aprendre no té preu i cal aprofitar qualsevol ocasió de la vida per perfeccionar-te. És per això, i pel que explico més endavant, que *Bona Pau* ja m'ha pagat.

Les informacions mensuals t'han obligat a una constància i a un esforç que transcendeixen a la teva manera de ser. La gent ha de fer coses, no ha d'estar aturada, ha de tenir inquietuds, ha d'aprofitar qualsevol circumstància per enriquir-se.

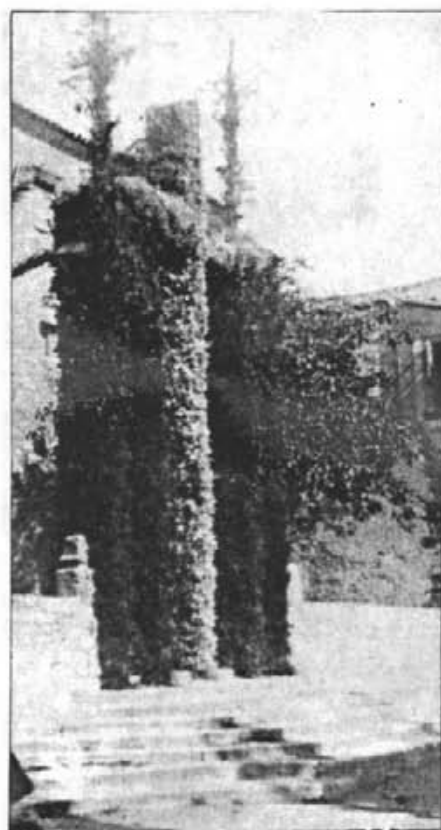
A través de la revista, t'has obert cap a altres persones. De vegades, uns entrevistats, altres els entrenadors, delegats o mateixos jugadors als quals -per exemple- has demanat un resultat per posar a les pàgines esportives. Has conegut i parlat amb més gent. Has observat com se n'alegraven els joves i joves quan comentaven que s'havien vist a la foto de l'equip o s'havia redactat alguna informació que els feia referència.

Quan era a l'escola de Montuïri, m'ale-

grava que els meus alumnes escrivissin a les pàgines literàries. Era despertar-los un interès per les coses gratuïtes, per la satisfacció d'una obra ben feta que veia la llum pública, era iniciar-los en una activitat que ens millora a tots. Aquí, com a mestre, també vaig cobrar la recompensa que suposa el fet que un alumne teu aprengui.

Han passat vint-i-set anys. No sé fins quan continuaré. Segur que no tant de temps com en Nofre. Això sí, la paga ja la tenc. Voldria animar molta gent -principalment jove, ja que ells, en aquest sentit, pensen millor que el grans- perquè "fessin coses" per al poble, d'una manera gratuïta, sense voler res a canvi... Aquest "no res" serà com una llavoreta que els facilitarà oportunitats per al seu perfeccionament diari. Aquesta serà la vostra paga, aquesta ha estat la paga que he rebut de *Bona Pau*.

Biel Gomila

Creu i doble arcada alçada en es gaons l'any 1950 amb motiu de l'any Marià

Bartomeu Gomila Jaume

Bona Pau, una d'aquelles entremaliadures de don Bernat

Bona Pau va ser una d'aquelles entremaliadures de don Bernat, el seu fundador. Ell feia coses. Mai no s'estava quiet... I ara ... ja ho veim ... una revista mensual d'un petit poble de Mallorca que ja compta amb 500 números. Tot un rècord. Quelcom importantíssim per a Montuïri. És la palestra a través de la qual el poble es fa conèixer; descobrim la seva història, la seva vida i els seus interessos.

Per a un montuïrer que viu a fora, significa tornar a les teves arrels el temps que dura la seva lectura. Jo em sent, un altre cop, allà; record el que vaig viure, les persones que he conegut, la terra que he trepitjat. Esdevé un lligam directe amb part de la meua existència.

Fent una anàlisi de les seves seccions, diria que les entrevistes a diferents montuïrers gaudeixen d'aquesta saba de la terra; veus gent honrada, gent sofrida, gent treballadora a qui la vida no els ha

regalat res. Les llegesc amb veritable interès i sempre descobrec valors amagats de persones a qui *Bona Pau* ha donat la possibilitat de mostrar-se tal com són. M'interessen molt les ressenyes històriques. Cada número fa història. És important tot allò que reflecteix la vida del poble, activitats, política, esports, anècdotes i obres de millora que el modernitzen i l'embelleixen.

M'agradaria aprofitar aquesta deferència que la redacció m'ha concedit d'oferir la meua opinió, per fer un petit suggeriment. Seria interessant que, a través de la publicació, existís un flux d'anada i tornada entre la vida que té Montuïri i la que tenen els seus fills que viuen fora. Les experiències des d'àmbits diferents sempre enriqueixen i obrin horitzons nous.

Des de Catalunya, una salutació cordial.

Tomeu Gomila

Bartomeu Tauler, rector solidari

Per a un bon poble, *Bona Pau!*

Quan vaig arribar a la parròquia de Montuïri, pel juliol de 1979, vaig trobar una *Bona Pau* que ja havia girat 316 planes i recorregut altres tantes mesades de la història

d'uns aspectes molt determinats del poble. El full parroquial *Bona Pau* –petita talaia de l'església local– s'havia mantingut amb constància i fidelitat, superant tota classe de dificultats; gràcies a la tenacitat d'un laic, mestre i periodista, que havia duit a terme, durant ja 27 anys, mes darrera mes, la iniciativa del rector Bernat Martorell: el director, Onofre Arbona Miralles.

Fou al cap de pocs mesos, quan es decidí emprendre una reforma de la publicació; reforma que no afectaria sols a la seva imatge, aparença o format, sinó també a l'estil, als continguts, a l'àmbit, i fins i tot al seu objectiu. La idea i l'esforç del canvi vingué potenciat i animat per aquell equip de redacció, constituït aleshores per Joan Miralles, Gabriel Gomila, Honorat Moll, per mi mateix i algun més. De bell nou quedà patent la disposició del director, el seu tarannà obert, la seva preocupació a to amb els batecs de la vida, la cultura i les necessitats socials del poble:

- Es convertia, especialment a partir de 1981, en una publicació oberta als diferents corrents d'opinió del poble.

- S'escribia tota en la nostra llengua.

- Canviava de format, i augmentava considerablement les seves pàgines, fins a 12 inicialment, i després fins a 24 i més.

- Després d'alguns assaigs d'impressió, s'anava configurant, amb pretensions de "revista mensual" de Montuïri, demanant un lloc dins l'Associació de Premsa Forana de Mallorca.

No hi ha que dir que els primers anys de reforma suposà molta feina, fins i tot de picar, emmaquetar, compondre fotografies, elaborar gràfics... I no en parlem de l'esforç que tots posàvem per cercar nous col·laboradors en tots els aspectes de *Bona Pau*.

De 1980 ençà, ja han sortit 165 números més. Ha anat creixent en tots els aspectes i adquirint personalitat pròpia. Allà hi trobam una gran diversitat: en temes, col·laboracions, notícies, comentaris i entrevistes, que reflexen l'avui de Montuïri. La fotografia i els dibuixos animen la seva presentació, i la converteixen en un vertader arxiu de documents que fan història. També es gran la diversitat dels seus col·laboradors: des dels més joves fins als més experimentats; planes d'història local, projectes del consistori, comentaris esportius, gloses i acudits; xispes d'ironia crítica i retocs de seny...

Una de les obres que dugué a terme Bartomeu Tauler fou l'obertura de l'arc del carreró del campanar, l'any 1982

Ara, ja a les portes de l'any 2000, la nostra publicació s'ha guanyat a pols el prestigi, i és esperada cada mes, a la majoria de les cases de Montuïri, per a ser llegida amb autèntica fruïció.

M'agrada, encara que visqui la realitat d'un poble diferent, guaitar dins les seves planes i beure als seus reportatges, fotos, comentaris i notícies. Hi puc trobar el bategar d'una vila que estima les seves arrels i es vol valorar ella mateixa.

Jo havia assegurat al director que seguiria fent col·laboracions i escrits; però la tasca parroquial de Porreres, en la qual m'he trobat cada vegada més immers, no m'ha permès complir la promesa, en no ser en alguna plana manllevada al full parroquial "*Semilla*", que es manté petitó, però amb una trajectòria constant de més de 40 anys.

Avui, en aquest número que marca la bella xifra de 500, vull expressar la meua adhesió, el meu goig i la meua enhorabona. Que la maduresa demostrada ja per *Bona Pau*, sigui l'al·licient que encoratgi els joves i mantengui els majors entorn als millors ideals i als millors valors: fer un poble que sigui tant ell mateix com més obri els seus braços a tot el món.

Bartomeu Tauler Valens

Carles Costa, President de l'Associació de Premsa Forana

Benvingut 500

Enhorabona molt sincera per aquest important esdeveniment. L'altre dia commemoràvem el 40è aniversari de la primera sortida a llum de la revista *Bona Pau*, i avui hi tornam esser per celebrar l'arribada del número 500.

És molt fàcil dir 40 anys, 500 números al carrer oferint informació; però cal fixar-se en el caramull de pàgines que l'equip de redacció i col·laboradors han hagut d'escriure. És una feina que tots els montuïrers o forans no podran agrair mai, i és, a més de la informació que ha donat puntualment,

una font per als historiadors, ja que per escriure història contemporània de Montuïri, forçosament hauran de consultar els nombrosos toms de la col·lecció *Bona Pau*.

Com a President de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca em sent molt honorat en poder felicitar-vos en un dia tan assenyalat.

Carles Costa i Salom

Teodor Ubeda, Bisbe de Mallorca

Salutació als lectors de *Bona Pau* amb ocasió del número 500

Estimats montuïrers, lectors de *Bona Pau*:

La vostra revista ha arribat a una xifra que manifesta la seva majoria d'edat, el número 500. Amb aquest motiu vull fer-me present a les seves pàgines i transmetre-us un missatge d'estimació i amistat, de recordança de Jesús el Nostre Senyor.

Per tot això pens que és el que ha fet *Bona Pau* entre vosaltres: sembrar estimació i amistat entre tots els membres

del vostre poble i, al mateix temps, recordar-vos lo que Déu Pare vos estima i com hem de viure per estimar-lo per part nostra.

El títol de la vostra revista parroquial sempre m'ha cridat fortament l'atenció. Posar la paraula "pau" a la coberta d'una revista, vol dir que tota la revista s'empenya en viure per la pau, explicar la pau, promoure la pau i fer-la créixer sempre més i més. Però quan es diu "bona" pau, vol dir que la revista s'apunta a difondre i fer créixer el millor de la pau, o també la millor de les paus. Aquella que és "bona" de bon de veres, la que no s'apaga mai, la que mai es deixa vèncer,

la que brolla del més endins de la nostra vida: en una paraula, aquella pau de la que és origen i culminació el Senyor Jesús ressuscitat; la Pau de Déu.

En aquest número 500 de la vostra revista vos desig a tots que tingueu la vida plena de "bona pau", de la millor pau, de la pau que mai s'acaba i que és l'origen de tota pau: la Pau de Déu. Per aquesta pau ha viscut la vostra revista durant 500 números. Que continuï treballant per ella altres 500 números més. Per bé de Montuïri i de tots els seus fills.

*Teodor Ubeda,
Bisbe de Mallorca*

Andreu Genovart, rector de Capdepera

Benaventurats els qui són constants

Si m'obligassin a explicar el per què he titulat així aquest article, tal vegada em veuria en feines per donar-ne una motivació convincent; però és el que he

pensat i sentit quan se m'ha demanat una col·laboració amb motiu del número 500 de *Bona Pau*. I aquest sentiment o vivència és el que vull compartir ara amb vosaltres, amics lectors.

Potser avui més que mai es compleix aquella dita tan nostra de "tenir envestida de cavall i arribada d'ase", i això a molts d'indrets i nivells: he vist posar en marxa emissores locals de ràdio, obrir cursos, inaugurar establiments, crear associacions, començar a publicar una revista... algunes d'aquestes coses s'han mantingut, altres han fracassat o caigut.

Passada l'eufòria inicial i l'atractiu de la novetat comencen a venir els rosegons de la monotonia, la rutina, la inèrcia i sovint el cansament, la desgana, el desànim o la decepció que adesiara acaben en l'abandonament de l'obra empresa. El mantenir una revista, o un programa de ràdio, o qualsevol altra activitat pe-

riòdica, requereix esforç, entrega, sacrifici i sobretot constància, i aquesta és una virtut que sol escassejar molt als nostres dies en què tothom vol veure de manera immediata el fruit de l'esforç realitzat, i si pot ser tot en una vegada, millor.

Anys enrera se "conqueria" una al·lota a base de temps i constància; així un podia tenir l'oportunitat de manifestar que l'estimava i que per ella estava disposat al que fos. Avui, aquesta virtut ha passat a la història. Tal vegada els progrés ens ha "ajudat" en part a agranar aquesta qualitat de la constància: avui una màquina excavadora fa més feina en un dia que un tall de dues dotzenes d'homes en un any...

En una ocasió vaig llegir que "pot més la insistència d'una gota d'aigua que la força d'una gran ona". I crec que és cert. El goteig constant de la nostra revista valorant la cultura i la llengua, exercint la crítica constructiva i fent poble, a la llarga arriba a donar bons resultats.

Però no ens desviem de la idea original. Qualsevol lector pot comprendre que 500 números d'una revista mensual duita a terme per persones no professionals, suposa un esforç continuat, una labor sacrificada, gens ni mica d'afany de lucre, moments de dificultat i crisi, dels que només se'n pot sortir quan hi ha

A principis de 1987 aquests nins sortien de catequesi de 1ª Comunió

persones que practiquen la virtut de la constància i uns lectors que donen el seu suport, valorant el que suposa sortir cada mes al carrer, saber descobrir la notícia, etc.

Crec honestament que, amb motiu d'aquesta efemèride, tots ens podem felicitar mútuament: els redactors i col·laboradors, els lectors i els simpatitzants. Que per molts d'anys puguem seguir practicant aquesta virtut de la constància, ben cristiana i ben present a l'Evangeli i dins l'Església. Per això, i encara que no inclosa dins les vuit benaventurades, m'atreveixo a dir: "Benaventurats els qui són constants".

Andreu Genovart Orell

Bona Pau a Montuïri

* Des de fa gairebé 600 anys -quan l'ermità Bartomeu Aguilar s'establí a dalt del Puig d'En Romanyà- el santuari vetla pels veïnats del Pla de Mallorca.

* Des de fa 42 anys, i al llarg de 500 números, Bona Pau vetla per una millor integració de tots els fills de Montuïri -d'aquí i de fora- a través de la comunicació.

Endavant, Bona Pau!

GOVERN BALEAR

Gabriel Cañellas, President de la Comunitat Autònoma

Molts d'anys i Bona Pau

Una altra vegada –i que siguin moltes– he de felicitar una publicació mallorquina per la seva llarga trajectòria periodística. Cinc-cents números –els que compleix ara

Bona Pau– són molts de números. Són més de 42 anys sortint al carrer a Montuïri, mes a mes, sense fallar a la seva cita informativa amb els seus lectors. Són un èxit evident, clamorós i rampant, com es pot comprovar a la vostra àmplia hemeroteca, autèntica història del poble.

Deia que siguin moltes les ocasions de felicitar perquè estic d'acord amb allò que deia el polític nord-americà Thomas Jefferson, quan va escriure: "Si poguéssim decidir entre un govern sense premsa i una premsa sense govern, sense dubtar

tritaria això darrer". Les cinquanta revistes de tota casta que tenim a Mallorca són una bona prova de vitalitat de la nostra societat que, amb aquesta proliferació de lletra escrita, ha arribat a tenir altes taxes de llibertat dins el marc dinàmic del seny mallorquí. I Montuïri no ha quedat enrera en aquest capítol dinamitzador.

Per això jo entenc que aquesta premsa, tan pròxima als ciutadans, està feta més d'esforç i feina callada que de lluïment personal. Aquesta premsa que s'acosta cada mes a totes les famílies –visquin aquí o visquin enfora– està caracteritzada pel periodisme fet d'honradesa, de creativitat que acaba bé les feines grans i les petites, de resistència moral davant pressions injustes dels poderosos, de passió per la veritat de les coses, de respecte sincer a la dignitat de tots, de sensibilitat per als qui no tenen veu, de sentit solidari de la vida, de capacitat

d'acompanyar solituds, de riquesa interior per promoure idees i opinions, d'esperit de servei informatiu que fa més fàcil i més amable el nostre camí diari, del desig obert de construir pacíficament la societat... i de tantes i tantes coses.

En el cas de *Bona Pau*, els protagonistes sempre han estat Montuïri i els veïnats. Per això necessitem que *Bona Pau* tiri endavant mes a mes, fent "opinió pública", navegant entre les ones que es puguin aixecar quan bufen els vents contraris a la llibertat, venguin d'on venguin. El pluralisme s'ha de defensar contra vent i marea, perquè si no, no podríem respirar. No heu de cedir en el vostre esforç, encara que ningú no vos doni les gràcies. Felicitacions i esper que pugui complir altres 500 números! Això com a mínim.

Gabriel Cañellas
President del Govern Balear

La felicitació de Pep Oliver "de Meia"

En Pep Oliver Verd "de Meia" fou col·laborador de *Bona Pau* devers mitjan dècada dels cinquanta. Aleshores se n'anà del poble per fer-se frare i de llavors ençà sols compareix per la vila en comptades ocasions. Però mai no s'ha deslligat del poble, més bé s'hi ha sentit vinculat mitjançant *Bona Pau*. Vet ací el curt escrit que dirigeix al director:

No és insolidaritat, indiferència o apatia respecte a la invitació a una col·laboració al número 500 de *Bona Pau*. Et vaig dir de paraula i ben sincerament que em trob incapaç de lligar dues idees. Més encara, no tenc res a dir.

Però vull felicitar tot l'equip per la vostra labor periodística i agrair-vos tot el que feis per mantenir viva *Bona Pau*.

Que al número 500 succeïxi el 501, 502... i així suc-

cessivament, una taringa tan llarga com sia possible.

Una abraçada,
Pep Oliver i Verd

Glosa al 500

Número molt elevat és el número cinc-cents, dona gràcies a les gents que amb ell han confiat.

Tot el qui és subscriptor ja el rep els primers dies; mos conta ses alegries, també qualque decepció.

Seria pensament vil pensar que s'ha d'acabar, ànims li hem de donar per veure arribar el mil.

Jo li brind prosperitat m'oferec per ajudar en lo que pugui aportar, però sempre amb bondat.

Miquel Mas "Saio"

Simpàtica foto dels anys 20, de na Margalida "de Meia" i el seu germà Joan. Darrera ells hi posaren un mocador de flocs perquè consideraren lleig el fons

La consideren completa, imparcial, oberta, participa

En aquest número 500 no hi podia mancar l'opinió que té la joventut montuïrera de **Bona Pau**. És per això que hem cercat un grup suficientment representatiu de 18 joves d'ambdós sexes, d'edats compreses entre els 15 i els 30 anys. Potser altres diferents del punt de vista d'aquests, però així i tot consideram significativa la valoració que emeten.

No sols els hem demanat una apreciació general,

sinó que també hem volgut que expressassin el contingut que més i el que manco els agrada, com també especificassin aquelles seccions que suprimien o hi afegirien, ja que és desig dels qui la redactam, fer de **Bona Pau** una revista que de cada dia sia més montuïrera i es presenti tan satisfactòriament com sia possible, de tal manera que respongui a les ambicions i inquietuds dels lectors més exigents.

Jaume Mas Rigo

"Manquen enquestes d'actualitat"

Jaume Mas Rigo té 19 anys, ha cursat primer de Magisteri i juga a futbol amb el Montuïri de 3ª divisió.

—**Bona Pau** és una revista molt interessant. Està molt bé per a un poble com Montuïri que tenguí un mitjà de comunicació que pugui informar de tots els aspectes que afecten al poble. L'apartat que més m'agrada a mi i el consider més interessant és el de l'esport, ja que en ell es veu reflexat l'esforç de joves i no tant joves, amb activitats com futbol, bàsquet, natació...

—Consider que està molt bé però s'hi podria afegir un apartat d'enquestes a gent del poble sobre temes d'actualitat o d'interès general i un altre de passatemp que entretengui i divertesqui.

—Crec que a una revista com **Bona Pau** hi han d'estar representades totes les edats i, com no, el jovent no hi pot faltar.

Isabel Mayol Manera

"Manca participació de gent jove"

Bel Mayol Manera té 18 anys i ha cursat primer de Dret.

—**Bona Pau** té per Montuïri una gran importància literària, cultural i social. És l'única revista publicada a Montuïri, escrita per montuïrers i dirigida a montuïrers. Ens dona les notícies, els comentaris, les opinions i les informacions sobre el que passa al poble i a la seva gent. **Bona Pau** contribueix a la informació i a la cultura.

—Les seccions que més m'agraden són les d'entrevistes perquè així pots conèixer més bé la gent de Montuïri i saber quines activitats duen a terme, les seves opinions, etc. Una altra secció que m'agrada és "S'ha dit que...", perquè és entretenguda i divertida, on no hi falten els comentaris i els fets curiosos. Finalment m'agrada "Sa Talaia d'En Rubí", on trobam a cada arti-

cle l'opinió personal sobre temes interessants i actuals.

—No suprimiria cap secció perquè totes, en general, les jutj interessants, però trob que hi ha massa informació sobre futbol, deixant de banda altres esports i altres informacions culturals.

—Consider que **Bona Pau** està oberta a tothom i on cada persona pot reflectir les seves opinions, però crec que hi hauria d'haver més representació de gent jove.

cions que sobresurten més que les altres, com són les entrevistes amb gent del poble que duu a terme algunes activitats concretes, i també la secció "S'ha dit que...", que és distesa i divertida.

—Hi afegiria una secció de suggerències, perquè una revista és un bon mitjà per fer arribar a la gent opinions particulars que poden esser beneficioses per a uns quants.

Llorenç Capellà Mayol

"Hi afegiria una secció de suggerències"

Llorenç Capellà Mayol actualment estudia tercer d'Empresarials i té 22 anys.—Bona Pau és una revista informativa que procura arribar amb les seves notícies a tots els tipus de gent del poble, sense discriminar ni gent gran ni gent jove.

—Trob que hi ha dues sec-

Magdalena Pocoví Gelabert

"És una revista ben completa"

Magdalena Pocoví Gelabert sols té 16 anys i ha de cursar primer de Batxiller de Socials a l'Institut de Llucmajor.

—Opín que **Bona Pau** és una revista que està molt bé per al poble, que t'informa del que passa a Montuïri.

—Preferesc les entrevistes però m'agraden totes les seccions, ja que agafen persones de distinta edat i nivell social.

nen sobre *Bona Pau*

la, informativa, objectiva, interessant ... i millorable

És un apartat versàtil.

—Crec que és oberta a tots, no és parcial en principi, ja que ens informa de molts de temes importants del poble.

—Possiblement s'hi podria afegir un apartat de passatems, però no se m'ocorr en què es podria millorar, ja que és una revista ben completa.

Gabriel Pocoví Ferrando

"Trobo que no és parcial"

Biel Pocoví Ferrando té 17 anys i ha de començar a estudiar quart de ESO a l'Institut "Ramon Llull" de Palma.

—Per als montuïrers trobo que *Bona Pau* és una bona revista, ja que ens explica el que passa en el poble, les notícies...

—M'agrada la secció d'esports, "S'ha dit que..." i sobretot les entrevistes, perquè es plasmen els punts de vista de gent molt diversa: gent gran, gent jove, gent més adulta... i és interessant contraposar les opinions d'uns i altres. En canvi l'apartat que tracta de la història dels carrers és, actualment, el que manco m'agrada.

—No retiraria cap secció, en canvi se n'hi podria afegir una oberta al poble, pública, amb enquestes sobre alguns temes importants, actuals del poble.

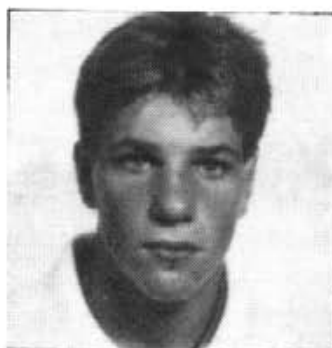
—Trobo que no és parcial (a

les entrevistes, per exemple, hi ha persones de 80 anys, de 40, de més joves, etc.)

—Potser que la secció de "Noticiari Local" es centri massa en l'aspecte polític i deixi una mica de banda altres de més culturals.

Cristòfol Andreu Amengual

L'hauria de llegir tot Montuïri"

Cristòfol Andreu Amengual, conegut per "Cris", sols té 15 anys i estudia primer de BUP en el col·legi "La Salle" de Palma.

—Trobo que *Bona Pau* és una revista interessant i que l'hauria de llegir tota la gent de Montuïri que pogués fer-ho. La secció d'en "Xerrim" és la més entretenguda i la que més m'agrada i també la secció d'esports. En canvi la que menys, "L'Ajuntament informa"; i la que retiraria, "Església en camí"

—Per altra part consider que és una revista oberta, ja que s'ocupa d'ambients diversos i no pens com es podria millorar.

(Quan en "Cris" va contestar a la secció que més li agrada dient que era la d'en "Xerrim", va afegir aquestes espontànies i eloqüents paraules com també amb la sinceritat jovial que el caracteritza)

—A en "Xerrim" es plasma tot allò que deuen contar les dones dins la perruqueria i les xafarderies de Montuïri, i això fa poble.

Maria Francisca Gomila Pocoví

"Aprèn coses de Montuïri"

Maria Francisca Gomila Pocoví té 19 anys, estudia actualment el segon curs de Ciències Polítiques a la Universitat Autònoma de Barcelona.

—M'agrada *Bona Pau* perquè aprèn coses de Montuïri, de la seva història, personatges que no sabies; t'informes de les notícies que han estat actualitat i a més saps detalls de persones que només coneixies de nom. Crec que és molt important que hagi arribat al número 500 i que a més tenguí la difusió que té dins Montuïri. És bo que un poble tenguí una revista que, per dir-ho en poques paraules, fomenti la vida de poble a base d'informar, mostri diferents opinions, doni a conèixer més profundament els montuïrers a través de les entrevistes...

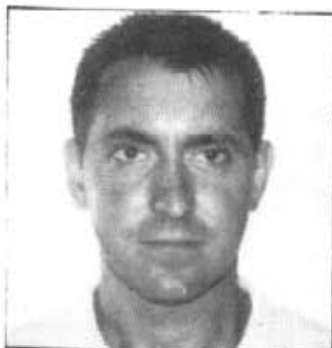
—Mitjançant el "S'ha dit que..." t'assabentes de les coses més polèmiques i que han estat tema de conversa pels carrers i bars durant el mes. És bastant completa i hi ha

per a tots els gusts. Potser estaria bé oferir una secció d'humor i passatems relacionats amb Montuïri. Així la faria interessant als més petits que potser la troben un poc massa seriosa.

—Podria ser interessant incloure una espècie de borsa d'intercanvi. D'aquesta manera la gent que volgués comprar o veure una casa, cotxe, tros de terra... tendria aquesta tasca facilitada.

Joan Vicenç Alcolea Cuadrado

"Es una revista oberta"

Joan Vicenç Alcolea Cuadrado actualment té 27 anys i exerceix com a picapedrer.

—*Bona Pau* és una revista que està bé per informar el poble. M'agrada llegir-la. D'ella, les entrevistes i el "S'ha dit que..." són les seccions que més m'agraden. I la que manco, "Església en camí".

—Trobo que és una revista que comprèn molts de temes, per tant és oberta —i afegeix—, és una revista que m'agrada molt. No retiraria cap secció, en canvi potser que un apartat de passatems no estaria malament.

—Com que tot és millorable, tal vegada es podria esmenar, però per a mi està bé, és completa.

(Continua a la pàgina següent)

Jaume Mayol Roca

"Representa el poble"

Jaume Mayol Roca és un estudiant de segon de batxiller, de Socials de l'Institut de Llucmajor. Té 20 anys.

—**Bona Pau** és una revista de Montuïri que representa el poble, encara que a vegades influeix una mica la política. M'agraden les seccions d'entrevistes i la de "S'ha dit que..."

—En canvi la que manco, el noticiari del poble, però no en retiraria cap.

Joana Serra Dilme

"És feta per gent del poble"

Joana Serra Dilme és una estudiant de 19 anys, de Treball Social.

—**Bona Pau** és una revista feta per gent del poble, i això m'agrada. Hi podem trobar diverses seccions, unes dirigides als més joves i altres a persones ja majors, com també podem apreciar l'opinió de gent especialitzada en diferents temes.

—M'agraden totes les seccions, però una de les que més és la nostra història. És bo conèixer una mica la història de la gent i del lloc on vius. La secció "S'ha dit que..." m'agrada molt perquè posa anècdotes, comentaris que fa la gent del poble, i és bastant entretinguda. Però la que més, les entrevistes. És interessant llegir el que la gent ha fet, els estudis que ha cursat, les activitats, opinions.

—Crec que és una revista oberta i també pens que té l'obligació de ser-ho. Una revista feta per un poble ha d'estar disposada a acceptar l'opinió de tothom i si la gent ho desitja, publicar aquesta opinió.

Maria Vidal Rossinyol

"Està ben realitzada"

Maria Vidal Rossinyol té 17 anys. Aquests dies comença el segon del Batxiller Social a l'Institut de Llucmajor.

—**Bona Pau** ens informa de totes les activitats i fets que passen en el nostre poble. De la revista, el que més m'agrada és la secció d'en "Xerrim", ja que amb poques paraules et descriu els fets i comentaris de Montuïri. És divertit llegir-ho. He de dir que les entrevistes també m'agraden, i la veritat és que no hi ha res que em desagradi.

—No retiraria cap secció ni n'hi afegiria d'altres; crec que així és bastant completa.

—Opin que és una revista oberta, ben realitzada i per tant no crec que sia necessari millorar-la.

Josep Serra Cerdà

"No retiraria ni afegiria cap secció"

Pep Serra Cerdà actualment estudia COU a l'Institut de Llucmajor i té 19 anys.

—Opin que per a un poble com Montuïri, **Bona Pau** està bé. La secció que més m'agrada és la d'en "Xerrim", el "S'ha dit que..." i també la secció d'esports.—Totes les seccions que apareixen em semblen bé, per això les conservaria totes.

Maite Martorell Cerrato

"Estaria bé una secció de passatemp"

Maite Martorell Cerrato ha cursat el Batxillerat Lingüístic a Llucmajor i té 19 anys.

—És bastant interessant perquè ens informa cada mes de tot el que passa en el nostre poble. M'agrada molt el "S'ha dit que..." i les entrevistes. No hi ha res que no m'agradi.

—No hi afegiria res més, a no ser una secció de passatemp. I per altra part trob que **Bona Pau** no és una publicació parcial.

Joan Martorell Cerrato

"Una informació molt completa"

Joan Martorell Cerrato té 20 anys. Actualment treballa a una tour-operadora alemanya de Palma i recentment ha acabat de cursar els estudis de turisme a una escola privada de Palma.

—Crec que **Bona Pau** és una revista bastant interessant, ja que ens informa mensualment de tot el que ocorre a Montuïri; malgrat que en el nostre poble no hi ha massa esdeveniments de rellevància (conflictes, etc.) Trob que la informació que surt és molt completa —afirma rotundament "s'Hondu"—

—M'agrada molt el "S'ha dit que..." i les entrevistes. Aquestes t'ajuden a assabentar-te culturalment del que ocorria anys ha, quan entrevisten persones majors, de com vestien, del paisatge (en les fotos retrospectives). Per altra part trob que l'apartat d'esports és una mica parcial, per això em desagrada un poc. S'haurien de tractar més esports en general, ja que sembla que l'únic que importa és el futbol. M'agradaria que es publicassin més notícies d'esportistes com en Miquel Arbona i en Rafel Pinteño, en ciclisme; els resultats de les carreres de la família Barceló, atletisme, per exemple.

—Consider que possiblement hi manca una secció on la gent es pugui manifestar obertament, opinant sobre temes conflictius i s'hi notàs més llibertat d'expressió del poble.

Gabriel Roig Roscar

"Ampliar el racó d'"En Xerrim"

Ha cursat primer de Turisme a la Universitat de la Illes Balears. Té 19 anys.

-Troba que *Bona Pau* està bé perquè és una publicació local, del poble, i la gent s'informa una mica del que passa aquí. Hi surten personatges variats i homes i dones grans que tenen fets importants que contar i que molts de joves desconexem.

-Les entrevistes m'agraden molt i també la secció "S'ha dit que...", i potser aquesta sigui la millor, la més amena. En canvi l'apartat "Miscel·lània" és el que manco. Ara bé -amb serietat humorística afegeix- si sortís de forma més clara i explícita l'estat de comptes de l'Ajuntament, de totes les despeses que allà s'hi fan...

-No retiraria cap secció, però la considero parcial -respon rotundament sense dilació- perquè sembla que *Bona Pau* estigui dirigida a persones catalanòfiles, potser del PSM (d'esquerres); amb una paraula, el que vull dir és que la gent castellana no l'adquireix, no la llegeix, així ho pens.

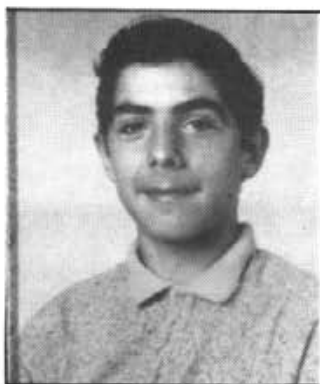
-Es podria millorar i ampliar el racó d'"En Xerrim", del "S'ha dit que..."

-Crec que la secció d'esports és poc crítica amb l'esport en general; es parla mas-

sa de futbol quan s'hi citen els resultats i també comentaris, s'abusa dels encontres de 3ª divisió passant-hi desapercebuts els de les categories inferiors, de la pedrera montuïrera i de l'esport base en general. Aquest seria un aspecte a millorar.

Esteve Barceló Cerdà

"Hauria d'estar millor distribuïda"

Esteve Barceló Cerdà actualment té 17 anys i treballa a una empresa de construcció de Montuïri.

-Considero que és una revista que està bé, però abusa una mica de l'esport del futbol. Dins *Bona Pau* el futbol -comenta convençut del que diu- hi té un pes excessiu, ja que es tracta d'un exemplar on hi tenen cabuda, en teoria, tots els aspectes significatius de Montuïri.

-La secció que més m'agrada és la del "S'ha dit que...", la que menys, la dels esports i retiraria els "Dos dits de seny".

-Propòs que es parli més de tots, que s'hi citin més aspectes que ens pertocin més directament als montuïrers. Per altra part les seccions de la revista m'agraden totes, però el tant per cent en matèria publicada hauria d'estar millor distribuïda, especialment en l'apartat esportiu; aquest handicap hi és present en massa exageració.

Tòfol Amengual Martorell

"Un ample ventall de continguts"

Cristòfol Amengual Martorell és un jove de 19 anys que ha cursat segon d'Enginyeria Industrial a la Universitat Politècnica de Catalunya, a Terrassa.

-Troba que *Bona Pau* és una revista que reflecteix les noves del que ocorre en el poble; qüestions d'àmbit local que a la gent li agrada llegir-les, ja que són pròpies de la vila.

-"Sa Talaia d'en Rubí", inclosa dins "opinió", és la secció que més m'agrada. Em satisfà el missatge que sempre comporta, però sobretot per la seva redacció on s'hi destaca una gran qualitat literària i periodística. I la que manco potser la de la contraportada, "Església en camí".

-No en retiraria cap, perquè totes hi han de tenir cabuda, ja que sempre hi ha algú a qui interessin. Pel contrari, hi afegeiria algun apartat popular on s'enquêtàs el poble sobre algun tema local candent, del moment... Seria interessant -corroborar el nostre amic-.

-Considero que *Bona Pau* és oberta, ja que comprèn un ample ventall de continguts, tant en l'aspecte de matèria com en l'ideològic.

-Crec que és difícil millorar una publicació com aquesta, que concerneix un poble petit com el nostre; pens que és bastant completa, si bé faria menció referida a l'ordenament d'algun dels continguts, ja que a vegades l'escrit en si està una mica mal distribuït

entre les pàgines de la revista; i hi has de cercar l'ordre establert de redacció en un cantó del full següent, fet que dificulta la lectura. I que hi hagi -diu brindant-nos espontàniament- *Bona Pau* per molts d'anys!

Joan Josep Mas Tugores

"Hi afegiria articles d'opinió"

Joan Mas Tugores té 20 anys i es dedica al món de l'agronomia. S'encarrega, juntament amb en Gaspar Mas, de regentar la Cooperativa de Montuïri.

-*Bona Pau* és una revista d'àmbit local, i com a tal a mi no em desagrada. És millorable com tot aquest món.

-La secció que més m'agrada és la d'en Guillem Mas, sobre història, perquè sempre és interessant saber que ha passat a la vila.

-Hi afegiria articles d'opinió, però, es clar, per a això hi ha d'haver algú que vulgui opinar.

-La secció d'"En Xerrim", per exemple, a nivell de bon fer periodístic, la retiraria, però, per esser una revista local, és necessària degut a la tradició de xafardeig d'un poble.

Han estat les opinions de 18 joves, ben segur representatives de gent de la seva edat, les quals surten així com ens les han transmès. Ara, i sobre elles, els lectors també poden opinar.

Joan Barceló Cerdà
Antoni Mesquida Llinàs
Joan A. Payeras Ramonell

Ajuntament de Montuïri

El batle, en nom de l'Ajuntament que presideix, transmet a la revista Bona Pau la satisfacció dels montuïrers per la tasca cultural i divulgativa dels diferents aspectes del nostre poble, com també per servir com a vincle d'enllaç entre tota la gent escampada per molts d'indrets.

Enhorabona pel número 500

Joan A. Ramonell, Batle de Montuïri

La revista de tots els montuïrers

Amb la publicació d'aquest número 500 commemoram la ferma voluntat dels montuïrers que al llarg de més de 42 anys han contribuït a

la difusió dels esdeveniments que conformen el passat, el present i el futur del nostre poble.

Durant aquests anys *Bona Pau* ha recollit els esdeveniments que ens són més a prop. Hem pogut conèixer més profundament personatges del nostre poble, hem tengut notícia de molts de fets històrics desconeguts per la majoria de montuïrers. Les incidències que se succeixen, mitjançant la nostra revista, arriben gairebé a totes les cases del poble. És per això que podem dir que *Bona Pau* és la revista de tots els montuïrers, tant dels qui són aquí com de tants que viuen escampats per terres més o manco llunyanes. El nombre de col·laboradors ha augmentat i això ha fet que el ventall d'informació s'hagi diversificat més i les opinions i punts de vista sien més amples i més complets. I tot això ens duu a considerar que de cada dia se li hagi de prestar més atenció i des de

L'Ajuntament i plaça en dia de festa

l'Ajuntament merescui donar-li un tracte especial.

Per aquestes raons vull felicitar molt sincerament a totes aquestes persones que d'una manera o altra ajuden a tirar endavant *Bona Pau* i ho faig en aquest número tan rellevant com és el 500, la qual cosa suposa, com hem dit abans, anys d'intensa labor informativa. I per

altra part també vull felicitar a tots els montuïrers que segueixen *Bona Pau* i que, estic segur, celebren que Montuïri tenguí una revista pròpia.

Molts d'anys a tots i que puguem celebrar molts de números més!

*Joan Antoni Ramonell
Batle de Montuïri*

Bartomeu Rotger, Conseller de Cultura, Educació i Esports

Un reconeixement al paper destacat de *Bona Pau*

Quan una revista de la part forana arriba a l'edició del número 500, com és el cas de la revista *Bona Pau* de Montuïri, són moltes les raons que justifiquen una sincera i ben merescuda felicitació.

En primer lloc, hem de reconèixer el paper destacat de *Bona Pau* en la vida del poble, gràcies a la qual, els montuïrers han tingut informació puntual, en la nostra llengua, de les notícies més apro-

pades al seu entorn.

D'altra banda, la commemoració dels 500 números evidencia la labor encomiable de tots els homes i dones que han ajudat a tirar endavant aquesta publicació, una tasca que exigeix dedicació contínua, esforç i molt d'entusiasme.

Una de les responsabilitats més agradables de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear és la custòdia i millora del nostre fons cultural, part del qual el conformen les revistes de la part forana perquè contribueixen a refermar el sentit d'identitat amb la pròpia terra i perquè són, alhora,

un pilar fonamental en la normalització lingüística dels mitjans de comunicació.

Per totes aquestes raons vull afegir-me, amb amicitat, reconeixement i orgull, al testimoni d'agraïment a la revista *Bona Pau*. La meua enhorabona sincera a totes les persones responsables d'aquesta publicació, a les quals desitjo una llarga i sòlida trajectòria.

*Bartomeu Rotger Amengual
Conseller de Cultura, Educació
i Esports del Govern Balear*

**LA CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
FELICITA LA REVISTA BONA PAU
AMB MOTIU DE LA PUBLICACIÓ DEL NÚMERO 500**

**PLA DE
MILLORAMENT
DE FAÇANES.**

1987 - 1993

HEM MILLORAT MOLT

Fa 6 anys que el Pla de millorament de façanes es va posar en funcionament a la nostra Comunitat Autònoma. Avui, 9 de cada 10 municipis de les illes Balears es troben adherits a aquest Pla.

**Montuïri hi participa
des de l'any 1989**

GOVERN BALEAR

**Conselleria de Cultura, Educació
i Esports**

Onofre Torres, rector

500 números de *Bona Pau*

Tots els números simbòlics ens recorden un primer moment que fou significatiu. Així tenim dins la nostra societat el 25è o el 50è aniversari de noces, el centenari del naixement o de la mort d'algú relevant i altres esdeveniments dels quals un número determinat fa present una realitat estimada.

El nostre cas és el número 500 de la revista *Bona Pau* que ara commemoram. Què hi ha darrera aquest record? Pens que la revista *Bona Pau* ha estat i és un medi de comunicació que ens duu

tota casta d'informació; ens ajuda a conèixer la realitat del poble, els personatges que hi viuen i els qui han fet història. És, sens dubte, un mitjà que ens atraca a allò que ens és quotidià i a la vegada ens obri a l'horitzó cultural de les arrels de Montuïri.

Des d'aquí desitj que aquesta obra continuï la seva bona tasca i que hi hagi gent disposada a col·laborar-hi. I que per molts d'anys puguem seguir informats!

Onofre Torres, rector

ció social afirma: "Aquest sacrosant Concili adverteix sobre l'obligació que tenen els catòlics de sostenir diaris i revistes que tractin de difondre, defensar la veritat, i proveir la formació cristiana de la societat humana".

Difondre, defensar la veritat i posar a l'abast de tothom la formació cristiana és el que ha intentat fer. Ha estat el braç llarg de l'Església que ha espargit la bona llavor de l'Evangelí dolçment, just l'aigua que cau mansament farà fecundes les terres assedegades. Ha estret fortament els lligams de fraternitat entre els montuïrers que vivien enfora del poble, fent-los present el bategar i les inquietuds del poble de naixença.

Bona Pau ha tengut en compte també el savi consell de Jesús després de la multiplicació dels pans i els peixos: "*Colligite fragmenta ne pereant*" (Colliu allò que ha sobrat, que no es faci malbé) (Jn. 6-1-15) i dins l'ample sementer de la nostra història ha espigolat els fets més importants del nostre passat tan entranyable perquè res del que és nostre es faci malbé. La cultura nostrada tan malmenada ha trobat generós soplug a les seves fulles i ha recollit el batec viu de l'ànima del nostre poble. Ha inventariat pel demà els fets de cada dia que configuren el nostre ésser.

No oblidem mai, però, que la nostra cultura just tindrà segell d'autenticitat, com deia el Papa Joan Pau II amb veu pregon, si està amarada de cristianisme.

Cal avui, amics de *Bona Pau*, aixecar un himne de gratitud i, com experts vigies, entreveure nous horitzons a fi de tenir ben assegurat el demà.

I com a final vull brindar amb unes paraules d'encoratjament, que són els mots de la primera estrofa de Primavera Alta del poeta santanyiner Bali Bonet:

Més envant, xiprer meu.

Jo vull ésser palmera:

voluntat vertical amb veus de palma
vinclats per influència de l'amor,
sensibles al dolç pes de la llum pura.

Per a *Bona Pau* just voldria altura d'anys, com la de les palmeres que senyorejaven les nostres antigues possessions, llarga lletania de pàgines vinclades per la influència de l'amor, lletres just sensibles al dolç pes de la llum pura. Molts d'anys!

*Baltasar Amengual, Prevere.
Calonge*

*La rectoria, situada al costat de l'església, durant molts d'anys ha estat lloc on s'ha gestat i paginat *Bona Pau*, sobretot al llarg dels primers trenta anys en què fou full parroquial*

Baltasar Amengual, prevere

El 500, una fita lluminosa

Arribar al número 500 és quelcom màgic pel que suposa d'esforç, superació i un llarg etcètera. És, sobretot però, una fita lluminosa en el córrer falaguer dels dies i dels anys.

Com la llavor evangèlica del gra de mostassa, així nasqué *Bona Pau* el 27 de gener de 1952 ja llunyà. Aleshores jo anava a segon d'humanitats i ara ja en fa

31 que vaig ésser ordenat capellà. Encara record amb quina alegria rebia *Bona Pau* al Seminari! Igualment era puntual als diferents llocs on he exercit el ministeri. I avui, gojosos, giram la mirada cap enrera i *Bona Pau* és un arbre esponerós atapeït de fruits i realitats.

El Concili Vaticà II en el decret "*Inter mirifica*" sobre els medis de comunica-

**El Consell Insular de Mallorca
transmet a la revista Bona Pau
de Montuïri la seva felicitació
amb motiu del número**

500

Molts d'anys!

**Consell Insular
de Mallorca**

Joan Verger Pocoví, President del CIM

Una tasca important

Com a president del Consell Insular de Mallorca i com a montuïrer, és per a mi una gran satisfacció dirigir-me a tots vosaltres des d'aquestes pàgines i donar-vos l'enhorabona als qui heu fet possible, amb la vostra preocupació i feina constant, que la revista *Bona Pau* arribi al número 500.

El treball diari de recollir notícies que tinguin interès per al poble i publicar-les durant tant de temps, ja fa més de 42 anys, és una tasca molt important, i l'equip d'aquesta revista ho ha sabut fer amb un esforç, sacrifici i constància molt loables. També s'ha de ressaltar que a més a més de donar informació dels esdeveniments importants de Montuïri i dels montuïrers escampats pel món, ha donat a conèixer temes que afecten tota Mallorca.

Es pot dir que aquesta revista ja forma

part de la història del nostre poble i, al mateix temps, ajuda a conservar-la, ja que sense aquesta publicació seria difícil que en quedàs constància de tots els detalls i circumstàncies importants.

Finalment, només em resta desitjar-vos, a l'equip de *Bona Pau*, que continueu endavant amb la vostra tasca d'informar els montuïrers i que sigui per molts d'anys.

Joan Verger Pocoví

President del Consell Insular de Mallorca

Les primeres propagandistes de *Bona Pau*

*Fa més de 40 anys, era un dia d'abril de 1954 quan aquestes joves sortiren pels carrers de Montuïri a fer propaganda de *Bona Pau*. Demanaven als qui passaven que s'hi fessin subscriptors.*

Pere Sampol Mas, parlamentari

Independència, objectivitat i imparcialitat

No fa massa temps que celebràvem el 25è aniversari de *Bona Pau*. En aquella ocasió record que vaig ressaltar l'important paper en favor de la nostra llengua que realitza *Bona Pau*.

Avui, quan dins el nostre poble ja s'ha tornat "normal" emprar el català en la gran majoria d'actes administratius, i gràcies a la gran tasca del col·legi públic els nostres joves l'usen correctament, tal

vegada sigui el moment de ser un poc més exigents amb *Bona Pau*, de no conformar-nos amb la gran tasca de divulgació lingüística i cultural que realitza. Per tant, i amb la intenció de fer una aportació positiva en aquest cinc centenari, el meu desig per al número 501 i tots els que han de venir és que *Bona Pau* també sigui una eina de veritable informació, en la línia que estan jugant molts mitjans de comunicació actuals. Un mitjà de comunicació i d'informació independent d'ideologies i institucions.

Aquestes característiques: independència, objectivitat i imparcialitat, hau-

rien de marcar una nova etapa en *Bona Pau*, convertint-la en una publicació al servei de Montuïri i Mallorca, però també dotada del necessari esperit crític que totes les publicacions han de poder tenir en un règim de llibertats.

Amb els meus millors desitjos vull felicitar el director de *Bona Pau* i totes les col·laboradores i col·laboradors per la constància i dedicació que han permès arribar *Bona Pau* al número 500. Per molts d'anys!

Pere Sampol i Mas

El Pare Antoni Martorell

Bona Pau: ambaixador i senyera

Desitjant prosperitat i benestrugança al butlletí d'informació local de Montuïri **Bona Pau** en la celebració del seu número editorial cinc-centè

Els romans del temps d'August, saludaven a cops de tabal i trompeta etrusca l'arribada dels *tabellarii* (els correus imperials), quan eren portadors de notícies faustes.

Avui, els montuïrers, saluden gaudiosos i altius la presentació del número cinc-centè de **Bona Pau**, el butlletí mensual d'informació de la vila de Montuïri.

Per a mi el butlletí, **Bona Pau**, és el missatge casolà que lliura a la posteritat la nostra història. Per això el nostre poble proclama exultant el triomf de **Bona Pau** per haver complert cinc-centes ambaixades epistolars en les quals, puntualment, ens ha transmès imatges, semblances, notícies del viure i pensar de la nos-

tra terra. En les seves pàgines hi galteix la vida d'un poble, i s'hi percep la palpació d'una raça camperola, feïnera i honorada, amb totes les seves implicacions socials i domèstiques, alegres i conflictives, bonancenques o tempestuoses.

És que **Bona Pau** no és la notícia nua i escairida, no és la informació freda i apàtica: és una glopada d'aire casolà, saturat d'essències ancestrals, que us arriba fresc i vitalitzant; és una ambaixada d'amistat fraterna; és un missatge de simpatia i germanor; és, més que més, un reclam actiu i complaent per sentir-nos tothora empeltats a la soca original de la raça. En la notícia, hi ha quelcom més que la dada: hom hi percep un contorn nostàlgic d'aire masover, una aurèola de flaire domèstic, un missatge commogut dels drames d'un poble i el retrat esculpit dels seus esdeveniments i atzars.

Perquè **Bona Pau** no és fulla morta ni lletra despulla, és cordó umbilical que ens comunica la saba vital de la nostra nissaga. Més enllà de la notícia, com pot ésser, un bateig, unes noces, un debat a l'Ajuntament, una disbauxa o qualsevol altra contingència, s'hi filtra un missatge que la transcendeix: l'encís, la llum, el color, la pau, la identitat de la nostra terra. És així que l'ànima atenta percep l'aura boscana que davalla de la baldana de Cura i s'escola per les terres uberoses de Son Trobat i dels Son Rubins, i les onades flairoses de fruiterars i garrigues de les Rotes i el puig de Sant Miquel, i sap captar la mel·líflua gràcia dels nostres sol-eixents, i la pau serena dels crepuscles làngüids que tenyeixen de carmesí la plana ponentina; ni li enfuig, a son desgrat, el bronziment acre del "cot-xam" de la veïna artèria, ni l'escomesa agressiva d'un "pedrera-gravera" que rosega les vísceres de la terra.

Tot això, i més, ens porta **Bona Pau**. Sols de fullejar-la sentiu l'eco d'aquell esclat de joia de l'intrèpid Eneas, embadalit davant les noves terres de la pàtria llatina: "Aquí hi ha la meva casa, aquesta és la meva pàtria" (1). I aquest és, benauradament, l'olor xaporós de pàtria domèstica, dolç i entranyable, que jo percebia en arribar-me, a Itàlia, l'amic butlletí informatiu de la meva terra.

És particularment remarcable el mèrit de **Bona Pau** d'haver contribuït a reafirmar la nostra identitat. Ara ja escrivim, enraonam, parlem la nostra llengua paterna. Quin goig fa de llegir la nostra humil història en la pròpia llengua nadiua! Perquè, antany, s'esdevenia un cas semblant al d'aquella jove italiana de devuit anys, Fiorella Marini, elegida "Miss Vestit de bany", amb una curiosa particularitat, que explicava al peu de foto: "La xiqueta no sap nedar!". L'anècdota és tot un símbol. Talment succeïa entre nosaltres: érem montuïrers que no sabíem la nostra llengua o, almenys, no l'escrivíem. Érem baldats culturalment. Ens havíem acostumat a mentir al mateix ritme que respiràvem. Ara **Bona Pau** s'ha convertit en pedagog del nostre poble i, manyós i subtil, va

Foto dels primers anys de **Bona Pau**

És feta damunt es graons, davant la "Creu des Caldos". Encara es destria el noguer i les branques baixes d'un fasser. D'esquerra a dreta i de dalt a baix veim Joana Lladó "Reus", Coloma Garau "Roca", Francisca Manera, Maria Pizà, Joana Rossinyol, Joana Xamena, Magdalena Rossinyol, Aina Verd "Pofanc", Francisca Pocoví "Àndreva", Catalina Cerdà "Ferrerica", Sebastiana Mas "Collet", Maria Rossinyol "Bou", Joana Arbona "Pelut" i Margalida Miralles "Costa"

endegant l'opinió. Avui, a la nostra vila, s'escriu i s'ensenya en la llengua dels nostres pares, com mana el seny i la lògica. Deia Rogeri Bacon que "l'home dolent, quan fingeix de ser bo, és pèssim". Capgirant la frase podríem dir que "l'home bo (com ho és tot montuïrer assenyat) quan fingeix de ser dolent, és idiota": perquè no saber, o fingir no saber la llengua materna o, el que és pitjor, presumir d'"il·lustrat" escrivint o enraonant en foraster, això és oradura i ximplera.

Sortosament, a Montuïri, hi prosperen les iniciatives i les institucions, com *Bona Pau*, que saben crear consciència de poble, defensar la llibertat i fer llambregar davant les ments opaques, aquell apotegma programàtic: "Mallorquins, siau qui sou!".

Circuli, doncs, ufanós i caraalegre el nostre butlletí montuïrer, ambaixador de la nostra petita història, i senyera de la nostra identitat, valent i ardit, i sempre prompte, com els antics gladiadors, àdhuc ferits, a no deixar jamai el combat. És més perillós d'ésser covard que d'ésser valent. A Roma ja la saben els nins abans de néixer, aquella sentència de Titus Livi: "*Et facere et pati fortia, romanum est*": "En l'obrar com en el sofrir, el valor és una virtut romana" (2). Però, d'ençà que, a Montuïri, va néixer *Bona Pau*, el valor, el caràcter, sobretot l'orgull de sentir-se poble, són virtuts nostrades en florida. I si de cas, l'"Arca" de la identitat trontollava, serà *Bona Pau* sol·lícita de cridar els levites de la llengua i els apòstols de la tradició, perquè acudin a suportar l'alou de la nostra cultura.

Salut!, doncs, missatger i ambaixador de la nostra història. Avui, com mai, sent el teu clam, convocant-nos a tots a lluitar "*pro aris et focis*", "per Déu i la llar" (3), per la fe i la raça; clam que ens convida a la lleialtat i fidelitat a l'estirp i a la història, a la llengua i la tradició, fins a l'hora suprema; clam excel·lent que ens arriba com un ressò, instant i profund, d'aquell gloriós apitafi del rei Leònidas i els seus, a les Termòpiles. "Foraster, digues a Esparta, que ens has vist sepultats aquí, fidels a les lleis i als sagrats costums de la pàtria" (4).

Antoni Martorell i Miralles, T.O.R.

Raimundo Arbona

Un sentiment de gratitud

M'és una satisfacció com a montuïrer el poder escriure unes paraules d'agraïment en el número 500 de *Bona Pau*; no sols pel fet d'esser el present el que completa aquesta xifra, sinó per tot quan representa haver tengut una constància sense precedents dins la vila.

Vull fer arribar un sentiment de gratitud que crec que hi ha dins el poble, cap a *Bona Pau*, ja que ella ha estat i és història viva del nostre entorn, tota vegada que des que es va iniciar en el 1952, ha anat relatant, mes rera mes, la vida, costums, fets i evolució del nostre poble.

A la majoria de les cases frisen que arribi el començament de mes per poder llegir *Bona Pau* i veure els seus diversos apartats amb les informacions que ens transmet, ja siguin notícies locals, entrevistes, montuïrers que han deixat petjada o qualsevol altra; tot interessa a la gent del nostre poble.

Igualment és digne de destacar el fet que *Bona Pau* en els seus inicis va començar com una octavilla, un petit full de dues pàgines; i en l'actualitat ja compta amb 28 del tamany foli.

Vull donar les gràcies a Onofre Arbona considerat com a l'ànima de la revista. Ha demostrat ésser un home constant i ha sabut estar "a ses dures i a ses madures", ja que no sempre és o ha estat comprès, particularment pels qui volen que les notícies no diguin la veritat, sinó la seva veritat i ho volen veure sempre des de l'òptica del seu color. T'admir, Nofre; i encara que diuen que no hi ha ningú imprescindible, veurem com ens arreglarem quan tu no puguis treure la revista endavant.

Bé; per acabar vull donar la meva anhorabona a la revista *Bona Pau* pel seu número 500. I ara anem pel 1.000.

Raimundo Arbona

Matances a Son Pujol

Aquesta foto té un poc més de 60 anys, ja que fou feta probablement l'any 1933. Era a Son Pujol on ja acabaven de fer matances. Es pot dir que tots tenen qualque cosa amb les mans, fins i tot la nina petita. I no diguem de la resta que no pogueren sostenir i encara va romandre damunt la pastera. I perquè no hi manqui res, el ca, vigilant, reposa davall. És la família d'en Sion Nicolau: Maria Ribas "Reus", Isabel Jaume "Coll", Catalina Jaume "Coll", Rafel Nicolau "de Son Pujol", Maria Rigo "Muixa" (la nineta), Catalina Miralles "Coll" i Sion Nicolau Miralles "de Son Pujol", el padri d'en Sion.

(1) Virgili, *Eneida* 7.122.

(2) Titus Livi 2.12.9.

(3) Ciceró, *De natura deorum* 3.40.

(4) Ciceró, *Tusculanes* 1.42.101.

Joan Verger Gomila

Montuïri durant els anys de *Bona Pau*

Aquest mes la revista de premsa forana de Montuïri, *Bona Pau*, surt amb el número 500. Això significa més de 42 anys d'existència, de feina, de reunir durant cinc-

centes mensualitats les notícies, els comentaris, els esdeveniments de la vida quotidiana del poble. Des d'aquí vull donar l'enhorabona a Onofre Arbona i a tots els seus col·laboradors i als lectors de la revista, i per molts d'anys.

En cinc-cents mesos han passat moltes coses al nostre poble, ha canviat la fesomia del poble, la idiosincràsia dels seus habitants, la manera de viure i tantes altres coses, de les quals es pràcticament impossible fer-ne un breu resum i dir-vos com veig el poble, com és la meua intenció, encara que ho intentaré.

L'any 1952, quan començà *Bona Pau*, el poble era quasi exclusivament dedicat a l'agricultura i un poc a la ramaderia i tenia prop de 3.000 habitants; els carrers no estaven asfaltats, no hi havia aigua potable ni clavegueram; l'ajuntament era un edifici vell i no existien les pistes esportives d'Es Dau, encara que ja hi havia el camp de futbol del Revolt. A penes circulaven cotxes ni motos, sinó carros i bicicletes. Feia pocs anys que s'havia creat la Cooperativa Agrícola, l'any anterior Gabriel Rossinyol i Mas fundà una fàbrica de begudes; el mateix any es va instal·lar al poble una fàbrica de teixits de cotó, i l'any 1955, una de bosses i de maletes; el 1957 es fundà Embotits Miquel Fiol, al 1969, l'empresa Es Pagès creada per Mateu Bauçà; el 1966 s'instal·là una fàbrica de portes en sèrie. L'any 1982 hi havia sis fàbriques de formigó: Can Costa, Can Pelòs, Can Pellusco, Can Rua, Cas Porrerenc i Can Ros. El 1969 els senyors Vilanova, Llabrés i Mairata obriren la fàbrica de vidre "Vilama" a l'hostal d'en Ferrando. El 1880 es va crear la Cooperativa Limitada Artesanal de Montuïri, presidida per Coloma Rigo. Moltes de les empreses que he anomenades ja no existeixen.

Des de 1989 hi funciona una fàbrica d'escuma. Fa poc temps obriren les seves portes la discoteca Ics, la benzineria d'en Jaume "Capità" i "Munper". Actualment hi ha aproximadament vuit botigues d'alimentació, sis de roba, tres forns, tres tallers mecànics, una de venda d'aixetes, dues drogueries, una papereria, una peixateria, dues carnisseries, dos pubs, uns quants cafès, diversos restaurants, una farinera, uns quants que fan formigó, varies empreses de construcció, diversos transportistes, una gravera que amb els barrobins fa bastant de mal a les casetes a ella properes de Ses Rotes, i poca cosa més.

El Montuïri de 1994 té poc més o manco 2.085 habitants, molts d'ells han d'anar a treballar a fora poble o a Palma, on molts també s'hi han establert. La gent ja no pot viure del camp, l'agricultura i la ramaderia no donen doblers per viure. Molta gent està emprada a ministeris o conselleries o a altres empreses públiques o privades de Ciutat, i un grup considerable sols ve al poble els caps de setmana, festes i vacances.

Els polítics intenten el foment de la carretera de Manacor, arran del poble, per tal que s'hi puguin establir empreses que donin feina o beneficis als montuïrers; però la iniciativa dels mateixos montuïrers, en quant a la creació de negocis i empreses, és poca. Manca iniciativa i massa gent juga a veure venir.

Montuïri ja no és un poble pagès, ja que molt pocs dels seus habitants viuen de l'agricultura, d'una agricultura destinada a desaparèixer enverinada per absurdes subvencions que pretenen arra-

Fa 12 anys es va presentar aquest grup de "Majorettes"

bassar arbres i vinyes en lloc d'invertir diners en millorar la qualitat dels productes de fora vila i fer-los competius.

Da cada dia hi ha més trossos de terra en els que d'un dia a l'altra hi apareixen casetes de "domingueros", que compren un trosset de terra amb molt bona intenció, per descansar, però que desconeixen el que és el camp, que no sé si paguen les contribucions, però amb prou feines s'hi gasten cap duró donant feina als montuïrers (picapedrers, fusters, transportistes) ni fent-hi les compres necessàries al poble, destrossant el que fins ara era i significava per a nosaltres fora vila. Encara no hem arribat al desgavell d'Algaida, però si no anam vius, aviat el nostre terme serà com ell.

Si treim comptes crec que Montuïri en lloc de fer-se envant ha reulat unes quantes passes. Esper i desig per al poble i per als montuïrers un millor futur amb prosperitat i alt nivell de vida, però també amb qualitat de vida, pau i tranquil·litat.

Joan Verger Gomila

Associació de Persones Majors

Bona Pau: el naixement

Érem joves, molt joves. Cap de nosaltres havia complert els 30 anys.

Quan miràvem la serra de tramuntana el que pensàvem i preteníem era volar més enllà.

El poble era petit, no podíem sortir d'ell i estaven fermats molt curt el cos i el cervell.

No teníem què llegir. Perdíem el temps dins el cafè fent "marilles" i caramboles. Esperàvem el dissabte amb vertadera devoció per anar al cinema: l'única vàlvula d'escapada que alimentava el nostre esperit. Devoràvem els diaris dels cafès alimentant el nostre enteniment amb la lletra impresa, dirigida i censurada, retallant més encara l'aliment intel·lectual que hagués pogut ajudar-nos.

El grup d'amics que compartíem la mateixa inquietud era molt reduït i aspiràvem a qualque cosa més. Junts comentàvem, entre altres articles, els que publicava damunt el diari "Balears" en Joan Bonet Gelabert amb el títol de "Buenos dias". Sabuda és la mestria i l'encant de l'obra del citat autor.

Era inútil allargar els braços intentant arribar a les estrelles; ens haguéssim conformat amb més poc, però volíem expressar el que sentíem desitjant donar compte que existia una joventut, travada curt, amb ganes de volar.

La nostra vida es movia enrevoltant

Treballadores familiars

Cooperativa de la part forana

La Cooperativa de Treballadores Familiars de la Part Forana, amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats socials que no poden ésser ateses per l'administració pública, ofereix els següents serveis:

1. Acompanyaments. (*al metge, a comprar...*)
2. Suport familiar. (*higiene personal, petite cures...*)
3. Companyia. (*durant el dia i el vespre*)

A més d'aquestes tasques, encara en poden fer d'altres, sempre que estiguin enquadrades dins les funcions pròpies.

Informes: tlf. 83 03 11 ò 83 00 92.

Un nodrid grup d'al·lots i joves que havien assistit a cursillos i exercicis es reuniren en el Puig de Sant Miquel un diumenge de primavera de 1953. Ara, els de més edat d'ells, ja estan jubilats; altres ens han deixat

els joves consiliaris que es solidaritzaven amb el nostre mode de sentir.

L'any 1948 s'incorporà a la nostra parròquia don Bernat Martorell.

Uns anys després, amb don Bernat, el petit grup que aspirava a alguna cosa millor tractàrem de donar cos a una idea –quasi una utopia– que estàvem remugant. També ho comunicàrem a don Pep Sans, mestre nacional que impartia classes al nostre Grup Escolar. Es tractava entre tots de fer una petita revista on exposàssim el nostre sentir. Ens animàrem mútuament a tirar endavant. Inclús, per correu, demanàrem l'opinió de Joan Bonet Gelabert, col·laborador de "Balears", com hem dit abans, el qual ens contestà a través del mateix diari animant-nos a posar en marxa el projecte.

Conseguir un permís de la Direcció General de Premsa o del Govern Civil era en aquell temps molt difícil per no dir impossible. Continuàrem parlant i fent projectes, i de cop, un dia... don Bernat Martorell ens sorprengué amb el primer número ja imprès; duia data del 27 de febrer de 1952. Era una simple fulla de la mida d'una octavilla impresa a les dues cares. El número 4 eixamplà l'espai i passà a quatre pàgines del tany quartilla.

La gent li deia "la fua de la Bona Pau", qualificatiu molt simpàtic que encara molts continuen dient-li. Des de llavors, amb dificultats constants, no ha deixat de sortir a l'encontre dels lectors.

Quan giram la vista cap enrera i contemplam des del principi la trajectòria de la nostra revista –la del poble– no ens sembla ver. Han passat des del seu naixement més de 42 anys. S'ha arribat al número 500.

Queda ben clar un fet: si no hagués estat per la iniciativa i l'audàcia de don Bernat Martorell, què llançà el primer número, nosaltres encara segurament estaríem només parlant de la revista. Possiblement no hagués sortida a llum, ja que fou ell el qui, amb decisió, fundà **Bona Pau** i els primers números foren elaborats literalment per ell tot sol.

Ens alegra veure ja firmes de gent jove de vàlua i preparada que comença a col·laborar-hi també. Animam i demanam a tots, especialment als joves, que treballin perquè la nostra revista –la de tots els montuïrers– sigui digna del nostre poble i es vagi superant.

És la nostra deixa. La tasca de tots.

Comissió de Cultura de l'Associació de Persones Majors de Montuïri

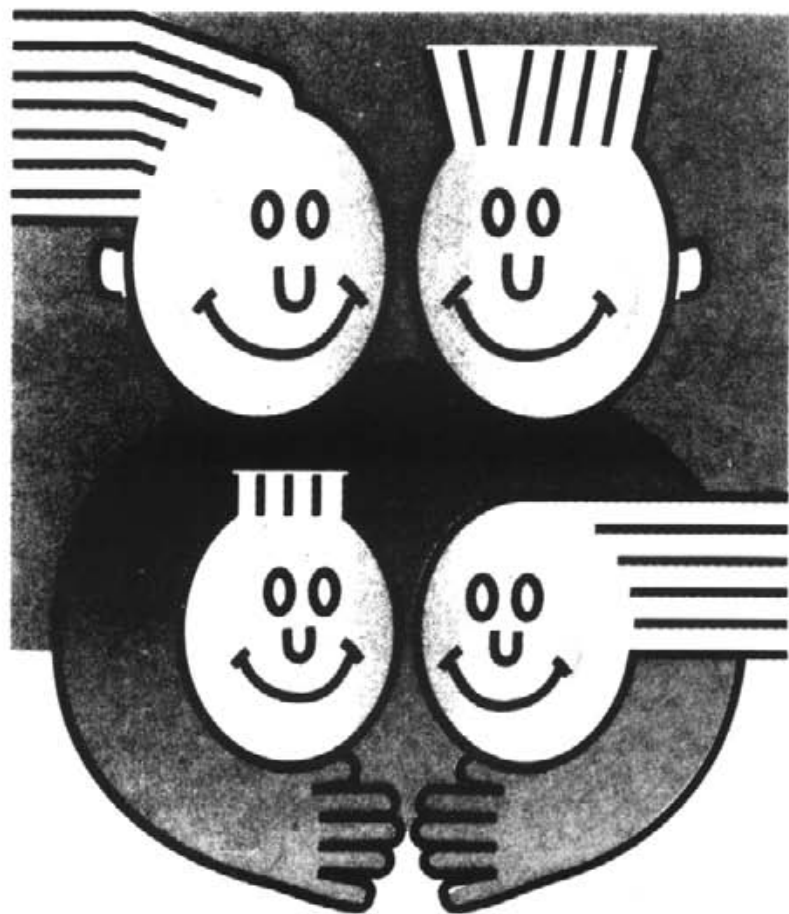
Palma de Mallorca

**18 al 20 Novembre
1994**

1994 Any Internacional de la Família

CONGRESO INTERNACIONAL DE LA FAMILIA

FAMILY INTERNATIONAL CONGRESS

**Congrés
Internacional
de la Família**

GOVERN BALEAR

Consellera de Governació

Catalina Cirer, Consellera de Governació Invitació al Congrés Internacional de Família

En una època en què la pèrdua o recuperació dels valors tradicionals depèn sovint de modes més o menys duraderes, la família subsisteix segurament

perquè sembla ser que, ara per ara, cap altra fórmula social l'ha deixat de banda.

Considerada per antropòlegs i sociòlegs la unitat bàsica i primària de la societat humana, la família és la primera referència que tenim del que després seran les nostres relacions amb la societat a la qual hem de viure.

Però no sempre aquesta referència de la família com a element bàsic d'integració social és totalment positiva. Per desgràcia ens trobam amb famílies que pateixen problemes de distintes característiques, famílies a les quals no són possibles factors com una convivència feliç, l'estimació, la realització personal de cada un dels seus membres.

I és un compromís de tots nosaltres fer possible que s'evitin aquestes situacions. Cada un de nosaltres hem de lluitar pel

nostre entorn familiar, perquè entre tots fem possible superar els entrebancs, perquè entre tots la felicitat sigui major i la tristesa sigui de cada vegada més petita. Si sabem preservar el nostre nucli familiar sabrem contagiar al company d'escola, de feina i als veïnats el nostre benestar i contribuirem a què la nostra societat sigui millor.

Dins un altre ordre de coses i com a responsable d'una Conselleria allà on s'exerceixen les competències en matèria de família dins aquesta Comunitat voldria dir-vos que és competència de les institucions públiques i privades vetllar perquè la família, considerada cèl·lula bàsica de la societat, pugui exercir els seus drets però també hagi d'assumir els seus deures amb la societat de la qual és arrel. Per això la Conselleria de Governació té clar que és una tasca seva garantir a les famílies de Balears un suport institucional i, per fer-ho possible, està confeccionant, amb la col·laboració de les entitats locals que treballen en aquest àmbit, un Pla Integral de Família que s'executarà a través de la Direcció General de Joventut, Menors i Família.

No voldria enguany deixar de parlar

del que celebrem segons proclamació de les Nacions Unides: L'Any Internacional de la Família. Per contribuir a tots els actes internacionals hem realitzat diverses actuacions (cicle de vídeo-forum, conferències, escola de pares, publicacions, concursos escolars, etc.) però la culminació serà un Congrés Internacional de Família que se celebrarà a Palma del 18 al 20 de novembre i que reunirà a autoritats polítiques de tot el món i a professionals de prestigi internacional que treballen en aquest àmbit.

El Congrés Internacional de Família s'adreça a juristes, economistes, assistents socials, psicòlegs, periodistes, pedagogs, sociòlegs i tots aquells professionals i estudiants interessats.

M'agradaria dir-vos, per si vos interessa, que les inscripcions poden fer-se efectives a la Secretaria del Congrés Internacional de Família de la Conselleria de Governació abans de dia 7 d'octubre.

Estaríem molt contents de veure gent d'aquest poble de Montuïri entre els assistents al congrés.

Una felicitació cordial per l'edició del número 500 de *Bona Pau*.

Res més. Heu de saber que estam sempre a la vostra disposició.

Una salutació afectuosa.

Catalina Cirer Adrover
Consellera de Governació

Gabriel Miralles Pizà

Bona Pau, observadora

No fa gaire temps ja recordàvem el quaranta aniversari del naixement de *Bona Pau* i expressàrem les benhaurances, patiments i vicissituds per les quals

havia atravesat la publicació parroquial dels del seu naixement allà pels anys de la postguerra fins al que és actualment una de les principals revistes de la premsa forana.

Bona Pau ha estat sens dubte "observadora" de la realitat montuïrenca des de fa més de quaranta anys, reproduint en cada moment el tarannà del nostre poble des del caire religiós, passant per notes de societat, pluviometria, dades demogràfiques, entrevistes, política, esport, etc.

El que ara escriu ha pogut emocionadament comprovar la data del seu naixement publicada fa més de 30 anys i les ressenyes dels amics que ens han deixat. De la notícia més significativa fins a la de més rabiosa actualitat. L'hemeroteca de *Bona Pau* podrà ser estudiada pels montuïrers que encara estan en camí, això des del punt de vista antropològic, lingüístic, religiós i històric és prou interessant. També destacaria el paper que ha jugat la "fulla" entre els montuïrers de la "diàspora" que no poden estar entre nosaltres i que a través de la lectura de *Bona Pau* ensumen cada any l'aroma que desprèn l'afabaguera a l'agost montuïrer i poden rememorar antigues enyorances de la seva estada al poble i se senten un poc més prop de tots nosaltres.

A l'haver de destacar algun fet al qual ha contribuït molt decisivament la revis-

ta ha estat sens dubte en l'aspecte de la normalització lingüística del nostre poble, fent esborrar molts de prejudicis alhora d'emprar normalment la nostra llengua de forma escrita.

Bona Pau és un clar exemple de símbol de constància, perseverància, i de fidelitat a una empresa difícil, que exigeix molta dedicació, i que aquesta no està a l'abast de totes les persones. Això ha estat fins ara possible, però no queda garantit pel futur. És l'hora que així com els cossiers més vells donaren l'alternativa a uns més joves, és, creim, el moment que la lloable feina individual realitzada per la direcció de *Bona Pau*, s'asseguri que el relleu no perilli i obrint les portes de la revista a tots els montuïrers, sense exclusions ni sectarismes, puguem contribuir entre tots a continuar fent història i a fer poble. Que sia per molts d'anys.

Gabriel Miralles Pizà
Secret. Gral. PSIB-PSOE Montuïri

Consevrem el nostre patrimoni cultural

Formiga blanca a l'església parroquial

A principis dels anys setanta, en ocasió de la publicació d'*Un poble, un temps*, ja denunciàvem l'estat greu de deteriorament en què es trobava el retaule dit de Sant Pere, del segle XVI, del pintor Mateu López, així com ens queixàvem també de la mal dita "reforma" que sofrí l'església parroquial quan amb l'excusa de fer trispol nou es va fer malbé tot el conjunt de vasos sepulcrales de la nau principal de l'església en què havien estat enterrats els nostres avantpassats montuïrers des de l'època medieval fins al segle XIX.

Han passat vint anys i la situació ha sofrit un salt qualitatiu d'una gravetat i d'uns conseqüències ben fàcils de preveure si no s'hi posa remei en un espai breu de temps. La formiga blanca, nom popular genèric dels tèrmits, un insecte absolutament destructiu i que en poc temps s'ensenyoreix del fustam de qualsevol edifici i el rosega fins a deixar-lo purament en una simple carcassa corcada, és present des de fa un temps a l'església parroquial i s'ha assentat amb èxit en algunes de les capelles i va avançant dia a dia. D'entrada, tal com pot veure el lector, ha fet estralls extraordinaris en la capella del Nom de Jesús, dels segle XVII, una de les joies que conservam —o conservàvem— del patrimoni artístic del poble. L'insecte va rosegant la fusta més blana i deixa només les fibres més dures i el tel de la pintura, la qual cosa fa que l'obra d'art, sense suport, en un tres i no res es destrueixi. L'estat de les capelles de Sant Josep i de la Immaculada Concepció també és greu, però el mal no és tan evident com en l'altra capella esmentada.

D'altra banda, fa alguns anys que el retaule de Sant Pere, a causa de la formiga blanca, va ser retirat i fumigat convenientment i es va haver de cremar el fustam que l'aguantava, dels anys cinquanta. El retaule segueix embolicat, ara sense formiga blanca, però, fins quan haurérem d'esperar per a veure'l de bell nou, restaurat, a l'església?

És cert que aquests darrers anys, coincidint més o menys amb el Concili Vaticà II, la litúrgia i els actes religiosos han sofrit canvis importants i, de fet, mols d'objectes de la cultura material lligats a aquests actes han caigut en desús. Què

Els tèrmits han corcat el llenyam de la capella del Nom de Jesús

▲
Una de les joies del nostre patrimoni artístic, en perill

Fragment del retaule de Sant Pere, obra del pintor Manuel López, del segle XVI

n'hem de fer, però, d'aquestes mostres de la cultura tradicional? Pensam que no és difícil entendre que el fet que una cosa caigui en desús no ha d'implicar sempre, necessàriament, que acabi al foc o al fens, sobretot quan aquests objectes, a més d'haver estat el fruit de l'aportació del poble tot al llarg de la història, han donat una fesomia peculiar a la cultura, a la manera de fer i de ser, de la nostra comunitat. Per posar remei a tot això, però, pensam que són imprescindibles dues coses. En primer lloc cal saber què tenim ara, i en aquest sentit creim que és mester elaborar, o actualitzar, un inventari descriptiu, minuciós, amb imatges, de tot el nostre patrimoni i, d'altra banda, és imprescindible que

aquests objectes siguin conservats en condicions adequades, al lloc corresponent, sigui a l'església o a la rectoria.

És probable que qualcú pugui —o vulgui— pensar, per excusar-se i fugir de responsabilitats, que això és patrimoni de l'església i que aquesta ja se n'averdrà. Tanmateix, convé recordar, que, sense perjudici de la propietat legal, hi ha la responsabilitat cívica i ètica de conservar el propi patrimoni i, en suma, la consciència de poble. Tenguem present, també, dos altres aspectes: el primer, que almenys fins al segle passat era el poder civil precisament qui s'encarregava de totes totes de la conservació en general del patrimoni, civil i eclesiàstic, i de subvenir, en definitiva, a les necessitats de la vida parroquial. I segon, simple conseqüència del primer, que si l'església parroquial i el patrimoni religiós en general són el que són, deriva del fet que els parroquians, montuïrers i montuïreres, des de la fundació de la vila l'any 1300, ho han fet possible.

Arribats aquí, i com a conclusió, si volem que el patrimoni eclesiàstic i civil, de Montuïri es conservi, pensam que és imprescindible que cada montuïrer i montuïrera prengui consciència d'aquest problema i, en primer lloc, les autoritats, eclesiàstica i civil, de Montuïri, de Mallorca i de la Comunitat Autònoma en general. De precedents desgraciats n'hi ha tots els que vulgueu. Fa pocs anys els parroquians de Búger varen haver de veure com un mal dia feren una focatera de les restes, totalment corcades a causa de la formiga blanca, dels retaules de l'església parroquial. Els montuïrers i montuïreres ens hem de demanar, ara i sense excuses i estúpides divagacions, si volem que el dia de Sant Bartomeu, amb l'església plena de gom a gom de propis i estranys, hàgim de veure els cossiars ballant l'Oferta, davant les capelles nues, sense retaules, o, per contra, amb l'esforç de tots, volem fer possible la restauració i conservació del nostre patrimoni cultural.

Joan Miralles i Monserrat,
catedràtic de la UIB

Joana Maria Palou,
conservadora de la Secció de Belles Arts del Museu de Mallorca.

El turisme: una indústria degradant i degradadora

Una veu convencional va anunciar l'imminent aterratge a l'aeroport de Son Sant Joan. Amb la mecànica habitual indicà als passatgers que es lligassin el cinturó de seguretat, que no fumassin i que posassin el seient en posició vertical. En James va seguir totes les instruccions de l'hostessa de vol mentre pel finestró de l'avió contemplava, entre volubles bombolles d'aire, el panorama. Mai havia tingut especial interès de passar unes vacances a Mallorca. No n'hi havien parlat gaire bé de l'illa on estava aterrant. No era amic de les aglomeracions, ni de la bauxa agressiva, ni de la massificació turística, ni del renou, ni... Aquest estiu però, els conflictes en el món àrab, la guerra a l'antiga Iugoslàvia i la manca de pressupost li havien reduït les possibilitats i no havia tingut altra opció que venir a visitar l'illa. Tanmateix li feia il·lusió, a més de prendre el sol, conèixer la gent i els costums del lloc.

L'edifici terminal de l'aeroport era un caos. Una multitud enfollida trespava neguitosa. On són les maletes? Els nins! No et descuidis dels nins! Guies que cercaven els seus turistes. Turistes que cercaven el seu guia. Mira si queda cap cotxe per llogar! I la bossa de mà? On has deixat la bossa de mà? No facis tanta via que ens perdrem! Taxi! Taxi! En James es començà a posar nerviós. Havia arribat a l'illa anomenada, fins fa poc, de la calma.

La terminal de sortida presentava, encara, un aspecte més aterrador. Milers i milers de turistes dormitaven tirats a part o banda en aquella dantesca sala. Malsofrits, indignats, suportaven les conseqüències d'una vaga de controladors aeris talment com si fossin punyits per forques incandescentes dins un infern democràtic. I allà, enmig d'aquella immensa estança, on les diverses llengües es confonien produint un ressò només similar al de la Torre de Babel, surava la flaire inconfusible d'una agrupació folklòrica. La revetla de Santa Pixedis intentava amortir amb els seus balls, gipons, mocadors, calçons amb bufes, guiterrons i altres herbes l'ànim crispats dels viatgers. Però "Sa madona loca des puig de Sineu" provocava tal indiferència a

aquell guirigall de cossos insuls, que veure-ho, petrificava la sensibilitat de qualsevol observador atent. En James, respectava molt la cultura popular i no podia aguantar que fessin el pallasso. Tenia ben clar, que quan la cultura popular està en funció d'interessos partidistes, propagandístics, econòmics, etc, esdevé ràpidament folklore. El folklore és cultura popular mercantilitzada.

Després d'una hora grossa de lent viatge, a través de carreteres estibades de vehicles, va arribar a una preciosa cala del llevant mallorquí. Les aigües transparents es fonien amb la llum blavenca del sol i els pins, com habitants salvatges, regalaven la seva aromàtica i ombrívola vitalitat, només sacsejada per l'embat, color de nacre, color d'escuma blanca. Llàstima però, que una infinitat d'hotels, hotelots, apartaments, restaurants, cafeteries, cerveseries, hamburgueseries, discoteques, xalets, saturassin completament el paisatge i un caramull de iots de plàstic tacassin, amb les seves porqueries i murques olioses, l'aigua.

Les notícies locals no podien ésser més bones. Les autoritats polítiques i econòmiques respiraven eufòria i el seu alè s'estenia per tota l'illa. Hi ha una ocupació total. En aquest estiu sec, eixut, rigorosament calorós, amb les reserves d'aigua esgotades, el turisme ens ha envaït massivament, ocupant tots els racons de la nostra terra i això ha d'ésser

motiu de satisfacció general. En James llegia aquestes informacions al diari (com sabeu, a Mallorca hi ha cinc diaris escrits en castellà i un en anglès, però curiosament, cap en català). També hi havia una activitat febril a una immobiliària situada al mateix nucli turístic. Tot eren facilitats. Si en James volia adquirir un terreny per construir-hi una casa no tendria cap problema. Els mallorquins ho venen tot. Tanmateix els conreus no donen res i baraten anys i més anys de dignitat per un "Mercedes" que aviat estarà rovellat.

La veritat és que frissava d'anar-se'n. Estava fart d'aquest macro-muntatge turístic on els mallorquins eren una espècie rara. Era la pregunta que molts es feien: On són els mallorquins? Quins són els seus costums? Quina és la seva cultura? Mentre l'avió s'enlairava, en James es demanava tantes coses i res entenia. El paguen molt car els habitants d'aquesta terra, el crostó de pa que el turisme els deixa. Si els grans beneficis d'aquest negoci van a parar a poquíssimes butxaques i, en canvi, els innombrables perjudicis recauen damunt tots. L'avió es va submergir dins la nit estrellada deixant una infinitat de llumets que omplien quasi tota l'illa. Tot plegat era com una gran ciutat de vacances que surava enmig d'una mar d'il·lusions.

Sa talaia d'en Rubí

Seguridad y Limpiezas, S.A.

Gremio de Tejedores, 34 (Pasaje)

Tlfs. 29 50 92 - 29 50 63 - 20 63 11

Pol. Son Castelló

07009 Palma de Mallorca

Carta al director

Les cossieres, discriminades

Amb el prec de la seva publicació a Bona Pau hem rebut la següent carta:

Sr. Director:

Recentment i aprofitant les festes del propassat Sant Bartomeu es va retre un homenatge als montuïers que havien estat cossiers.

Aquesta manera de reconèixer els mèrits d'unes persones que han transmès la tradició dels nostres balls d'una generació a l'altra és un acte lloable.

Ara bé, el motiu d'escriure-us aquestes lletres es deu a què, per haver pertangut a un grup de cossiers, ens sentírem una mica discriminades per part dels organitzadors, puix que els actes tingueren caràcter oficial.

Cal contar l'esdeveniment, ja que la majoria dels joves del nostre poble el desconeixen.

Al final de la dècada dels anys cinquanta, un estol de joveçanes agosarades i amb molta d'il·lusió va adonar-se de la vàlua dels nostres balls i que era hora de donar-los a conèixer tant a nivell nacional com internacional.

Fou aprofitant l'oportunitat que ens oferí "*Coros i danzas*" de la "*Sección Femenina*" (que recopilava el folklore espanyol) d'anar a Madrid a una demostració dels nostres balls.

Els participants eren de totes les províncies i no es tenien en compte les pròpies idees polítiques.

Amb el recolzament del consistori vigent es formà un grup d'al·lotes, les quals, juntament amb els cossiers que aleshores estaven disponibles, i mestre Joan "Niu", començarem a assajar.

El dia de l'actuació, que va ésser en el "*Teatro Español*", sortírem a l'escenari ballant "*Els mocadors*" i formàrem el rotle amb la dama enmig.

Quan sentírem les primeres notes del flabiol i el tambor, les cames ens deixaren de tremolar, i amb veneració, com si fos un ritual, ballàrem aquelles danses als sons que tant estimam i que tant representen per a nosaltres.

Deguèrem deixar ben alta l'enseny de Montuïri quan el públic, format pel cos diplomàtic, intel·lectuals, periodistes, actors, etc... (tots amb rigorosa invin-

tació), aplaudiren una bona estona; i el jurat ens concedí el "Primer premi nacional de dansa antiga" degut a la seva originalitat i pureza.

D'aquest fet, què ara ja n'és història, no en tenim cap document que l'avalí i suposam que deu constar en el llibre d'actes de l'Ajuntament.

El fet es va publicar a distints mitjans d'informació. Una cossiera sortí retratada en colors a la portada del diari "Ya". En tenim fotografies i el testimoni dels montuïers que, a la tornada, ens rebe-

ren a plaça. Ara bé, ens preguntem: Per què aquesta omisió de part dels organitzadors a l'hora de reconèixer uns mèrits que ens corresponen?

Es tracta d'una raó de sexe, "masclisme", motivat perquè els cossiers hagin estat sempre homes?

És possible la influència dels nous descobridors de la vàlua dels cossiers?

És per ignorància o desconeixement dels fets?

Lluny de nosaltres pensar altra cosa que no cal mencionar.

De totes maneres aquest esdeveniment que hem contat, ja pertany a temps passats i, amb reconeixement o sense, tenim el plaer i l'orgull d'haver estat la nostra colla la que guanyà, per a Montuïri, el Primer Guardó Nacional de Dansa Antiga i haver tret a la llum i propagat, prest farà 38 anys, el valor dels nostres balls.

Ningú es pot imaginar l'emoció que sentírem en contemplar (les que aquell dia no actuàvem) els cossiers ballant als sons de les conegudes melodies acompanyades del trillejar dels cascavells, enlluernant els espectadors amb l'espi-reig dels miralls què adomen els capells, els moviments dels faldons amb suaus colors rosats, verdosos i grocs; el volete-

Reproducció de la portada del diari madrileny "Ya" del 4 de desembre de 1956 amb mestre Joan "Niu" i na Margalida Mora "Baca", quan les cossieres —a les quals fa referència aquesta carta— obtingueren a Madrid el primer premi nacional de dansa antiga

jar dels mocadors amb l'emblemàtic ramellet verd a les mans i, sobretot, el triomf del bé sobre el mal simbolitzat per la dama i el dimoni.

En veure ballar els cossiers no els hem de contemplar sols amb la vista, sinó també amb el sentiment, i rebre el missatge que ens transmeten d'art i poesia i així poder captar les al·legories que volen representar cada una de les danses que interpreten.

Tal volta això ens ajudi a superar altres deficiències humanes.

Abans d'acabar volem donar les gràcies als antics cossiers per haver demostrat companyerisme en el moment d'agrair l'homenatge que se'ls retia el passat 21 d'agost.

També donar les gràcies al director de *Bona Pau*, ja que en diverses ocasions ens ha citat.

I transmetre l'enhorabona a Onofre Arbona que ha sabut elevar els números inicials de *Bona Pau* a la categoria de revista informativa i divulgativa del pensament montuïrer. Li desitjam que pugui arribar a publicar el 2.000.

Un grup de Cossieres

S'ha dit que...

... sobre el "dimoni" de Sant Bartomeu

En aquest número 500 hem cedit amablement l'espai a "En Macià des Cantó", perquè considerem que tot quant ha escrit sobre "El dimoni de Sant Bartomeu" no és més que un recull d'allò que la gent pensa, comenta i diu sobre tan popular i insubstituïble figura de les nostres festes.

Els personatges més significatius dins la mitologia del nostre

poble indubtablement són els cossiers i el dimoni. Supòs que amb això hi estam tots d'acord. Si m'ho permeteu voldria ocupar-me d'en *Banya Verda* exclusivament, exposant unes quantes consideracions.

- És un gran corredor a peu.
- Identifica els qui encaixa pels seus garrons.
- Les seves carícies es tradueixen en llenderades. I ens cau bé.
- És la figura que, fent-los por, més enyoren els nins.
- Et mira, estiguis on estiguis.
- No s'ha romput mai les banyes pensant. I malgrat això les té impressionants.

• Els dimonis dels altres pobles solen dur una força amb les mans, no sabem si són mascles o femelles. Amb una paraula: són de "pienso".

• El dimoni de Sant Bartomeu és mascle i porta amb les mans barrota i corretjades, que imposen més respecte que la força.

- És fotogènic cent per cent.
- No parla, bramula.

• Quan la dama dels cossiers l'agafa per les banys, es posa coll tort.

• Retgira els nins i nines, també a les al·lotetes "quinzeanyeres"; diverteix els grans i fa somriure els vells.

• És el millor per posar ordre durant les festes de Sant Bartomeu.

• No dona ordres, però tothom, sap que ha de fer quan el veuen venir.

• Algú ha fet primer a les corregudes del darrer dia de les festes degut a "l'ajuda" d'en "Banya Verda".

• Encaixa tots els nins i nines del poble, però estam segurs que els defensaria de qualsevol perill amb la barrota i corretjades.

• Qualcú s'imagina el dimoni de Sant Bartomeu, un dia de febrer, sense sol, amb una bona gelada enmig de plaça i tot sol?

- Es poden concebre els cos-

Simpàtica escena del "dimoni", enguany, després que un nin havia caigut.

siers sense el dimoni?

• Quan senya el rotle amb la barrota perquè ballin els cossiers, tothom dona botets amb les puntes dels peus cap enrera.

• Mai ha fet tornes a la dama ni a cap cossier.

• No se sap quants de nus duu a la llendera. No lleu contar-los-hi.

• Fa tota casta de cabrioles davant una al·loteta guapa.

• No fa olor de sofre, però sí de "suarda".

• No hi ha cap cotxe que contradigui les seves ordres. Els atura a tots quan ballen els cossiers. Seria capaç d'aturar un tren.

• Suposam que seria feliç si pogués enrevoltar la llendera qualche vegada pels garrons d'alguns garruts de més de 40 anys, d'aquells que actualment, fent estol, li corren davant.

• Estam segurs que un bou, amb el seu gran banyam, tornaria enrera si es topàs amb ell.

• Així i tot és inofensiu i, en les nostres festes, imprescindible.

• Per cert, on penja el vestit i la carota després de les festes?

En Macià des Cantó

A les terres on hi hagué aigua en abundància, enguany es pogueren recollir grossíssimes carabasses, com aquesta quan encara no havia acabat de créixer, devers Son Vanrell

L'Ajuntament informa

Resum de l'acta de la sessió plenària ordinària celebrada el 22 de setembre de 1994

Informes de l'Alcaldia

El batle va informar de la visita feta al Delegat del MEC per tal posar calefacció a les escoles. Aquest li demanà un pressupost i li feu entreveure fins on podia arribar la subvenció.

Modificació el pressupost 1994

S'acordà que a la partida d'obres vàries i cimiteri que té una consignació de 1.327.973 pessetes, se li afegissin 926.800, que procedeixen de la partida sobre pavimentació de camins rurals, més 2.786.966, de la partida de reforma del pes municipal. D'aquesta manera arriba a 5.041.739 pessetes.

Pla d'Acció Especial

El Consistori va acordar comprometre's a transferir al CIM l'aportació corresponent a l'obra d'ampliació del cimiteri, per a la seva contractació.

Reforma dependències municipals

S'acorda iniciar la tramitació per a l'adjudicació de l'obra de reforma de dependències municipals per un pressupost de 10 milions de pessetes

Pla d'Obres i Serveis, 1995

S'acordà sol·licitar la inclusió en el Pla d'Obres i Serveis de 1995 de l'obra "Pavimentació de carrers urbans - 1ª Fase" amb un pressupost de 24.734.781 pessetes, de les quals el 80% l'aportaria el CIM i la resta, l'Ajuntament, anys posterior es realitzaran la 2ª i 3ª fase.

En aquesta obra —explicà el batle— hi està inclòs el fresat de l'actual paviment, la regulació de la base, una regada d'imprimació i adherència, una capa de rodament de 4 cms. de gruix, més la reparació de les voravies. En aquesta primera fase hi estan inclosos els carrers Major, Es Pujol, de Baix i els que hi donen i tota la zona del Molinar, des del carrer de Sant Antoni.

Condonació de la contribució rústica

Amb motiu de la sequedat que enguany ha assolit els terrenys de secà, s'acordà condonar la contribució d'aquests terrenys. D'aquesta manera l'Ajuntament deixarà de cobrar 66.010 pessetes.

Homenatge a Pere Miralles Roca

S'acordà constituir una comissió amb un representant de cada partit polític per retre un homenatge a Pere Miralles Roca el dia de la festa de Santa Cecília, amb motiu dels 25 anys d'exercir la direcció.

Arreglament de la Creu de Ca ses Monges

Es va aprovar el plànol redactat per l'arquitecte municipal sobre l'aixecament de la Creu de terme de Ca ses Monges. Es canviarà de lloc i serà col·locada aproximadament allà on estava fa mig segle. *(Estarà situada a l'esquerra davallant pel carrer el Pou Nou i quasi en el mateix indret d'on estava abans, però els qui pugin pel carrer de Palma cap a Sant Joan o cap al del Pou Nou, no hi passaran per la dreta).*

Comissió per a la concessió "Bar camp de futbol i piscina"

S'acorda constituir una comissió integrada per un representant de cada partit polític per a la concessió de l'explotació de del bar del camp de futbol i de la piscina municipal.

Acumulació secretaria

El secretari va informar que a partir d'ara deixa de prestar els serveis a la secretaria de Sencelles-Lloret, que tenia per acumulació.

(Cal fer constar que tots els acords presos fins a aquest moment ho foren per unanimitat)

Moció del PSOE

El grup municipal del PSOE va presentar una moció demanant que es realitzàs per una empresa especialitzada, una auditoria contable i financera a fi de determinar clarament la situació econòmica de l'Ajuntament, a més de poder establir si els procediments contables utilitzats són els més correctes per dur un control pressupostari exhaustiu i real.

Aquí el batle va convidar els representants dels partits polítics a l'elaboració dels propers pressuposts municipals de 1995 i va proposar que s'esperí després en cas de voler insistir en la mateixa moció.

La moció presentada no va prosperar per 5 vots en contra (PP) i 4 a favor (PSOE i PSM).

Formiga blanca a l'església

El Consistori va expressar la seva disposició a col·laborar i en tot cas gestionar la solució del problema de la formiga blanca que espenya diferents retaules de l'església, considerats com a part del patrimoni artístic de Montuiri.

Precs i preguntes

PSIB-PSOE

P. Estat de la liquidació de les festes Sant Bartomeu-94

R. Ingressos, 1.567.000. Despeses, 3.376.908 pessetes.

P. Relació de les llicències d'obres atorgades en els darrers mesos amb el seu import.

R. Se li proporcionaran fotocòpies.

P. Relació de pagaments de la construcció de la residència de la 3ª Edat i la seva comparació amb el projecte inicial.

R. De la 1ª fase hi ha pendent de pagament 67.577 pessetes i de la segona, 3.041.631. El pressupost de la 1ª era de 24.046.341 i el de la segona, de 37.100.000. D'aquesta hi ha pendent d'executar obres per valor de 9.361.371 pessetes.

(Se'n feren d'altres, unes reiteratives d'anteriors sessions i altres formulades en el mateix moment)

Molèsties nocturnes

A conseqüència els extravagants re nous que nombrosos grups de gent jove produeix durant les matinades dels disabtes i diumenges, sobretot pels carrers de Baix i confrontats, on hi ha els "pubs", el batle, a principis de mes va haver d'ordenar que aquests locals tancassin com a màxim a les tres, a fi d'evitar que la gent de les cases d'aquests carrers veiessin perturbada la tranquil·litat, precisament en hores en què manco soroll hi hauria d'haver.

Trasllat de l'estany

L'edifici on hi havia l'estany, en el carrer Major, ha estat totalment esbucat a fi d'edificar-lo de nova planta. Mentrestant el despatx s'ha traslladat al número 41 del mateix carrer.

Accident mortal a la mar

A causa d'un fort temporal a la mar, dia 4 de setembre en aigües el Port d'Andratx, d'on era metge, moria Ferran Garcella Suñer, fill únic de na Margalida Suñer (germana d'en Gabriel i d'en Joan). Decansi en pau.

Gimnàstica

Acabat l'estiu, dia 5 de setembre es tornaven reanudar en el gimnasi (on era el cafè de Can Tomeu), les classes de gimnàstica per a gent de tota edat, que tan bona acceptació tengueren el curs passat.

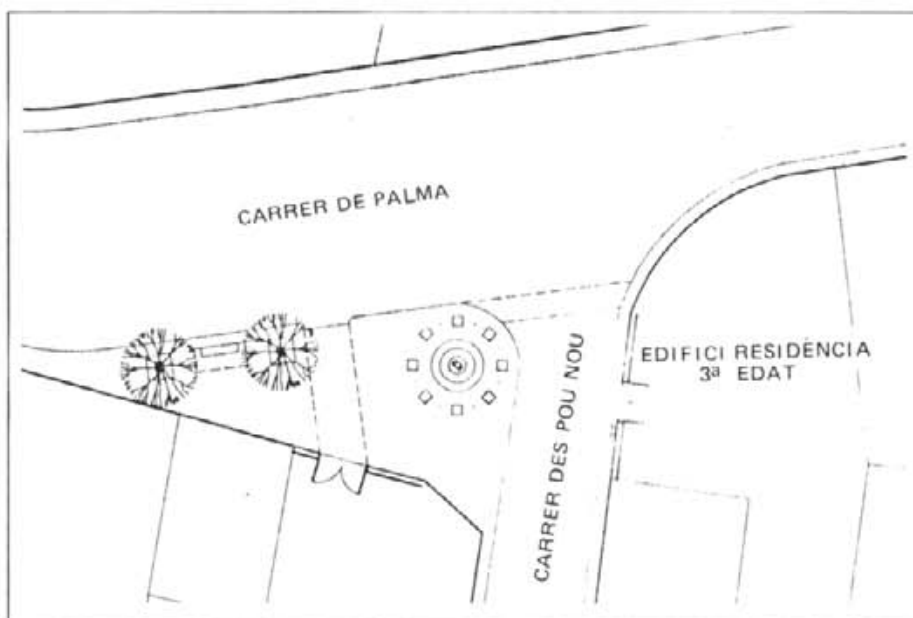
En contra d'una autovia

A principis de setembre es va parlar a Ciutat d'una innovació en el pla de carreteres del Govern Balear. S'apuntava la possibilitat de construir una autovia Palma-Manacor. Però diferents batles s'hi oposaren, entre ells el de Montuïri, sobretot ara que a la carretera s'hi han instal·lat negocis. De moment sembla que aquesta innovació ni tan sols es projectarà.

Concerts de música

Com anys anteriors, a darrera hora de l'horabaixa dels diumenges entre Sant Bartomeu i la Mare de Déu de setembre,

Canvi de lloc de la Creu de Ca Ses Monges

En el plànol es destria on estarà col·locada la Creu de terme de Ca Ses Monges. Més enllà encara s'hi plantaran dos arbres

la banda de música va oferir diferents concerts, els quals tengueren bona collida.

Professorat del Col·legi

Els professors que aquest curs impartiran classe en el Col·legi "Joan Mas i Verd" de Montuïri són els següents:

Aina Ferrer Torrens	Preescolar	3 anys
Catalina Quetglas Sureda	"	4 anys
Margalida Clar Tur	"	5 anys
M ^a Elena Calafat Cañameras		1 ^a
Catalina Martorell Llaneras		2 ^a
Àgueda Palliser Truyol		3 ^a
Rosa Miralles Serra		4 ^a
Josep M ^a Munar Vich		5 ^a
Antònia Santandreu Servera		6 ^a
Catalina Gayà Bauzà		7 ^a
Antoni Gornals Mesquida		8 ^a
Guillem Fiol Tomàs	Ed. Física	
Joan Sorell Juan	Director	

Perles Orquídea

Les obres per a l'edifici de "Perles Orquídea" que s'aixeca en Es Creuers van a marxes forçades, ja que la direcció de l'empresa té previst que la inauguració es dugui a terme els primers dies de gener de 1995.

Exposicions

Encara que en retràs, cal fer una menció especial a l'exposició fotogràfica

que durant les passades festes de Sant Bartomeu es féu al local de "Sa Nostra" sobre els molins de Montuïri, particularment pel gran valor històric i divulgatiu. Una exposició que encara roman allà mateix i que en esser desmuntada passarà a la Biblioteca Municipal.

Pujada a Lluç

La tradicional pujada a Lluç de la Part Forana enguany tengué lloc la nit del 10 a l'11 de setembre. Hi participaren uns 150 montuïrers. Uns pocs feren tot el recorregut (des de Montuïri) a peu. La majoria va caminar des d'Inca a Lluç. El cansament, però, no va minvar l'animaació en cap moment.

Ajuda al menjador del Patronat

Dissabte dia 17 un grup de 5 persones de Montuïri va servir el dinar als transeünts que acudeixen al menjador del Patronat Obrer de Palma, donant així el suport a una obra social digna de lloança.

Gelatada

La gelatada que celebren les persones majors a finals d'estiu i que enguany estava previst fer-la a la tarrassa de la piscina d'Es Dau, degut al mal temps es va haver d'ajornar al primer d'octubre.

Lluís Mª Segura, relacionat amb Montuïri durant més de 20 anys mitjançant el "Cine Royal"

Una persona vital dins "Exclusivas Films Balears". Eficient i eficaç. Des de la seva taula de treball atén i despatxa multitud d'assumptes amb decisió. Responsable i conscient del que duu entre mans, es mou i decideix amb seguretat. Aquest és en Lluís Mª Segura que es pot veure en el despatx de l'empresa de cinematografia abans citada.

Hi ha una altra faceta en ell que segur ha passat desapercebuda per moltes de les persones que l'han tractat o es relacionen amb ell: la seva sensibilitat, al mateix temps que una inquietud per tot el que es refereix al ser humà.

Correcte i amic de donar explicacions amb to convincent ens sorprèn positivament en el seu mode de contemplar la vida, i la seva experiència. Així i tot ens sembla que si es pogués comunicar més i canviar impressions amb les amistats, desapareixeria una certa melancolia que li endevinam darrera les seves rialles. És una persona amb qui es pot confiar.

Un home vinculat amb el nostre poble durant més de vint anys. Va néixer a Palma el 19 de febrer de 1937. Estudià dos anys al Seminari i després al col·legi "La Salle". Es casà i tengué fills.

—Pots dir-nos, Lluís, quin temps va dur la firma que representes el "Cine Royal" de Montuïri?

Ens contempla amb un posat, que en certa manera desarma el seu interlocutor. Segur d'ell mateix.

—En aquests moments no tenc a mà la documentació per contestar-te amb exactitud. Aquests documents ja estan arxivats. Però més de vint anys.

—Els darrers anys, si no ens equivoquem, durant dos o tres, dugueres el cinema de Montuïri pel teu compte. Per quin motiu el tancareu?

Fa una miqueta més enrera la seva cadira, s'asseu més bé, compon amb un moviment mecànic uns papers de damunt l'escriptori que tenim entre nosaltres, i contesta.

—Això necessita abans donar uns detalls. Primerament i degut a la crisi que a començament dels anys setanta sofrien les sales de projecció, es féu necessari duu uns quants pobles junts perquè les

ÉS L'ORGANITZADOR
DELS CAMPIONATS
DE TRUC DE BALEARS

despeses no fossin excessives. D'aquesta manera ho tenfem organitzat a bastants de pobles de Mallorca. Montuïri es duia juntament amb Algaida i més tard amb el poble de Sant Joan. Es donà la circumstància que el cinema d'aquest darrer poble quedà destruït per un incendi. El cinema de Montuïri tot sol no podia superar les despeses, i tancàrem.

—Responia el públic de Montuïri en quant a la seva assistència?

—Sí. Responia molt bé. A Montuïri els agradava el cinema. Reconeixien una cinta de qualitat. Tenc un bon record del poble.

—És possible la reobertura de les sales o alguna sala de cinema d'un poble com Montuïri?

—Molt difícil, per no dir impossible. Em refereixo a nivell comercial. En pla cine-club o cine-estudi és una altra cosa. Mira, avui no hi ha distàncies, les persones que van al cinema, totes acudeixen des dels diferents pobles a les sales de cinema de Palma.

—Quin tipus de persones van al cinema actualment?

—Els joves. És més, saben què volen i què van a veure.

—Quantes sales administra aquesta empresa a Palma?

—Actualment disposam de la "Sala Augusta", un complex de cinc sales on dues persones controlen la cabina única de projecció, encara que està programada perquè la controli una sola persona. És el darrer crit, tècnicament parlant. Després l'"Avenida", l'"Hispania" i el "Rialto".

—Et deixà bon saber de boca el contacte amb la gent de Montuïri?

—Sí, era un poble molt agradable.

—El millor record que tens del poble?

La seva satisfacció es posa de manifest quan ens contesta amb els ulls mig tancats i somrient.

—Els moments en què, entre les dues sessions, amb uns quants amics del poble fèiem truc dins el cafè d'abaix. Sempre ho he recordat.

Ens ha parlat de truc. És el moment de dir que és l'organitzador i l'ànima del torneig de truc de Balears, tan popular dins les illes.

—Com va néixer el torneig de truc que cada any organitzau?

És un dels temes del què passa més gust de parlar.

—La cosa començà quan em vaig proposar escriure un petit llibre, si es pot dir així, amb instruccions per jugar al truc. Al mateix temps, a través de la premsa i contactes personals, organitzàvem el primer torneig de Balears del citat truc. L'èxit fou extraordinari, de tal manera que enguany anam per la 8ª edició, esperant que hi prenguin part unes tres mil persones. O sia, anam augmentant en participants.

—A quina part de les illes hi ha més entusiasme?

—A Menorca pràcticament hi prenen part tots els pobles. A Mallorca, quasi tots. Per cert, aprofit des d'aquí per convidar els montuïrers en aquest campionat. No se'n penediràn.

—Ens pots donar més detalls pels possibles futurs participants?

—Et parlaré d'un mode un poc personal. El torneig, pel que a mi m'atany, m'ha donat una gran satisfacció. He vist molta gent contenta i he fet nombroses amistats. A més, crea molta il·lusió entre

la gran massa de gent que mobilitzam. El campionat dura cinc mesos, i al llarg de tot aquest temps estic molt ocupat. Com a nota interessant he de dir que s'imprimiren i repartiren 40.000 exemplars del manual de truc, del qual t'he parlat. La meitat d'ells, en català i l'altra, en castellà. Els esgotarem tots.

—Queda constància de la invitació. Si et sembla parlarem d'altres assumptes. Què opines del món en què vivim, de la nostra societat?

La seva rialla ara és de circumstàncies.

—Som pessimista, no ho puc evitar —es retura i continua rient obertament—, però estic obert a l'optimisme.

—Què és el que et preocupa actualment en concret?

És rotund i rònec en la contesta.

—És preocupant la falta de solidaritat i d'honestitat... parlem de crisi i aquesta és una crisi de valors humans. Ningú parla d'ella.

—Vols suposar que el temps passat fou millor?

—No, no. El que vull dir és que el temps passat era molt distint, i no em referesc a la política; jo m'hi trobava millor. Els canvis han estat ràpids i brutals, si em permetes l'expressió.

—Podem preguntar-te per què et senties millor temps enrera?

Està un moment a contestar. La rialla tan espontània en ell, fa temps ha desaparegut de la seva cara.

—Tal volta forma part del meu caràcter. No ho sé. Som una persona amb molt de sentiment, sensible i amb uns principis que m'han marcat tota la vida i en moltes ocasions no m'he sentit comprès i sí, aïllat; el que passa avui arreu del món, m'afecta.

—No serà que jutges el món des d'un punt de vista molt personal?

—Per favor, no! Consider que ningú està autoritzat per jutjar una altra persona i per part meua em guardaré com de caure. A més, tenc sempre present una frase, una súplica que sol fer el rector de la meua parròquia a la missa dels diumenges: "Protegiu-nos, Senyor, de sentir-nos superiors al altres!"

—Pots dir-nos un personatge que admires?

—El meu personatge és anònim. Admir aquelles dones de ca seva, de fa molts

d'anys, què amb una sèrie de fills petits envoltats, s'havia de cuidar d'ells i de totes les feines de la casa; tenir les coses a punt, rentar la roba, administrar la casa econòmicament, etc. Tot ho havia de fer tota sola mentre el seu home era a la feina i no tenia frigorífic ni "lavadora" ni butà, entre d'altres electrodomèstics. S'havia de servir de foc de carbó. En una paraula, es destroçava per dur bé la família i ho aconseguia amb els pobres mitjans de llavors. Aquest és el meu personatge admirat.

—En conseqüència...?

—No puc evitar una certa decepció amb el món d'avui, quan ens queixam moltes vegades sense motiu.

Riu altra volta barrant del seu rostre la serietat anterior i afegeix:

—Però visc amb molta d'il·lusió.

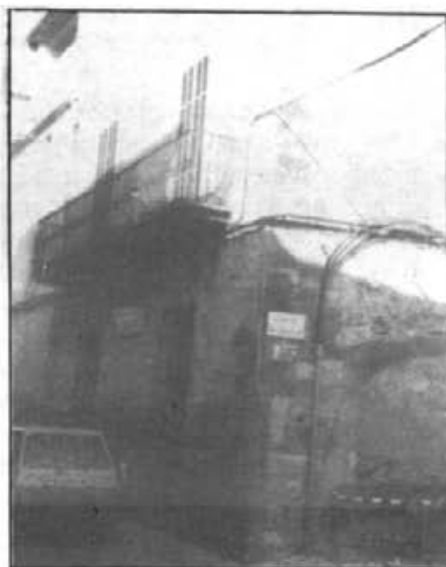
—Digues-nos, Lluís, com solucionaries la degradació ambiental que està sofrint el nostre planeta?

—Estim molt la natura. Quan veig la deforestació dels nostres boscs, la contaminació dels mars i rius i el fems que ens enveeix per tot arreu, no puc evitar una gran preocupació. Hi ha moltes conferències internacionals d'alt nivell; se'n podria convocar una més i prendre decisions dràstiques. Les generacions futures ens jutjaran seriament en aquest aspecte.

—Ets home de poble o de ciutat?

Fa un alè molt fons abans de contestar.

—He nascut i viscut sempre a Ciutat, però la meua il·lusió seria viure a un poble petit, molt petit. És una felicitat a assolir.

Ca n'Aloi en l'actualitat. En el primer pis hi havia el "Cine Royal"

—Com t'ho passaries en aquest poble petit, del qual parles?

El nostre interlocutor fa un gest amb les mans, volent dir que és llarg d'explicar.

—Dels pobles petits guard una imatge idíl·lica. Seria feliç en un d'ells, parlant i estant amb la gent; seure'm i canviar impressions sense fer cas del temps que passa, procuraria fer amics, confondre'm i fondre'm dins la vida sana i senzilla de la gent humil...

Desitjam a en Lluís un èxit igual o més gros que els anteriors en el proper torneig de truc; i també que sia capaç de trobar aquest racó, aquest poblet paradístic del què ens ha parlat.

Miquel Martorell Arbona

GIWWÀS

Carrer del Pujol, 9

Vine a posar-te en forma

Gimnàstica de manteniment

Gimnàstica rítmica

Aerobic

Judo

Ball de saló

Sala de massatges

Pròximament:

Sala de musculació

Sauna

Informació

Tlf. 64 65 39

Canyissos d'albó

El nom ve de canya, i per tant s'hauria de dir canyís a allò fet amb canyes, no obstant sempre ho hem dit a tot el que s'empra per assecar figues, albercocs, posar-hi tomàtiques o qualsevol altra fruita, ja sia fet de canyes, albons, fusta o reixeta.

Una de les feines foravileres que han desaparegut i que temps enrera tenia la seva importància és la d'assecar figues damunt canyissos d'albó. Per assecar-los s'espargien les figues damunt el canyís, es col·locaven dos troncs d'un gruix com el braç, amb la finalitat que quan els apilassin, el damunt no tocàs les figues del davall. Fins fa una quarantena d'anys per totes les possessions, cases i casetes de fora vila, pel mes de setembre hi havia un bon sequer, encara ara a qualche lloc hi ha la caseta o porxo del sequer.

Fa molta estona que no he fet ni vist fer un canyís d'albó, però record, essent al·lot, que amb el meu padrí anàvem per les voreres dels camins i de la via del tren a collir albons, ja que si l'any era plujós n'hi havia molts i gruixats. D'aquí ve el dit "anys d'albons, any de cavallons", puix sabem que si per la primavera surten molts i bons albons és senyal de bona anyada; i s'aprofitava un any d'aquests per arregar albons. Es tallaven amb la falç o s'arrabassaven, feiem feixets i els fermàvem amb la mateixa cordeta que havíem d'emprar per fer el canyís, i els guardàvem a cobro.

Per fer canyissos, a més d'albons s'han de menester garrots, tres per cada un—cosa que per totes les cases de la pagesia en solien tenir de guardats—, ja que a l'hivern, quan anaven a la garriga a tallar llenya per a les necessitats de la casa—fins fa una trentena d'anys no hi havia gas butà i es necessitava llenya—, quan tallaven o aclarien els ullastres, als garrots bons que trobaven, els guardaven, i la mateixa cosa es feia si hi havia cap tanyada bona per ganxo.

Una vegada tenir garrots d'uns set o vuit palms de llargària, albons i cordeta, ja es tenia tot. Per tant, un canyís no costava quasi res, només s'havia de comprar la cordeta, i encara per no gastar tant, molts compraven espart i en les llargues vetlades d'hivern feien cordeta.

Antònia Adrover "Madò Manxes", autora del poema que sortí publicat a *Bona*

Una casa antiga i un tant abandonada de fora vila on encara cinquanta anys enrera assecaven figues amb canyissos d'albó (Pintura de Camargo)

Pau el passat mes d'agost, titulat "En Sion té raó", fent referència al meu escrit sobre "Solades d'albercoc", igual que jo, troba que havent-hi a molts de llocs del món tanta fam i amargor, és un disbarat enterrar una cosa tan dolça i bona, com són els albercocs, ja que podrien assecar-los o fer-ne confitura i enviar-la allà on no n'hi ha.

Dit poema ens anima als qui tenim figueres que sequem figues i fassem acops, ja que, segons ella, hi havia unes missioneres que se'ls enduien allà on hi ha tanta falta d'aliments. No li hem fet gens de cas; enlloc he vist cap sequer.

I és que l'assecar figues duu prou feines, les hem d'aplegar o collir, espargir damunt el canyissos i una vegada estès el sequer hem d'estar atents a les nuvolades. I si ens pensam que ha de ploure hem d'entrar els canyissos dins la caseta o porxo; i no diguem de la feinada que duu fer acops: hem de triar les figues millors, badar-les i acoblar-les; i no crec que ningú estigui disposat a fer tanta feina.

Com podem veure, pel camp no hi ha cap sequer de figues amb canyissos d'albó, si acàs qualche canyís de fusta. I com que per fer les feines amb maquinària les figueres fan nosa, n'han arrabassades moltes, i les que queden (salvant rares excepcions) estan bastant abandonades; no les exsequellen, no caven la

llobada, i ni tan sols apleguen les figues. Per tot arreu podem veure solades de figues i a devora la soca, bordalls i brutor. Llàstima, perquè antany era una treta important, i crec que si ara es fomentàs fer sequer, es podrien treure uns doblers. Sé que compren figues seques, i a més sabem que la carn dels porcs engreixats amb figues és millor, i la sobrassada surt més bona.

Les persones que envoltam o passam els 60 anys de vida, ja n'aplegarem moltes quan érem més joves. També agafarem molta picor, lletrada i figuerols pels dits, collint figues o badant-les per fer acops; però ara ja hem tornat feixucs per enfilarnos a les figueres o enrevoltar-les amb l'escala i el ganxo per arribar més amunt. I als joves els va millor anar-se'n a nedar a la mar o a la piscina, que no a collir figues. No saben que és un sequer ni un canyís.

A moltes persones ens agradaria tornar veure sequers i per fora vila sentir aquella oloreta de figues foreres i moniatos torrats, la qual, antany, per aquest temps, per tot arreu se sentia. Però crec que ja no ho tornarem veure mai més, perquè, on són les figuerelers i figuerelers?, com també, on les hem d'assecar si ja hem perdut els canyissos i no sabem fer-ne de nous?

Sion Nicolau

Miquel Font Siurana "Petrer" i Antònia Miralles Riera "Porrerenca" Durant 40 anys han treballat en el negoci de la carniceria, han fet molta feina, però ara viuen feliços

El passat mes d'agost, concretament dia 17, va fer 50 anys que es casaren a l'església de Montuïri en Miquel Font Siurana "Petrer" amb n'Antònia Miralles Riera "Porrerenca". Unes noces que se celebraren quan els novius encara no feia un any que havien començat a festejar.

En Miquel havia nat a Petra el 2 d'abril de 1921. A ca seva eren 7 germans: 4 homes i 3 dones, i ell era el d'enmig. Deim era perquè un germà seu morí l'any passat. Ara bé, en Miquel ve de família d'avantpassats, per part de mare, que han viscut molts d'anys, ja que la seva mare morí als 99 i la seva padrina als 101.

De petit anà a escola, però quan acabà l'ensenyança primària aprengué i exercí l'ofici de rajoler, primer a Petra i després a Montuïri. Aquí feia feina amb l'amo en Joan "Porrerenc". Abans de posar-se a treballar a Montuïri ja havia fet el servei militar; s'havia incorporat voluntari als 16 anys a la marina i als 18 ja el llicenciaven.

Pel que fa a l'esposa, n'Antònia, era germana del qui fou batle, Joan Miralles "Porrerenc". Nasqué el 1919. A ca seva eren tres germanes i un germà, però entre ella, que era la més petita, i en Joan, el major, hi havia 15 anys de diferència. Va néixer al carrer d'Emili Pou, però ben prest vingué allà on viuen, al carrer d'Es Pujol, on la mare hi havia posat una botiga.

Quan era nina anà a costura a Ca Ses Monges i es pot dir que hi va continuar fins que es casà, si bé de major sols hi anava els vespres. Era i és molt aficionada a la pintura i tengué ocasió de practicar aquest art. A ca seva es poden veure molts de quadres que son obra seva.

Es possaren a festejar per les festes de Sant Batomeu de 1943. N'Antònia havia vist aquest jove extern i va demanar qui era ell, ja que en un principi li va cridar l'atenció. No tengueren mal de fer entablar relacions. Ell anava a Petra els caps de setmana, però ben prest les anades que feia allà sols eren pel temps imprescindible, perquè l'estirava més Montuïri que Petra.

Un i altra, de les noces de fa cinquanta

anys sols recorden que obsequiaren els convidats amb xocolata i ensaïmades. Els 5 dies de "lluna de mel" els passaren en el Port de Pollença i d'allà es traslladaven en barca a Formentor. Aleshores ell tenia 23 anys i ella, 24. De les d'argent ens digueren que commemoraren els 25 anys amb una excursió a Madrid i poca cosa més. I ara, de les d'or, ho celebraren únicament amb els familiars pròxims, fent un bon dinar a un restaurant de la Colònia de Campos.

Quan volguérem saber com havien transcorregut aquests 50 anys de casats, la primera cosa que ens contestaren fou: "Fent feina".

Als tres anys d'esser casats en Miquel va deixar de fer de rajoler. Era el 1947. Aleshores varen posar una carniceria –encara que també venien espartenyas i molt altre gènere d'espart, de corda i altres objectes del camp–, la qual han tengut oberta al públic per espai de 40 anys. Parlant d'aquests anys ens digueren que "molta gent venia a la botiga a comprar carn, ja que en aquells primers anys encara no hi havia geleres. Els diumenges anàvem a missa primera –que era a les 6– i en arribar a ca nostra ja trobàvem prop de deu persones que ens esperaven. També compràvem molts d'ous; en giràvem 2.000 i pico de dotzenes cada set-

mana; no sols a Montuïri, sinó que en servíem a diferents botigues de Ciutat i a bastants de quaters. En aquell temps matàvem dos o tres porcs abans de veure-hi. Homes i dones venien a fer feina aquí. En poc temps tot ho havíem venut". A la botiga i carniceria sempre han tengut molts de clients. Gent de tot el poble acudia a comprar allà. Fent un repàs un poc per damunt del temps passat, encara recorden les moltíssimes persones que tant diumenges com dies feiners anaven a comprar-hi allò que necessitaven.

Han tengut dos fills: "Antoni –diu ella– és el major i actualment està empleat a l'aeroport. No volgué seguir cap carrera. Però na Maria és mestra. Tots dos són casats i tenen fills".

És ver que han guanyat molts de doblers, "però –afirma ell– ha estat fent molta feina. Dematinades, viatges, comprar, vendre, tenir doblers escampats... una vida de molt de trull". S'han retirat de la feina, però a ca seva encara les estanteries ocupen un lloc privilegiat.

Ara, ja jubilats els dos, esperen poder viure tranquil·lament la resta de la vida. Sembla que la salut i les ganes de viure els acompanyen. I que sia per molts d'anys!

O. Arbona

Pau Simeón de la Paz, batle i encarregat de la fàbrica de sabatilles, anys abans de la república

Una altra persona que sense haver nascut a Montuïri mereix integrar-se en aquesta secció dels personatges de la vila que han deixat petjada, és Pau Simeón de la Paz, conegut en el seu temps dins el poble com "mestre Pau". I això per dos motius fonamentals: perquè fou l'encarregat de la fàbrica de sabatilles que a la vila va funcionar pels voltants dels anys 25 d'aquest segle, i perquè durant el període comprès entre el 1er d'octubre de 1923 i el 24 de gener de 1928 fou batle de Montuïri. I encara cal considerar-lo des d'una altra vessant: com a persona.

Mestre Pau havia nascut a Maó el 1870 i vengué a viure a Montuïri a principis de la segona dècada d'aquest segle. Era d'un caràcter afable i empenedor i sobretot bona persona. Totd'una molts es cregueren que era català, ja bé perquè la parla no era com la de Mallorca o bé perquè abans de venir a Montuïri havia estat una temporada a Barcelona.

Ja des d'un principi se'l va veure ficat en la fabricació de sabatilles. Es va posar en contacte primerament amb el sabater "Coix", el qual vivia damunt es Pujol i allà tenia un bon grapat de dones que feien feina per a ell, cosint esparidenyes. Aquesta empresa en poc temps va prosperar i es varen haver de mudar a una altre lloc. Ho feren a Can Marc, a la placeta que duu aquest nom en el carrer des Molinar. Allà muntaren el taller; adquiriren de la fàbrica propietat de n'Es-

No hem pogut trobar una foto de "Mestre Pau", però sí una del temps que fou batle, entre el 1923 i 1928. Aquest grup de dones eren a plaça aquest dia. Encara anaven vetides de pagesa, amb un davantal blanc, quasi davant Can Pieres. I més enrera es veu perfectament la casa de la vila antiga

trany, de Ciutat, de devora la Rambla, al carrer d'En Real, un motor de gas pobre de 4 CV i el col·locaren paret mitjana amb Can Pere Mayol Sastre "de Son Coll", que vivia en el carrer del Molinar número 10. Però la dona d'aquest es queixava, deia que no podia descansar, que les parets tremolaven amb el renou del motor. Denunciaren el cas a la Delegació de Indústria, vengué un en-

ginyer i aquest va dir que el motor havia d'estar a 22 metres del veïnat. Això era aproximadament l'any 1920.

En vista d'això decidiren traslladar la fàbrica de sabatilles a s'Hostal. Així ho feren. Allà no tengueren aquests inconvenients i durant 4 ò 5 anys funcionà amb normalitat. Mestre Pau, però, no era el principal de la fàbrica de s'Hostal, sinó el seu germà Pere, que era el tècnic, congut a Montuïri com a "Mestre Perico". A les sabatilles les posaren una marca: "Antillanas", i es pot dir que eren de luxe; n'exportaren moltes a Centre-Amèrica, i és molt possible que aquest fos el motiu pel qual les batejassin amb el nom d'"Antillanas".

Mentrestant i aprofitant el motor que tenien a s'Hostal, al poc temps d'haver-s'hi instal·lat començaren a proporcionar electricitat a Montuïri, encara que el llum s'encenia a entrada de fosca i s'apagava generalment a les 11 del vespre. La gent d'edat encara recorda que un quart abans d'aquesta hora feien "sa senya", tot per prevenir que mancava poc per apagar-se. Una de les persones que durant anys es va cuidar del motor fou "es Ferrerico". Hem volgut dir això perquè

Hamburgueseria

Pub

Es Dau

Avda. Es Dau

Montuïri

en aquest avantatge de l'electricitat hi prengué part directament mestre Pau, si bé Martí Ferrer Comas l'any 1928 era el director de la central elèctrica.

Devers l'any 30 va deixar de funcionar la fàbrica de s'Hostal, però el motor se l'endugueren a la farinera i cimentera que hi havia allà on ara és "Cas Carboner", i també continuaren donant llum uns anys, fins que es féu càrrec del subministrament de l'electricitat l'empresa que des de Ciutat en començava a proporcionar a molts de pobles de Mallorca.

En aquells anys, una vegada haver deixat s'Hostal, les dones que hi havien fet feina, se'n duïen les sabatilles a ca seva i allà les cosien i quan ja estaven fetes les entregaven a mestre Pau. Bé se les mirava ell per comprovar si estaven ben acabades!

Una vegada conclosa aquesta empresa i deixat de funcionar la fàbrica, mestre Pau posà una botiga de queviures on, sobretot, venien espadnyes i sabatilles. S'instal·là a can Batliu, del carrer de Jaume II número 47, on hi vivia amb una coneguda dona de Montuïri. Allà hi va romandre fins a la seva mort, esdevinguda el 2 de novembre de 1935, quan tenia 65 anys i era, segons l'acta de defunció, fadrí.

Pel que fa als anys que fou batle i a la seva tasca a l'alcaldia, cal esmentar d'antuvi que el motiu d'ocupar aquest càrrec es deu a una ordre del temps de la dictadura del general Primo de Rivera, que ordenava s'elegís batle a un dels tres majors contribuents del terme. I com que mestre Pau, per mor de la fàbrica era un d'ells, va sortir elegit.

La processó del Corpus d'un temps

Aquí es pot veure el capdavant de la processó quan, després d'haver voltat el carrer d'en Vanrell, ja és en front de la rectoria. Cal fixar-se com anaven vestits dels nins un dia de festa grossa. La foto també és del temps de la batlia de "Mestre Pau"

De la seva tasca al front de l'alcaldia cal esmentar uns fets i disposicions que l'enalteixen: L'edificació de l'escorxador i la construcció de set ponts damunt torrents o síquies públiques. Aquests ponts encara ara són coneguts com el pont del camí d'Alcoraia, el de Son Guerrer, el pont de la travessia de la carretera de Pina fins a Son Pastor, el de can Borreó, que s'aprofitava per poder travessar des de camí des Molí d'en Gospet fins a enllaçar la carretera de Pina, el pont de Sa Sort Nova; un altre

en el cap de cantó del camí vell dels Son Mirones, que enllaça el camí de Sa Sort Nova fins a Son Ripoll, i el d'Alcoraia, que enllaça amb la carrera vella de Porreres. No cal dir que també es va preocupar i ordenar que els torrents i síquies per on havia de discórrer l'aigua romanguessin sempre ben nets, com va emprendre moltes altres tasques profitoses per al poble.

El 24 de gener de 1928, va presentar la dimissió irrevocable com a batle sense donar cap explicació. Un escrit a l'acta d'aquest dia resumeix així la seva labor: *Durante su época de alcalde ha logrado apaciguar los enconados ánimos de los bandos de esta villa, se ha regularizado la administración municipal; la hacienda de este municipio ha quedado saneada y puede decirse que han desaparecido las deudas y se han extinguido las corruptelas del antiguo regimen.* El va substituir el primer tinent de batle, Jaume Alcover, fins el 26 de febrer de 1930 en què acabà la legislatura.

Ell, mestre Pau, va voler viure amb tranquil·litat els anys vinents. Va considerar pagat el deute amb el nostre poble, on s'hi sentí com un montuïrer més, els prop de 25 anys que hi va romandre.

O. Arbona

Restaurant
Cas Carboner

(DIMARTS TANCAT)

Refrescs de noccs, comunions, baptismes

Ctra. Manacor, km. 28 - Telf. 64 65 04 - 07230 Montuïri

LA FOTO DE MITJAN SEGLE

"Damunt s'era"

La foto està presa damunt l'era de Galiana i els qui es fotografiaren també és gent d'aquell indret, tots de la mateixa família. Els nins de cada costat són els dos germans: na Sebastiana i en Pep; els que hi ha al costat d'un i altra, són els seus pares. I assegut enmig, aguantant una forca amb una mà i la pipa amb l'altra, veïm el padrí dels nins. Cal observar també en Pep que té la pala, el pare aguantant amb una mà l'erer. Com també, per completar el quadre, s'hi col·locà el ca que tenien aleshores.

Poema

Enhorabona Montuïri, per **Bona Pau**:
cinc-cents mesos són molts

Del cinquanta-dos ençà
ha anat creixent grau a grau,
jo no sé si valorau
sa molta feina que fa
s'equip que escriu **Bona Pau**.

En constància i voluntat,
sacrifici personal,
Bona Pau ha progressat,
fins al moment actual;
res li han escatimat.

Que voleu ja més hermós
que per pròpia voluntat,
molts de col·laboradors
els seus quefers han deixat
per poder informar-nos.

Bona Pau és molt petit,
però és suficient.

mos diu lo bo i lo dolent
que en es poble ha succeït,
mort, boda o naixement.

Escrit trobam a ses llistes,
coses de s'Ajuntament,
futbol, entreteniment,
temps passat i entrevistes,
fotos, antiga i present.

Crec que no li falta res,
que no pot estar més bé,
però si vos ho pareix
que hi han d'afegir paper,
demanar no costa res.

Us donau compte, germans,
com està passant el temps?
És el número cinc-cents
el que teniu dins les mans!
Lectors: no n'estau contents?

Això ho podem agrair
a un jove capellà
que fou qui ho començà,
també els que ho varen seguir,
fins al cinc-cents arribar.

Molts hi han col·laborat
per pura devoció,
un fa de repartidor,
s'altre escriu el que ha passat
sense cobrar ni un velló.

Amb amor i de bon grat,
donant de si lo millor,
fins avui han arribat,
no ho donen per acabat
perquè pensen seguir-ho.

Bona Pau és molt costós,
i jo vos vull animar
a que cerqueu subscriptors
perquè ajudin a pagar
fins al número mil dos.

Molts ja no serem aquí
quan el mil dos sortirà,
algun de vosaltres sí,
llavors podreu recordar
s'esforç que ara s'equip fa
per poder arribar-hi.

Antònia Adrover Roig
Octubre del 94

La depressió

De cada cinc persones, una pateix aquesta malaltia

S'acostava la primavera i tot despertava. La terra, en conjunt, semblava una combinació eufòrica de colors. El cel es feia d'un blau preciós, que contrastava agradablement amb la verdor natural del camp. Es respirava una tranquil·litat i al mateix temps una alegria que deixava extasiat.

Quan els horabaixes agafava el cotxe, per anar-se'n a la feina, solia sentir la sensació d'estar dins un vaixell, on la mar eren els sembrats, suaument moguts pel vent. Però, aquesta sensació que tant la meravellava, feia ja un temps que s'havia convertit en una tristesa immensa, i no sabia el per què. De fet, no era una

persona desafortunada, simplement tenia problemes com tothom.

A la feina no rendia, tenia molta dificultat per concentrar-se, semblava que no podia pensar: les idees no fluïen i no hi havia manera de construir una frase amb sentit, motiu pel qual xerrava poc. Quan li demanaven alguna cosa contestava amb monosíl·labs. La gent que la coneixia pensava que no era ella, ja que normalment era una persona molt extrovertida, que parlava molt i donava la sensació que mai no podria estar un minut fora dir res.

Com més anava, més esgotada se sentia i més desitjava estar a ca seva i anar-

se'n al llit. Però no podia dormir bé. De fet es despertava moltes vegades, i serien les dues o les tres de la matinada quan acabava d'aixecar-se i, sense adonar-se'n, es trobava estirada damunt el sofà, mirant qualsevol cosa per la TV, sense saber què veia ni per què. L'endemà intentava fer les feines de la casa, però semblava immobilitzada, les mans no responien. Tot li resultava extremadament pesat i difícil. A vegades pensava que no tendria forces per seguir vivint. La tristesa l'acompanyava del matí a la nit i les llàgrimes li escapaven, malgrat tots els seus esforços per no plorar.

La narració anterior ens pot servir com a introducció per descriure aquell estat emocional, més correctament enfermetat anomenada depressió.

Un 20% d'adults ha experimentat en algun moment de la seva vida un elevat nivell de simptomatologia depressiva. Les estadístiques assenyalen que per a cada home que sofreix depressió hi ha tres dones que la pateixen. Ara bé, això no vol dir que no hi hagi nins i joves afectats de depressió.

A **Bona Pau** del mes de desembre passat va sortir publicat "Qüestions percentuals" de "Sa Talaia d'En Rubí", on està magníficament descrit l'estat depressiu d'un home jove, que per efectes de la crisi econòmica es veu a l'atur.

Les dades estadístiques són prou significatives. Es calcula que en els països industrialitzats un 70% de persones adultes se sotmeten a alguna teràpia al llarg de la seva vida. I és que, com deia, ens són familiars paraules com anorexia (o desgana), ansietat, autisme, dependència de les drogues o de l'alcohol o dels medicaments, depressió, esquizofrènia, estrès, hipocondria, histèria, neurosis, paranoia, psicosis...

No pocs d'aquest mals varen tenir un caràcter màgic i demoníac, inclusivament fins fa poc eren considerats com actituds immorals o pecaminoses de l'individu. Per sort, tot això s'ha desmitificat, donant una explicació raonable i científica a les esmentades enfermetats. La clau per entendre aquestes malalties consisteix en conèixer el funcionament del cervell humà. Evidentment, aquí no es pretindrà un coneixement exhaustiu, sinó tan sols aconseguir una noció bàsica del seu funcionament. Però d'això en parlarem en el pròxim número.

El nostre dibuixant, Mateu Rigo, va dissenyar expressament aquesta il·lustració com símbol gràfic d'un lector immers en el número 500 de **Bona Pau**

Rosa Mª Nicolau Pericàs

Succinta història dels nostres carrers - XVI

De Santa Catalina Tomàs, des Forn, de sa Lluna, des Racó i de ses Tres Creus

52. Carrer de Santa Catalina Tomàs

Aquest carrer, com tants d'altres, antigament va esser un camí que duia a la possessió de Son Monjo. L'any 1930 el trobam ja amb el nom actual dedicat a la famosa Santa Mallorca (1531-1574). Al cap d'aquest carrer, en la confluència amb el carrer des Pujol, hi havia la placeta de na Burriana o de Santanyí. Als cadastres del segle XVIII el trobam citat com a camí que conduïa al carrer Nou, avui carrer de Francesc Xavier Vanrell. Consta que hi havia una casa.

53. Carrer des Forn

Al segle XVIII el solem trobar com a carrer de Son Ballester o, més simplement, carrer d'en Ballester. Al padró de 1862 el trobam com a carrer des Forn de Castellitx.

El 3 de juny de 1931 l'Ajuntament republicà dedicà aquest carrer al cèlebre polític i dirigent socialista Pablo Iglesias (1850-1925).

El 16 de setembre de 1939 el transformen en carrer de Simó Capó, segons diu l'acta "el primer rector de esta parroquia en 1935 (sic)". A part de l'error material de 1935 en lloc de 1395 no és exacte que aquest rector hagués estat el primer de la parròquia. De fet, abans d'ell, ja n'hi havia hagut un bon grapat més, entre els quals el més important havia estat el rector Guerau Triola o Sa Triola, el qual dugué a terme les obres de la nova església parroquial de Sant Bartomeu a principis del segle XIV. Sigui com sigui el fet és que: Qui era aquest personatge? Segons un altre paper solt del P. Andreu de Palma havia estat rector de Montuïri. Això em fa pensar que deu al·ludir al rector Capó que estigué a Montuïri com a tal des del 1831 al 1853. Ara bé, aquest nomia Pere Josep. Tal volta qui li posà Simó ho va fer pensant en l'apòstol Simó Pere?

De totes maneres, l'Ajuntament democràtic el 19 de juny de 1979 li retornà el nom de Carrer des Forn que ja tenia al segle XIX.

El carrer de Ses Tres Creus va des de la mateixa plaça de Ses Tres Creus fins al carrer de Santa Catalina Tomàs. Era un dels que formaven el límit de l'antiga població reial de Montuïri

54. Carrer de Sa Lluna

Surt documentat per primera vegada al padró del 1930. Ocupa part de l'establiment d'en Ribas de can Blanch. És un altre dels noms dedicats al món de la meteorologia, juntament amb el carrer des Sol i el carrer des Vent. Vulgarment s'atribueix a la Lluna una gran influència damunt les coses de la terra, sobretot damunt la naixença, creixement i bon resultat d'animals, plantes, anyades, etc. D'altra banda la Lluna també surt moltes vegades a la rondallística, a les llegendes, al cançoner popular, etc.

55. Carrer des Racó

Al segle XVIII és consignat als cadastres com a "rinconada". Després desapareix dels padrons absorbit per carrer de Sant Antoni. Devia esser així perquè la numeració de les cases era correlativa amb les del carrer de Sant Antoni; fins al 1930 que el trobam com a "callejón sin salida", motiu pel qual la gent el coneixia com a "carrer o carreró que no passa". Posteriorment, el 19 de juny de 1979 i d'una manera definitiva se li imposa el nom de Carrer des Racó.

56. Carrer de Ses Tres Creus

Juntament amb el carrer de Sant Antoni i el carrer de Baix formen els límits de la població medieval per la banda de migjorn. Als cadastres de la segona meitat del segle XVIII sembla que estava absorbit pel carrer de sa Costa. És, per tant, un altre dels carrers que tenen relació amb la devoció del Via Crucis.

(Continuarà)

Joan Miralles i Monserrat

Curiositats històriques

Calabuixada de l'any 14

Va esser una dematinada de l'any 1914. Va durar poc, tal volta un parell de minuts. És molt possible que allà on va pegar més fort fos en es carrer des Molinar, ja que dit carrer va romandre tot ple de teules rompudes. Els propietaris de les cases les varen haver de canviar totes. El calabuix era tan gros com ous de gallina. A ca na Bosch hi havia una cortina i hi va haver trossos fins a Son Rafel Mas. I a can Pep "Collet" els impactes del calabuix durant molt de temps es pogueren veure a la façana.

Èxode del futbol montuïrer: 15 jugadors han fixat per equips de la comarca Montuïri es pot quedar sense bàsquet de competició

Sorprenent i positiu inici de temporada dels juvenils

Aquest mes d'octubre tots els equips de futbol montuïrers hauran entrat en competició. El mes passat començaren els dos equips més grans i ara ho faran els cadets, infantils, alevins i benjamins de futbol-7.

També, aquest octubre, toca iniciar-se el campionat de bàsquet unificat. Montuïri ha viscut una etapa, en els darrers anys de promoció i pràctica d'aquest esport i que s'ha adreçat a omplir un camp que per a les nines no era conreat. En Guillem Fiol va donar les primeres passes en competició federada a la temporada 87-88. Continuaren, com a entrenadors, Toni Gomila, Tomeu Ferrer, Llorenç Capellà jr, Antònia Munar i Biel Miralles. La pista Es Dau ha viscut moments d'extraordinari ambient amb partits d'elevada qualitat i el bàsquet montuïrer ha participat a les fases del campionat d'Espanya celebrades a Alacant (1990) i País Basc (1991). També es va fer història.

En aquests moments no hi ha ningú que se'n faci càrrec. Les nines -en comparació amb els nins- són discriminades en aquest sentit. Feim una cridada perquè -encara hi ha temps- surtin algunes persones o entitats que portin a terme l'organització del bàsquet.

Faran alguna cosa la delegació d'esports de l'Ajuntament o el "teòric" Patronat Municipal d'Esports?. Ho veim difícil perquè en els darrers anys la política esportiva municipal referent a l'esport base és ben magra. Resten lluny els temps en què la comissió d'esports organitzava setmanes poliesportives (Pasqua, Sant Bartomeu, Fira) i potenciava més i millor altres esports de base que no fossin futbol...

15 MONTUÏRERS JUGUEN A FORA

S'ha anat parlat moltes vegades de fer un conjunt de III regional a Montuïri, tot lligat amb el primer equip. Alguna temporada n'hi ha hagut i de vegades ha nat bé i d'altres, malament. El cert de la qüestió és que en aquesta temporada 94/95 nou montuïrers han fixat amb l'equip de III regional de Sant Joan. Sis d'ells varen ser titulars en el primer partit disputat dins Sóller. Per altra part, quatre juguen amb el Vilafranca, un amb l'Al-

gaida i un altre amb el Felanitx. La suma en dona quinze. A més, s'hi pot afegir Enric Munar que també viu al poble.

Mirau quin equip se n'hagués pogut formar:

. *Sant Joan:* Rafel Miralles, Rafel Fullana, Benet Campins, Mateu Coll, Toni Nicolau, Llorenç Bauçà, Miquel Ribes, Toni Gacies i Macià Coll. Entrenen aquest equip, Tomeu Miralles i Joan Verger Rossinyol.

. *Vilafranca:* Jaume Alcover, Llorenç Gacies, Joan Barceló i Gabriel Roig.

. *Felanitx:* Joan Martorell.

. *Algaida:* Pere Ors. Entrenador, Cristòfol Ors.

Pensam que aquest jugadors -mescla de joves i de veterans, però tots montuïrers- haguessin pogut jugar a la vila tot arribant un acord amb la directiva del club i amb una coordinació amb l'equip de III divisió. M'atreveixo a dir que, inclús, aquests jugadors "aficionats" haurien de fer-se càrrec de part de les despeses econòmiques i disposar, també, d'un ajut de l'Ajuntament o del club en el cas que algun d'ells s'alineàs a III divisió. S'hauria d'haver estudiat aquest tema.

En relació al que hem comentat abans sobre les despeses econòmiques, creim que per practicar l'esport com a hobby s'ha de pagar perquè se'n treu un benefici molt gros i que en cap cas s'ha de cobrar. Sí que és veritat que a tot arreu, hauríem de poder fer esports sense que ens costàs cap dobllet, però a Espanya encara n'estam lluny d'aquest dret de la persona.

RESULTATS

Els resultats dels partits disputats el mes de setembre han estat els següents.

Juvenils

Montuïri, 4 - Cide, 1

Arenal, 2 - Montuïri, 3

Montuïri, 3 - Parròq. Ramon Llull, 3

III divisió

Montuïri, 3 - Platges de Calvià, 2

Bon començament de temporada que va fer sentir esperances als afeccionats. El partit fou molt disputat i ens recordà el mateix de la passada lliga contra aquest equip. El resultat han estat, inclús, els mateixos a cada temporada. Es va avan-

Gabi Sampol va rebre el passat dia 19 el trofeu Copesport corresponent al màxim goleador de III divisió balear de la temporada 1993/94

çar el Platges en el m. 16 i en el 41 va empatar Tià Martí. Així va acabar la primera part. A la segona, dos gols montuïrers obra de Sampol i Martí (de penal). En el m. 89, el Platges va establir el 3-2.

Manacor, 6 - Montuïri, 0

El que es va veure, una setmana després dins Es Revolt, va passar a Na Capellera. En el primer minut el Montuïri ja va encaixar el primer gol i poc després, el segon. Després va ser expulsat Tomeu Fullana per cometre un penal. Amb deu jugador va actuar el Montuïri. Això, la mala defensa i el bon joc local es traduïren en un curt 6-0.

Montuïri, 2 - Sóller, 5.

No va haver-hi temps per al relax. Els gols donaren interès a un partit en el qual va esdevenir decisiva l'expulsió de Jaume Hamat en el m. 61. D'aleshores ençà, el Montuïri va actuar amb nou jugadors i deu el Sóller. Aquesta beneïta del montuïrer va tallar en sec la reacció de l'equip que cercava l'empat (el marcador indicava 1-2). A la primera meitat, l'àrbitre Ribot Riera -que va pitar molt malament- havia expulsat un jugador per banda. Carrillo (1-2) i Sampol (2-3) marcaren pels locals.

Badia Cala Millor, 1 - Montuïri, 2

Primera victòria del Montuïri fora casa. La primera part fou de domini local i el Cala Millor aconseguia el gol. Però a la segona s'imposà el Montuïri amb gols de Sampol i Carrillo i fou quan els montuïrers desenvoluparen un joc vistós, quasi de somni, guanyant així un difícil partit.

Biel Gomila

L'església comença un nou curs

Vetla a Lluç per als joves

Encara que en el número anterior dèiem que la vetla a Lluç per als joves seria dia 8 d'octubre, aquesta s'ha anticipada una setmana. Per tant serà dia 1 d'octubre. Esperem que aquest canvi no suposi minva en la participació.

Procés de fe per a joves

A partir de la vetla de Lluç, com ja es féu en anys anteriors, començarà l'acompanyament dels joves en el seu procés de fe. Ens anirem trobant periòdicament els dissabtes horabaixa i també altres dies amb motiu de convivències o sortides.

Catequesi familiar: pares i fills

Com ja es féu també anys anteriors, els pares que apuntin els seus fills a la catequesi per primera vegada, iniciarem una catequesi familiar a partir de dia 24 d'octubre a les 21 hores.

Catequesi infantil

La catequesi infantil per als qui es preparen per a la Primera Comunió començarà el dimecres dia 26 d'octubre a les 17'15 h. També es reprendrà per aquells nins de 2on. a 5è. i serà quinzenal.

Celebració comunitària de la penitència

Amb motiu de la festivitat de Tots Sants, el divendres dia 28 d'octubre a les 8 del vespre a l'església parroquial tindrà lloc la celebració comunitària de la reconciliació.

Formació cristiana per a tots

Mensualment i alternant en els distints pobles de la comarca, aquest curs tornarem celebrar un curs de formació cristiana per a tots. Seran en dimarts a les 21 h. i els temes versaran sobre les cartes de Sant Pau. Seran presentades per Mn. Manuel Bauzá. La d'aquest mes d'octubre serà a Porreres, dimarts dia 25.

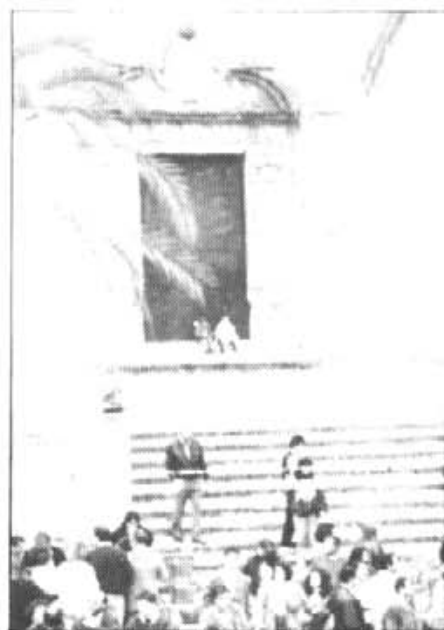
Assemblea d'inici de curs

La nostra zona pastoral es reunirà a Algaida per tal de celebrar l'assemblea

d'inici de curs, el proper 14 d'octubre a les 20'30 h. Serà una trobada entre cristians de diferents pobles de la comarca on hi haurà també pregària i festa. Seria encoratjador que hi hagués una bona representació montuïrera.

La missa commemorativa del número 500 de Bona Pau

Per no coincidir amb els altres actes, la missa del migdia del diumenge dia 9 d'octubre se celebrarà a les 11 en lloc de les 12. La presidirà Mn. Andreu Genovart i serà en acció de gràcies per haver assolit el número 500 de *Bona Pau*.

Any Internacional de la Família

Suggerències per a l'educació cristiana del fill

Amb motiu de l'Any Internacional de la Família oferim unes concretes i molt pràctiques pistes per a l'educació de la fe dels infants. Una educació que comença des del mateix naixement i que s'ha de perllongar durant tota la vida. Entre altres idees convé que els pares considerin aquestes en el moment de transmetre la fe al seus fills de 2 a 6 anys.

- Que a la seva habitació hi hagi qualche quadre o imatge del Senyor i de la Mare de Déu i, si els desconeixen, digau-los qui són.
- Que sempre se senti parlar de Déu i li produeixi alegria. No li digueu que Déu no l'estima o que Déu el castigarà...
- Parlar-li de Déu, però no en llenguatge d'infant petit. Conta-li qualche narració bíblica; no de les que parlen de càstigs de Déu, sinó de les que mostren la seva bondat envers els homes.
- No li parleu de Déu com si estigués assegut a un tron, o com si fos un infant, ni tampoc com un ser irritable i enfadat.
- Digau-li que Déu és una persona que escolta, que li parla i allarga la mà. Així, el nín veurà que Déu és al seu abast, encara que sàpiga que és més gran que els seus pares.
- Que el nín també parli a Déu, que li doni gràcies o li demani allò que més li interessa.
- Que se senti satisfet de tenir per Pare a un Déu tan gran.
 - Els medis per a això seran:
 - Dialogar amb el nín.
 - Orientar-lo en les accions que hagi de fer.
- Els temes que ha d'anar aprenent podrien ésser:
 - Que Déu és a prop d'ell.
 - Que Déu és al seu costat.
 - Que Maria, la Mare de Jesús, es preocupa d'ell.
 - Que per anar per la vida és necessari l'esforç, la caritat i la pregària.
 - Que ha de vèncer el mal i fer el bé.

Pluviòmetre

Setembre 1994

Dia 4	9'5 litres m2
" 17	2'4 " "
" 22	15'- " "
" 23	11'9 " "
" 24	1'1 " "
" 25	0'1 " "
Total	40'- " "

Noces d'argent

25 Octubre 1969

Jaume Gallard Jaume "Tomàs" amb Joana Mora Palomina "Domàtiga"

27 Octubre 1969

Santiago Sabater Rebassa (de Pollença) amb Sebastiana Mas Mas "Collet"

Temps passat

25 anys enrera

Octubre de 1969

El nº 200 de *Bona Pau*

Amb un número extraordinari de 8 pàgines (tamany quartilla), aquest octubre de 1969 va sortir al carrer de número 200 de *Bona Pau*. Fòrem molt felicitats. El *Diario de Mallorca* publicà una ressenya de quasi una pàgina amb el títol *Bona Pau, latido de Montuïri*.

50 anys enrera

Octubre de 1944

Nous regidors

Bartomeu Sampol Cerdà havia renunciat al seu càrrec de regidor. En conseqüència, el governador civil, després d'acceptar-la i per substituir-lo i cobrir una vacant que hi havia, va nomenar Rafel Mayol Felani i Sebastià Bauzà Moll, els quals es possessionaren dels seus càrrecs el 23 de setembre de 1944. I el 3 d'octubre següent, Sebastià Bauzà fou designat segon tinent de batle.

100 anys enrera

Octubre de 1894

Metge municipal

El 18 d'octubre de 1894, Bartomeu Ramonell va presentar instància sol·licitant la plaça de metge municipal titular, que estava vacant.

Demografia

Setembre de 1994

Naixements

Dia 31 agost.- Sergi Mayol Garí, fill de Pere i de Francisca.

Dia 2 setembre.- Joan Albert Cerdà Cifre, fill de Josep i de Coloma.

Matrimonis

Dia 10.- Federico Antoine Monisson Llorca amb Sebastiana Miralles Fullana.

Dia 23.- Antoni Mayol Pou amb Maria Gomila Fiol.

Cuinar en casa

Coca de llimona

Ingredients

2	tassons d'aigua, de sucre
2 i mig	" de farina de força
2	llimonos rallades
3/4	d'un tassó de llet
1/4	d'un tassó d'oli
6	ous

Elaboració

Es puguen els blancs dels ous, ben pujats i després i successivament es mesclen tots els ingredients i es fa la pasta amb tot. Després es cou dins un motle de 3/4.

Sebastiana Ribas Cerdà "Xorri"

Gloses

Davant ses síquies

Pes poble m'he passejat i he vist aqueixa companya, i tots es milions d'Espanya no basten amb molta manya dobar lo que hi ha espenyat; si me som equivocac per mi no és cap cosa estranya.

A en Joan de Meià

¿Vos que sou es de Meià, un lloc tan anomenat, a on vaig esser criat, de feines ben ensenyat de tots es treballs que hi ha?

A Sant Miquel

Sant Miquel, sant des meu nom, avui vos vull saludar, de cor desig demanar que mos deu dobbers i pa, pau i salut per tothom.

Si és molt lo que vos deman, Senyor, si m'heu escoltat, feis sa vostra voluntat; gràcies que no mos heu dat lo que hi ha per qualque part, que és guerra, pesta i fam.

Al número 500

Bona Pau ha arribat a ses cinc-centes sortides i en "Parrí" ha pres "medides": per no dir tantes mentides, diu que ja s'ha retirat.

Miquel Massanet "Parrí"

MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ

BIGUES - BLOCS - RAJOLS - AÏLLAMENTS
TRANSPORT PROPÍ - PINTURES - XEMENEIES
DISSABTES MATÍ OBERT

Crta. Montuïri - Porreres, Km. 1 - Tlf. 64 66 95

MONTUIRI

Joyeria **Fermin**

*Siempre
es
Moda*